

GİRİŞ

Bu çalışmada, çağdaş Fransız ve Türk edebiyatı yazarlarından René Goscinny'nin "Pıtırık" (Küçük Pıtırık, Pıtırık'ın Bisikleti, Pıtırık Futbolcu, Pıtırık Tatilde, Pıtırık Kampta, Pıtırık Satranç Oynuyor, Pıtırık Pazara Gidiyor, Pıtırık'a Bir Öpücük) ve Rıfat Ilgaz'ın "Bacaksız" (Bacaksız Kamyon Sürücüsü, Bacaksız Sigara Kaçakçısı, Bacaksız Okulda, Bacaksız Paralı Atlet, Bacaksız Tatil Köyünde) adlı serilerinde ana karakterlere, aile yapılarına ve ilişkilerine değinilmiş; şiddet ögesi açısından metinler irdelenmiş, aile içinde uygulanan şiddetin, çocukların ruhsal ve fiziksel açıdan gelişimleri üzerindeki olumsuz etkileri üzerinde durulmuş; metin odaklı ve ruhsal ve toplumbilimsel eleştirinin ışığında karşılaştırılmaya çalışılmıştır. Bu iki yazarı çalışma konusu olarak almanın temel nedeni, farklı coğrafyalarda ve farklı kültürlerde yaşamalarına rağmen, hem yapı gereği hem de eserlerinin içeriği açısından birbirlerine çok benzemeleri ve aşağı yukarı aynı dönemlerde, benzer konularda ortak bir duyarlılıkla benzer ürünler vermeleridir. Dünyanın her yerinde az ya da çok var olan şiddet olgusuna değinmişlerdir. Özellikle bu olgunun çocukları nasıl olumsuz etkilediğini gerek ruhsal gerekse fiziksel açıdan nasıl yıpratıldıklarını aktarmışlardır. Şiddetin en çok etkilendiği gruplardan birinin çocuklar olduğuna dikkat çekerek, aile içi ilişkilerde şiddetin uygulanış biçimine yer vermişlerdir. Kahramanların çocuksu düşlerinden yola çıkarak kitaplara karabasan gibi çöken şiddeti gözler önüne sermişlerdir.

Bu çalışmanın amacı, farklı kültürlerde yaşayan, ancak yazdıkları eserler ve işledikleri konular bakımından ortak noktalarda buluşan yazarların söz konusu yapıtlarında, aile ilişkileri ve şiddet ögesi açısından benzerlik ve farklılıkları ortaya koymaktır. Uzmanlar insanoğlunun en güçlü dürtülerinden birinin şiddet dürtüsü olduğunu ileri sürmektedirler (Bkz. Sivri, 2003, 81). Freud, şiddeti özgüveni kazanmak, yaşam savaşında ayakta durabilmek ve varolmak için gerekli bir dürtü olduğunu savunmaktadır. Ancak varolmayla birlikte başlayan yaşamsal süreçte, insanın ailesinden edindikleriyle şiddet dürtüsünü yıkıcı bir olguya dönüştürdüğü

görülmektedir. Bu anlamda, ilk yaşamsal deneyimin edinildiği aile ortamında olumlu ve tutarlı davranışlar sergilemek ve rol model olan anne-baba-çocuk ilişkisinin sağlıklı yaşanması, çocuğun ruhsal ve bedensel açıdan sağlıklı gelişmesi için son derece önemlidir. Bu ilişkilerin irdelendiği yazınsal eserler de bu anlamda çok büyük bir öneme sahiptir. Çocuğun eserde nasıl ele alındığından hareketle söz konusu iki kültürde çocuk- aile ilişkisinin ve şiddetin nasıl yaşandığının farklı kültürleri tanıma açısından karşılaştırmalı edebiyat bilimi alanına yarar sağlayabileceği düşünülmektedir. Edebiyatın toplumları yansıtan bir ayna, bir üst kültür olduğu göz önünde bulundurulduğunda böyle bir incelemenin alan açısından oldukça önemli olduğu görülmektedir. Yazdıkları eserlerle ve eserlerin nitelikleriyle kendilerini kanıtlamış ve insanlığa mal olmuş bu iki yazara sadece incelenecek çocuk kitaplarında yer aldıkları kadar değinilecektir. Hayatı ve eserleriyle ilgili kısa bilgi, çalışmanın sonunda ekte verilmiştir.

Beş bölümden oluşması planlanan bu çalışmanın birinci bölümünde, genel olarak “**Karşılaştırmalı Edebiyat Bilimi ve Çocuk ve Gençlik Edebiyatı İlişkisi**”nden söz edilen bu bölüm iki alt başlıktan oluşmaktadır. Sağlıklı bir toplumun en önemli temellerinden biri çocuk ve gençlerin eğitimidir. Çocuğa ve onun eğitimine yapılan yatırımdır. Bu nedenle Çocuk ve Gençlik edebiyatının ayrıcalıklı bir önemi vardır. Çocuk ve Gençlik edebiyatı, çocuk psikolojisi, pedagoji ve çocuk sosyolojisi gibi alanlar evrensel olarak çocuğa bakış açısının temellerini belirlemektedir. Çocuğa bakışın her toplumda nasıl olduğu, çocuğun birey olarak toplumda yerini alma süreci, Karşılaştırmalı Edebiyat içerisindeki yeri ve ilişkisi ortaya konulmaya çalışılmaktadır. Birinci bölümün birinci kısmında; “**Fransa ve Türkiye’de Karşılaştırmalı Edebiyat Bilimi**” konusunda; Fransa’da ve Türkiye’de Karşılaştırmalı Edebiyatın bir bilim dalı olarak gelişim süreci irdelenmiştir. Birinci bölümün ikinci kısmında, “**Fransa ve Türkiye’de Çocuk ve Gençlik Edebiyatı**” üzerinde durulmuştur. Fransız ve Türk edebiyatlarında çocuğa ait bir edebiyatın oluşması yolunda verilen çabalar ve bu alanda verilen eserlere değinilmiştir.

“**Pıtırıcık ve Bacaksız Serisinde Ana Karakterlerin ve Kişilerin Karşılaştırılması**” adlı ikinci bölümde, genel bir çerçeve içinde kişilik, karakter

tanımlarına değinilerek aralarındaki ilişki araştırılmıştır. “ **Ana Karakterler**” adlı ikinci bölümün birinci kısmında; eserde yer alan ana karakterler olan Pıtırıcık ve Bacaksız Bahri irdelenmeye çalışılmıştır. Kahramanlar fiziksel ve karakteristik özellikleri bakımından ele alınmıştır. İkinci bölümün “**Diğer Karakterler**” adlı ikinci kısmında; kahramanlarımızın sürekli ilişki içinde olduğu, tüm dertlerini, sevinçlerini, kederlerini paylaştıkları ve romanda belirgin kişilik özellikleriyle kendilerini gösteren arkadaşlarına yer verilmiştir. **Pıtırıcık**'ta; Toraman, Gümüş, Dalgacı, Çarpım gibi akranları yer alırken **Bacaksız**'da ise; Kırkyalan Ferit, Keriz Arif, Hapşırık Gülten, Paytak Yılmaz, Yılık Recep gibi çeşitli yaşlarda arkadaş çevresine değinilmiştir.

“**René Goscinnny'nin "Küçük Pıtırıcık" Serisi İle Rıfat Ilgaz'ın "Bacaksız" Serisinde Aile İlişkilerine Ve Şiddet Ögesine Karşılaştırmalı Bir Yaklaşım**” başlıklı üçüncü bölümde; Pıtırıcık ve Bacaksız'ın ailelerinden hareketle farklı kültürlerle ait ailelerin yaşam biçimleri, aile tipleri ve ailedeki bireylerin birbirleriyle olan ilişkilerine değinilerek “anne/ baba/ çocuk” üçgeninde çocuğa yaklaşımın benzer ve farklı yanları ortaya konulmaya çalışılmıştır. Şiddet kavramı üzerinde kısaca durulmuş sadece kitaplarda değinilen şiddet türlerinden bahsedilmiştir. “**Aile Tipleri**” adlı üçüncü bölümün birinci kısmında; aile kavramına değinilerek her iki eserde de yer alan aile tiplerinin değerlendirilmesi yapılmıştır. her iki seride genel olarak şiddetin biçimi ve çocuğa uygulanışı karşılaştırılmıştır. “**Aile İlişkileri**” adlı ikinci kısımda; her iki kahramanın anne-babalarıyla olan ilişkileri üzerinde durularak çocukların anne ve babalarıyla geçirdiği zaman içerisinde yaşadıkları, ebeveynlerin çocuklarını eğitme ve topluma kazandırmada yaptıkları veya yapamadıkları incelenerek çağdaş anne- baba ilişkisinin ne derece yaşandığı üzerinde durulmuştur.

“**Anne-Çocuk İlişkisi ve Şiddet**” adlı birinci alt başlıkta; annenin çocuğa uyguladığı şiddete yer verilmiş, her iki eserde de çocukların annelerinden ne tür bir şiddet gördüğü aktarılmaya çalışılmıştır. “**Baba-Çocuk İlişkisi ve Şiddet**” adlı ikinci alt başlıkta; yaşadığı toplumda bir birey olma yolunda ilerlerken babasıyla yaşadığı ilişkide yer alan şiddet incelenmiş ve her iki baba modeli de bu açıdan karşılaştırılmaya çalışılmıştır.

Beşinci bölümde ise; yapılan karşılaştırmayla ilgili genel bir değerlendirme ve öneriler ortaya konulmuştur. Her iki eserde de çocukların hangi ulusa ait olursa olsun az ya da çok şiddete maruz kaldığı belirlenmiştir. Söz konusu eserlerde şiddet ögesine mizahi bir açıdan bakılarak şiddetin çocuklar açısından algılanışına değinilmiş ve onların şiddet karşısındaki masumiyetlerine dikkat çekilmeye çalışılmıştır. Ayrıca her iki yazar, çocukların şiddeti nasıl yaşadıklarını gözler önüne sererek şiddeti olumsuzlamışlardır.

1.BÖLÜM

KARŞILAŞTIRMALI EDEBİYAT BİLİMİ VE ÇOCUK VE GENÇLİK EDEBİYATI İLİŞKİSİ

Genel edebiyatın alt dallarından biri olan karşılaştırmalı edebiyat çalışmalarının, edebiyat biliminin tarihi kadar köklü bir geçmişi olduğu bilinmektedir. Bu konuda Ülsever, ilk karşılaştırmalı edebiyat çalışma örneklerinin, geçmişinin edebiyat biliminin başlangıcı olan antik döneme kadar uzatılabileceğini dile getirmektedir (Akt. Ülsever, 2005, 12). Daha çok fen bilimlerinde uygulanan bir yöntem olarak bilinen “karşılaştırma”, dil ve edebiyat alanında bilimsel bir yöntem olma özelliğini 17.-19. yüzyıllar arasında kazanmıştır (Akt. Ülsever, 2005, 9). Ülkemizde yeni yeni gelişmeye başlayan Karşılaştırmalı Edebiyat Bilimi, 19. yüzyıldan itibaren Enginün’ün de belirttiği gibi tüm dünyada değişik yorumlar ve yöntemler kazanarak yaygınlaşmıştır (Enginün, 1999, 5). Bu bilim dalının çıkış noktalarını, sınırını ve sürecini Gültekin şu şekilde belirtmektedir:

"19. yüzyılın başlarından 20. yüzyılın ortalarına kadar dönemin siyasal ve kültürel ruhuna uygun olarak ulusçu ve Avrupa merkezci bir gelişim süreci gösteren karşılaştırmalı edebiyat çalışmaları Almanya, İngiltere ve Fransa gibi ülkelerle sınırlı kalmıştır" (Gültekin, 2002, 343).

Yukarıda belirttiğimiz gibi, karşılaştırmalı edebiyat bilimi, genel edebiyat biliminin alt çalışma alanlarından biridir. Genel edebiyat bilimi, Aytaç’ın da dile getirdiği gibi edebiyatın kuramlarını, tarihi gelişimini, çözümlenme-alımlama yöntemlerini, değerlendirme olgusunun dayandığı ilkeleri, yaratıcılık-üreticilik sürecini, ulusal sınırları da aşarak inceleyen, belgelere dayandırarak araştıran bilim dalı olarak bilinmektedir (Aytaç, 2003 ,9). Karşılaştırmalı edebiyat, aynı ya da farklı dilden ve ayrı ya da eş zamanlarda yazılmış en az iki eserin, çeşitli yönlerden incelenmesi, irdelenmesiyle ve bunun sonucunda ise ortaya çıkan ortak, benzer ve

farklı yönler hakkında görüşlerin sunulmasıyla yapılmaktadır. Aytaç, karşılaştırma ve karşılaştırmalı edebiyat biliminin tanımını ise şöyle yapmaktadır:

"Karşılaştırmalı edebiyat bilimi, yabancı dillerde yerleşik adıyla komparatistik, bir bilim dalıdır ve konusu, malzemesi edebiyat ürünleridir. Karşılaştırma, adı üstünde, en az iki ürünü gerektirir. Karşılaştırma, ulusal edebiyatın kendi eserleri üzerine olabildiği gibi farklı ulusların edebiyatları arasında da yapılabilir. Keza, eş zamanlı ürünlerle farklı zamanlı ürünler de karşılaştırılabilir" (Aytaç, 1997, 15).

Her toplumun kendine özgü bir kültürü bulunmaktadır ve bunlar, birbirleri ile alışveriş içerisindedir. Her toplum, kendinden daha zengin ve köklü kültür ve medeniyetlere sahip diğer toplumlardan yararlanarak gelişmelerini sürdürür. Farklı dil ve kültürlerin eserlerinden faydalanan araştırmacı ve yazarlar bunlar arasında karşılaştırma yapma imkanına da sahip olmaktadır. Bu yönüyle karşılaştırmalı edebiyat, toplumların ve medeniyetlerin birbirini tanıma, kültürler arasındaki ortak, benzer ve farklı yönlerini tespit etme imkanı bulur (Kefeli, 2000, 7).

Bu bilim alanının farklı zamanlarda ve mekanlarda yazılmış olaylar arasında bir ilgi bağı kuran yöntemsel bir sanat olarak da algılandığını söyleyebiliriz. Örneğin Rousseau ve Pichois, karşılaştırmalı edebiyat ile ilgili düşüncelerini şu şekilde ifade etmektedirler:

"Karşılaştırmalı edebiyat, analogi, akrabalık ve etkileşim bağlarının aktarılması suretiyle, edebiyatı diğer ifade ve bilgi alanlarına ya da zaman ve mekan içerisinde birbirine uzak veya yakın durumdaki olaylarla edebi metinleri birbirine yaklaştırmayı amaçlayan yöntemsel bir sanattır" (Rousseau, Pichois, 1994, 9).

Karşılaştırmalı edebiyat bilimi için eserlerin mutlaka farklı dillerde yazılmış olması gerekmeyeceği gibi aynı dilde, aynı dönemlerde veya bir yazarın iki farklı eseri arasında da karşılaştırma yapılabileceği savunulmaktadır. Bu konuda Semerci, Aytaç'ın "Aynı dilde, aynı konuyu işleyen iki eser, ister çağdaş ister farklı dönemlerden olsun, mutlaka farklılıklar arz etmek durumundadır" (Aytaç, 2001, 8) diyerek aktardığı görüşün diğerlerinden farklı olduğunu belirtir ve aynı ülkenin iki yazarının ve eserlerinin de karşılaştırma konusu olabileceğini dile getirir (bkz.

Semerci, 2006, 69).

Bilindiği gibi her ulus, diğer uluslarla sürekli iletişim içerisindedir. Bunun sonucunda ya etkilemekte ya da etkilenmektedir. “Etki bir çeşit alımlama olmakla birlikte, bir eser hakkında yargıda bulunma ve eleştirme safhalarını da içerir. Bir edebiyatın başka bir edebiyata nüfuz etmesi, bir yabancı ülke yazarının diğer ülke yazarını veya eserini kendi edebiyatının bir parçası gibi algılayıp okuyucuya öyle aktarması şeklinde de olabilir (bkz. Konstantinovic, 1988, 83-85; Akt. Öztürk, 1998, 9). Etkileşimin ne yönde ve nasıl yapıldığını ortaya koymak açısından karşılaştırmalı edebiyat bilimi önem kazanmaktadır diyebiliriz. Bu konuda Ulağlı, diğer toplumları inceleme ve aralarındaki etkileşimin ne yönde olduğunu saptama, farklılıkları ortaya çıkarma çabasının merak sonucunda oluştuğunu ileri sürmekte, yazarların aslında kendi edebiyatlarının üstünlüğünü göstermek amacıyla başvurdukları bir yoldur şeklinde de yorumlamaktadır (Ulağlı, 2006, 142). Fakat Kula ise, böyle bir karşılaştırmaların sadece edebi boyutuyla değil sosyal ve kültürel bağlamda da yarar sağlayacağını düşünmekte ve konularını şu şekilde belirtmektedir:

“Herhangi bir (ulusal) yazının çeşitli dönemlerinin veya eğilimlerinin karşılaştırılması, ulusal boyutla açıklanamayan ve kavranamayan yazınsal bağlantılar, yazınlar arasındaki ilişki, yazın yoluyla gerçekleşen dil ve kültür çevreleri arasındaki düşünsel ilişkileri, çeşitli yazınlar arasında ayrılıklar ve benzerlikler ve bütün bunlara bakışı içeren yazın kuramı, karşılaştırmalı yazınbilimin başlıca konularındandır” (Kula, 1992, 7).

Edebiyat tarihi, edebiyat eleştirisi gibi genel edebiyatın alt dallarından biri de karşılaştırmalı edebiyattır. Genel ya da karşılaştırmalı edebiyatın da alt kolu Çocuk ve Gençlik Edebiyatıdır. Ciravoğlu, çocuk ve gençlik edebiyatını şöyle tanımlar:

“henüz yetişkin olmayan ve eğitilmesi gereken, toplumumuzun en genç üyelerinin düşünce dünyasına seslenebilecek sözlü ve yazılı ürünlerin tümüne” (2000, 11)

denmektedir.

Çocuk ve gençlik edebiyatının ortaya çıkışı, tanınması ve gelişimi sürecinde önemli katkıları olduğunu bildiğimiz Mustafa Ruhi Şirin ise;

“çocukların büyüme, gelişmelerine, hayâl, duygu, düşünce ve duyarlıklarına, zevklerine, eğitilirken eğlenmelerine katkıda bulunmak amacı ile gerçekleştirilen çocuksu bir edebiyattır” (2000, 9).

şeklinde yorumlamaktadır.

Bu alanda karşımıza çıkan bir çok tanıma Dilidüzgün, Çocuk ve İlk Gençlik Edebiyatı Kurultayı’nda sunduğu bildiride yer vermektedir (bkz. 2005, 38). Kavramın kesin olarak bir tanımının yapılmadığı düşünüldüğünden çeşitliliğinin buradan kaynaklandığına dikkat çekilmektedir.

Çocuk ve gençlik edebiyatı 18. ve 19. yüzyıllarda sosyolojik, ekonomik koşulların tarihsel sürecin etkisiyle ortaya çıkmıştır. Akılcı-aydınlanmacı temel anlayış, romantik, şovenist ve emperyalist özellikler, çocuk ve gençlik medyası, politik eğilimler gibi bir çok sosyolojik etken çocuk ve gençlik edebiyatının gidişine yön vermiştir (bkz. Neydim, 2003, 32). Her ne kadar 0-16 yaş dönemini, bazı bilim adamları tarafından çocukluk dönemi olarak algılansa da (bkz. Hazar, 2006, 249). Gültekin bu kavramın çocuk ve gençlik edebiyatı şeklinde tanımlanmasını daha uygun bulduğunu belirtmektedir (Gültekin, 1991, 14). Dilidüzgün ve Sever, çocuk ve gençlik edebiyatının varlığını ve sınırlarını şöyle dile getirir:

"Çocuk Edebiyatı (yazını), erken çocukluk döneminden başlayıp ergenlik dönemini de kapsayan bir yaşam evresinde, çocukların dil gelişimi ve anlama düzeylerine uygun olarak duygu ve düşünce dünyalarını sanatsal niteliği olan dilsel ve görsel iletilerle zenginleştiren, beğeni düzeylerini yükselten ürünlerin genel adıdır" (Akt. Dilidüzgün, 2005, 44 ve Sever, 2003, 9).

Genel ve karşılaştırmalı edebiyat biliminin alt dalı olan çocuk ve gençlik edebiyatı kavramı hâlâ tartışılmakta; bir çok düşünür ve yazara göre böyle bir edebiyat ayrımına gidilmesi doğru bir düşünce olarak nitelendirilmemektedir. Türk edebiyatının önemli aydınları, edebiyatçıları, edebiyatın ve sanatın evrenselliğini savunmakta ve Dilidüzgün’ün de yazdığı gibi bu görüşe pek de sıcak bakılmamaktadır (Dilidüzgün, 2005, 38). Bu yorumlara karşın çocuk ve gençlik edebiyatının olması gerektiğini savunan ve bu alanda çalışmalar yapan aydınlarımız da bulunmaktadır. Ancak çalışmamızda Çocuk yazını olarak belirtilen tanımların, çocuk ve gençlik

edebiyatı olarak değerlendirilmesinin, kavramın anlaşılabilirliği açısından daha doğru olacağı düşünülmektedir.

Edebiyat bilimi de bir çok disiplin ile iletişim içerisinde. Bunun sonucunda çocuk edebiyatı da, doğası gereği farklı disiplinlerden beslenmektedir. Bu farklı disiplinlerin çocuk ve gençlik edebiyatının boyutlarını genişlettiği düşünülmektedir. Bunlar, toplumsal, doğasal, bireysel, felsefi, evrensel boyutlar olarak adlandırılmaktadır. Bu boyutlar çocuk ve gençlik edebiyatının yaratıcı, yenilikçi, girişimci boyutunu da ortaya çıkarmaktadır (bkz. Güler, 2006, 35-37). Çocuk ve gençlere yönelik çalışmalar, sadece kendi edebiyatımızla sınırlı kalmamaktadır. Çeviriler sayesinde bir çok ülke edebiyatlarına ait eserler hakkında da bilgi edinilebilmektedir. Karşılaştırmalı edebiyat biliminin ışığında, çocuk ve gençlere yönelik yayınlarla diğer toplumlarda çocuğa bakışı, her iki eserden hareketle edebiyatlar arasındaki benzer, ortak ve farklı noktaları görebilmekteyiz.

1.1. FRANSA VE TÜRKİYE’DE KARŞILAŞTIRMALI EDEBİYAT BİLİMİ

Karşılaştırmalı edebiyat kavramının ilk olarak Fransa’da kullanıldığı bilinmektedir. "Karşılaştırmalı edebiyat" terimi, ilk defa Cuvier’in *Anatomie Comparée* (1800) adlı kitabında veya Degarando’nun *Histoire Comparée des Systèmes de Philosophie (1804)*’sinde, 'Littérature comparee' olarak karşımıza çıkmaktadır (Aydın, 1999, 23). Ülsever ise bu kavramın 1816 yılında Fransa’da yayınlanan “Cours de Litterature Comparée” adlı antolojide de kullanıldığını belirtmektedir (Ülsever, 2005, 12). Fransa’da kuramı kullanmada ilk öncüler Abel Villemain, J.J. Ampere ve Philarete Chasles olmuştur (Rouseau-Pichois,1994, 21). Philarete Chasles’in 1835’te karşılaştırmalı çalışmalar konusunda geliştirici dersler verdiği bilinmektedir. 1850’li yıllarda ise, ‘etkilerin incelenmesi’ olarak tanımlanan karşılaştırmalı edebiyat, 1900’lü yıllarda araştırmacılar arasında görüş ayrılığı

yaratır. Ülsever, karşılaştırmalı edebiyatın amacını Van Tieghem'e dayandırarak şöyle açıklamaktadır:

“değişik kültürlere ait edebiyat ürünlerinin aralarındaki ilişkiler ve bağlantılar açısından incelenmesi görüşünü dile getirir. Eski Yunan ve Roma edebiyatlarıyla ilişkisinin ve çağdaş edebiyatların da birbirleriyle olan ilişkilerinin incelenmesi gerektiğini savunur. Tieghem edebiyat araştırmaları alanındaki çalışmaların “ulusal edebiyat”, “karşılaştırmalı edebiyat” ve “genel edebiyat” olarak üç farklı yönde yapılması gerektiğini belirtir” (Ülsever, 2005, 14).

16 Haziran 1878'de Paris'te toplanan Uluslar arası Karşılaştırmalı Edebiyat Kongresi bu alandaki ilk toplantı olarak değerlendirilmektedir. 20. yüzyılda Fransız araştırmacı Baldensperger'le bu alanda hareketlilik yaşanmış ve öğrencileri Paul Hazard ve Paul Van Tieghem'in de çalışmalarıyla ekol olma yolunda ilerlemiştir. Bu alanda büyük çalışmalar yapılmış, önceleri tutucu bir bakış açısıyla Fransız ulusal edebiyatına bir katkı olarak algılanan bu tutum gelişerek uluslararası düzeyde ilerleme yoluna girmiştir (Aydın, 1999, 25).

Türkiye'de Karşılaştırmalı edebiyat düşüncesinin oluşması, Avrupa'daki gibi başka edebiyatlara ilgi duyulmasıyla başlamıştır. Bu süreç, araştırmacılar tarafından Divan Edebiyatına kadar götürülmektedir. Tanzimat dönemi ile Batı'ya yönelmiş, etkilenme bu dönemde oldukça ivme kazanmıştır. Şemsettin Sami, Namık Kemal, Halit Ziya Uşaklıgil gibi pek çok sanatçımız -özellikle Fransızca eserler olmak üzere- Batı'nın eserlerini gerek okuyarak gerekse tercüme ederek onlardan etkilenmişlerdir. Ayrıca tercüme sayesinde de tiyatro, roman gibi yeni edebi türlerle tanışılmıştır. 1940'lı yıllarda tercüme büroları açılmış, bu alanla ilgili dergiler yayınlanmıştır (Ülsever, 2005, 34). 20. yüzyılın ikinci yarısından başlayarak karşılaştırmalı edebiyat çalışmaları Gültekin'in de vurguladığı gibi Almanya, İngiltere, Fransa, Amerika, Kanada, Japonya, Kore, Avustralya, İsveç, Norveç, Finlandiya, Avusturya, Yugoslavya, Mısır, Rusya, İsrail gibi ülkelerde yüksek öğretim düzeyinde ele alınmaya başlanmıştır (Gültekin, 2001, 344). Türkiye'de ilk karşılaştırmalı edebiyat çalışmalarının ilk dersi 1943 ile 1960 yıllarında Cevdet Perin tarafından İstanbul Üniversitesi'nde verilmiştir (Aytaç, 2003, 53). 1970'li yıllardan sonra bu çalışmalar giderek hızlanmış ve 1998 yılında İstanbul Bilgi Üniversitesi'nde karşılaştırmalı

edebiyat eğitimi veren bölüm, Prof. Dr. Murat Belge tarafından açılmıştır. 2000 yılında ise Karşılaştırmalı Edebiyat Bölümü, ilk kez bir devlet üniversitesinde eğitim vermeye başlamıştır. Doç. Dr. Ali Gültekin tarafından bir devlet üniversitesi olan Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi çatısı altında kurulan Karşılaştırmalı Edebiyat Bölümü ise şu anda hem lisans hem de yüksek lisans eğitimi vermektedir. Bunu takiben de Yeditepe ve Koç üniversitelerinde lisans ve yüksek lisans boyutunda programlar açılmaya başlamıştır. Ayrıca bu üniversitelerin dışında Türkiye’deki bazı üniversitelerin lisans ve yüksek lisans seviyesindeki eğitim programlarında karşılaştırmalı edebiyat derslerine yer verdiği de görülmektedir (Gültekin, 2001, 345).

1.2. FRANSA VE TÜRKİYE’DE ÇOCUK VE GENÇLİK EDEBİYATI

Fransa’da gerçek anlamda çocuk ve gençlik edebiyatı, Charles Perrault’un peri masallarıyla başlar (Şirin, 2000, 61). Bunun yanında Daniel Defoe, Swift, Cervantes gibi bir çok yazar bu alanın gelişmesine katkıda bulunur. Ünlü dünyaya yayılan bu yazarların eserleri bir çok dile çevrilir. Alanın gelişmesine katkıda bulunan yazarların eserleri sadece çocuklar için yazılmamış her yaşta okurun okuyabileceği kitaplar arasında yerlerini almıştır. Bu alanda Fransa’da hemen her yüzyıla damgasını vurmuş önemli çocuk ve gençlik edebiyatı yazarları bulunmaktadır. 15. yüzyılda Rabelais gerek şiirleri gerekse romanıyla insanları etkilemiş ve çocuğa özgür düşüncüyü aşlamaya çalışmıştır. 16. yüzyılda Montaigne denemeleriyle çocukta yeni ufuklar açmaya çalışmıştır. Gülerüz bu durumu şöyle özetlemektedir: “çocuğun tek yönlü değil, çok yönlü geliştirilmesini önemli görmüş, deneyler yoluyla ahlaki değerleri olan bilimsel bilgilerin öğrenilmesi gerektiğini ileri sürmüştür” (Gülerüz, 2006, 57).

17. yüzyılda La Fontaine’in masalları dünya çocuk edebiyatında bile saygın bir yere sahiptir. Bağımsız bir ruha sahip olduğu belirtilen La Fontaine, Gülerüz’ün altını çizdiği gibi, hayatı taklit ettiğini, ama hiçbir zaman esiri olmadığını dile

getirmiştir (Gülyüz, 2006, 58). 18. yüzyılda ise J.J. Rousseau, kendinden sonra gelen yazarları da etkileyecek çalışmalarıyla bu alanda görüş ve ilkeler sunmuş, eserlerinde ise dürüstlük, erdem, özveri gibi temaları işlemiştir. Mme de Ségur, Hector Malot gibi yazarlar üzüntü ve acı veren konularda yazarak çocukluk döneminin ruhsal özelliklerini yansıtmaya çalışmışlardır. 19. yüzyıla gelindiğinde karşımıza Jules Verne çıkmaktadır. Onun hayal gücünün ürünü olan eserler, günümüzde de geçerliliğini korumaktadır. Fransa'nın çocuk ve gençlik edebiyatında ahlaki, öğretici bir tutum sergilenmesi 20. yüzyılın başlarına kadar devam etmiştir (Şirin, 2000, 61).

Türkiye'deki çocuk ve gençlik edebiyatının her ülkede olduğu gibi sözlü geleneklerle başladığı bilinmektedir. Masal, halk hikayesi, efsane, destan gibi türler bu dönemde çocuk ve gençlerin okuma ve sözel metinlerinde yer almıştır. Tanzimatla birlikte yenileşme hareketleri hızlanmış, çocuklara özgü eserler verilmeye başlamıştır. Şinasi (1826-1869), Recaizade M. Ekrem (1847-1914), Ahmet Mithat Efendi (1844-1912) ve Muallim Naci (1850-1893) gibi yazarlar Fransızca'dan yaptıkları çevirilerle anılmakta ve yazdıkları fabl türünden şiirlerle bu dönemin ilk ürünlerini veren yazarlar arasında yer almaktadırlar. Şirin, Cumhuriyet döneminin ilk yıllarında çocuk edebiyatı alanında önemli bir atılım olmadığını belirtmektedir (Şirin, 2000, 83-85). Çoluk Çocuk Dergisi'nin 2003 Mart sayısındaki bir makalesinde Neydim Cumhuriyet döneminde çevirilerin olduğunu belirterek bu görüşü desteklemektedir:

“Cumhuriyet döneminde çocuk edebiyatına egemen olan temel anlayış, ulus devlet ve modern bir toplum yaratmaya dönük olmuştur. Ortaya konan eserlerde dil bilinci geliştirmek önemsenirken, modern insan tipi konusunda özellikle çeviriler önemli bir rol oynamıştır” (Neydim, 2003, 31).

Türk çocuk ve gençlik edebiyatının bilinçli olarak ortaya çıkışını, verilen ilk edebi ürünlerini ise Gültekin şu şekilde açıklamaktadır:

“Türk Çocuk ve Gençlik Edebiyatı'nın tarihsel gelişimine bakıldığında çocuk ve gençlere yönelik bir yazın düşüncesinin "bilinçli" olarak 1910'larda ortaya çıktığı görülmektedir. Türk Çocuk ve Gençlik Edebiyatının ilk edebi ürünleri II. Meşrutiyet döneminde “şiir” alanında yayımlanmıştır” (Gültekin, 1996, 83).

1928 yılında Harf İnkilabından sonra dergi ve gazeteler toplumun gelişmesine katkı sağladığı gibi bu alana da büyük hizmet vermişlerdir. 1960'lı yıllarda çocuk dergileri yayımlanmaya başlamış, yapılan yarışmalar roman ve hikaye türünün gelişmesinde önemli rol oynamıştır. Politik nedenlerden dolayı bu alanın gelişiminde yavaşlamalar olmasını Gültekin 1980'lerin başı olarak belirtirken, Necdet Neydim (2003, 32) bu durumu, 1970'li yıllar olarak ele almaktadır. Buna karşın 1980'lerin ortalarından itibaren Türk çocuk ve gençlik edebiyatında büyük kıpırdanışlar göze çarpmaktadır. 1990'lı yıllarda çocuk ve gençlik edebiyatı alanında büyük gelişmeler yaşanmıştır (Gültekin, 1996, 83). Neydim bu gelişmenin içerik açısından değil sadece kitap sayısında olduğunu açıklar:

“90'lardan günümüze gelen bir süreçte çocuk edebiyatı, yayımlanan kitap sayısı olarak oldukça büyük bir gelişme gösterirken kitapların içerik olarak gelişmesi aynı doğrultuda olmamıştır. Batı'da çocuk gerçekliği ve eşitliği çocuk edebiyatına yansırken; Türkiye'deki çocuk edebiyatı aynı anlayışı benimsememiştir” (Neydim, 2003, 31).

Türk Çocuk ve Gençlik Edebiyatı'nın gelişmesinde şiir, masal, fabl, hikaye v.b türlerin yanında çeviri, resim ve dergilerin de önemli katkısı olmuştur. Satı Bey, Sünbülzade Vehbi, Kayserili Doktor Şükrü, Ahmet İhsan Tokgöz, İ. Alaatin Gövsa, Tevfik Fikret, Ziya Gökalp, Ali Ekrem Bolayır, Seracettin Hasırcıoğlu, Sabiha Zekeriya Sertel, Süleyman Tevfik (Özzorluoğlu), Mahmut Yesari, Huriye Baha Öniz, Cahit Uçuk, Abdullah Ziya Kozanlıoğlu, Faruk Nafiz Çamlıbel, Yusuf Ziya Ortaç, Hasan Ali Yücel, Mehmet Necati Öngay, Şükrü Enis Regü, Zeki Tunaboylu, İ. Hakkı Sunat, Mehmet Faruk Gürtunca, Emin Recep Gürel, İsmail Hakkı Talas, Galip Naşit İrı, Nurullah Ataç, Vasfi Mahir Kocatürk, Yaşar Nabi Nayır, Kemal Kaya, Hayrullah Örs, Nihat Yalaza Taluy, Naime Halit Yaşaroğlu, Naki Tezel, Rakım Çalapala, Hayrettin Ziya Taluy, Falih Rıfkı, Eflatun Cem Güney, Halide Nusret Zorlutuna, Nahit Nafiz Edgüer, Mustafa Ruhi Şirin, Fatih Erdoğan, Can Göknıl, Hikmet Subutay, H. Hüseyin Öztürk, H. Latif Sarıyüce, Gülten Dayıoğlu, Aziz Nesin, Ülkü Tamer, Erdal Öz, Erol Toy, Demirtaş Ceyhun, Abbas Cılga, Rıfat Ilgaz, Fakir Baykurt, Necati Tosuner, Güngör Dilmen, Kemal Binbaşar, İbrahim Zeki Burdurlu,

Ahmet Uysal, Ferhan Oğuzkan, Ferruh Doğan, Reha Yalnızcık, Yalçın Çetin, Tan Oral, Feridun Oral, Ömer Seyfettin Reşat Nuri Güntekin, Falih Rıfkı Atay, Halide Edip Adıvar, Tahir Alangu, Muzaffer İzgü, gibi daha ismini sayamadığımız pek çok sanatçının bu alana büyük katkıları bulunmaktadır. Son yıllarda nitelikli, edebiyat kaygısı güden, çocuk gerçekliğini yansıtan eserler verilmektedir.

2.BÖLÜM

PITIRCİK VE BACAKSIZ SERİSİNDE ANA KARAKTERLERİN VE KİŞİLERİN KARŞILAŞTIRILMASI

Bu bölümde; kişilik, karakter dediğimiz unsurlar üzerinde kısaca durularak her iki serideki ana karakterler olan **Pıtırıcık** (Küçük Pıtırıcık, Pıtırıcık'ın Bisikleti, Pıtırıcık Futbolcu, Pıtırıcık Tatilde, Pıtırıcık Kampta, Pıtırıcık Satranç Oynuyor, Pıtırıcık Pazara Gidiyor, Pıtırıcık'a Bir Öpücük) ve **Bacaksız** (Bacaksız Kamyon Sürücüsü, Bacaksız Sigara Kaçakçısı, Bacaksız Okulda, Bacaksız Paralı Atlet, Bacaksız Tatil Köyünde) bu açıdan incelenerek tanıtılmaya çalışılmıştır. Her ne kadar anlamları arasında fark olduğu söylene de eserde kahraman, figür, karakter aynı anlamda kullanılmıştır. Ayrıca her iki ana karakterin arkadaş çevresine de değinilerek birbirleriyle olan ilişkileri ve karakter yapıları karşılaştırılmıştır. Beş kitaptan oluşan **Bacaksız** serisi ile sekiz kitaptan oluşan **Pıtırıcık** serisinde pek çok arkadaş yer almaktadır. Fakat bu kişilere, ailelerinin çocuklarına uyguladıkları şiddet açısından bakılacağından, sadece birkaçına bu çalışmada yer verilmiştir.

2.1. ANA KARAKTERLER

Ana karakterlere değinmeden önce kısaca karakter, kişilik gibi kavramlardan söz etmek yerinde olur.

Karakter kavramı, hem psikolojik hem de edebî olmak üzere iki açıdan ele alınmaktadır. Psikolojik boyutuyla karakter, yetenek, davranış ya da ahlâksal hareket hattı anlamlarına gelmektedir. Karakterin oluşmasında biyolojik etmenlerin dışında, fiziki (iklimin, mevsimlerin, hastalığın, ilaçların, yaşam koşullarının etkisi) ve sosyal çevrenin (ailenin, öğretmenin, sınıf arkadaşlarının, ahlakî değerlerin, töre

ve âdetlerin) etkisi bulunmaktadır (Özgür, 1979, 203-205). Yavuzer'e göre;

Karakter, çeşitli anlam ve ifadeleri kapsayan çok karmaşık bir kavram olup, daha çok ahlak değerlerine göre hüküm vermeyi kabul eden davranış olarak tanımlanabilir. Bu anlamda karakter, bireyin toplum değerlerine ve normlarına doğru yönelen kişiliğinin bir parçasıdır.(Yavuzer, 2001, 170)

Edebî boyutta karakterin kökeninin ne olduğuna baktığımızda;

Yunanca'da "basma, basım" kelimesinden gelir. (...) karakter, yüz çizgileri, parmak izleri bile birbirine benzemeyen her insanın ferdi olarak özgün şahsiyetinin dışı, konuşmasına, davranışına, tutumuna yansımalarıdır (Çetin, 2003, 197).

şeklinde belirtilmektedir.

Belge tarafından karakter, “toplumsal gerçeklikleri yansıtsa da ilkin kendi hayatını yaşayan, olumlu ya da olumsuz yönde gelişen, psikolojik yaşantısına ve öznelliğine öncelik tanınarak anlatılan, karmaşık yapılı kişi” (Belge, 1998, 23) olarak tanımlandığına göre, herhangi bir durum karşısında her zaman kişinin aynı tepkiyi vermesi mümkün olmayabilir. Çünkü insanın yaşadığı tüm olaylar, içinde bulunduğu durum, onun vereceği tepkide farklılık yaratabilir. Canset Koç, Mehmet Tekin'in “karakterizasyon” kavramını şu şekilde açıklar:

"Mehmet Tekin, karakterizasyon kavramını anlatıyı sürükleyecek kişiyi, anlatının niteliğine uygun olarak çizmesi, ona beşeri bir yapı kazandırarak canlandırılması olarak tanımlar ve iki yöntemden söz eder. Birincisi, tasvir ve bilgi ağırlıklı olup, çizilmek istenen kişiyle ilgili bilgilerin anlatıcı tarafından bir anda, somut olarak aktarılarak roman kişinin okur tarafından bir anda derinlemesine tanındığı açıklama yöntemidir. Tekin'e göre diğer yöntem ise, kişinin davranış, düşünce ve duygularıyla kendi kendini ortaya koyduğu, özelliklerinin parça parça verildiği, okurun roman kişisi hakkındaki bilgilerini onun yaşantı kesitleriyle oluşturduğu dramatik yöntemdir. Roman anlatısında her iki yöntem de kullanılabilir" (Koç, 2006, 51-52).

Gündüz ise karakterlerin üç boyutlu olması gerektiğini belirterek bunun zaman, mekân, olaylar açısından incelenmesi anlamında kullanıldığını açıklar:

“Karakterler yaşayan, üçboyutlu kişiler olmalıdır. Zaman, mekan ve olaylar boyutunda yaşamaları demektir. Tipleri seçmek kuşkusuz daha kolaydır. Bunlar bir filmdeki figüranlar gibidir (Gündüz, 2003, 64).

Kişilik, konusunda da çok çeşitli tanımlar yapılmış ve örnekler verilmiştir. Köknel, “bireyin kendine özgü ve ayırıcı davranışlarının tümü” (1983, 37) şeklinde tanımlamaktadır. Freud ise kişiliği psikolojik özelliklere göre üç basamakta inceler. Bunlar id (tabiat), ego (ben), ve süper ego (üst ben)’dur (Gaarder, 1994, 484-503).

Daha önce de ifade ettiğimiz gibi bu çalışmada ele alınan kitaplarda yer alan kişileri tanımlarken karakter, kahraman gibi kavramlar aynı anlamda kullanılmaktadır.

2.1.1. Pıtırıcık ve Bacaksız Bahri

Pıtırıcık, haylaz olmasının yanında kurnaz, zeki, orta halli bir alenin çocuğu olan, ailesini çok seven, özellikle yaptığı hatalardan dolayı annesini üzmemekten korkan, fakat istediğini yapmaktan da geri kalmayan, ilkokul ikinci sınıfa giden, kavgacı, ders çalışmayı pek sevmeyen, arkadaş çevresiyle uyumu genelde iyi olan, hayvanları seven, iyi yürekli kahramanımızdır. Ayrıca evin tek çocuğudur. Babası, sabah gidip akşam gelen, hafta sonlarını evinde geçirebildiği bir işte çalışmaktadır. Annesi ev hanımıdır. Ev işleriyle meşgul olmakta ve el işi yapmaktadır. *Pıtırıcık* serisinde kahramanımızın babasının adı, mesleği; annesinin adı verilmemiştir. Örneğin; “(...) epeydir elinden düşürmediği örgüsüne daldı” (Gosciny, 2002c, 26).

Hemen hemen Pıtırıcık ile aynı özelliklere sahip olan, kurnaz, yaramaz, hazırcevap, karşılaştığı zorlukları etrafına hissettirmemeye çalışan, övünge, her zaman olmasa da ara sıra yalan söyleyen, aksiliklerden şans eseri hiç yara (manevi anlamda) almadan kurtulan, fakir, şakacı, “Bacaksız” lakabıyla kendisine hitap edilmesini sevmeyen Bahri, cılız, zayıf, kısa boylu bir çocuktur: “Tam on beş kiloluk adamdı Bacaksız” (İlgaz, 2004, 71).

Kastamonu’nun Cide ilçesinden gelen, evin tek çocuğu olan, İstanbul’da yaşayan, heyecanlandığında Kastamonu ağzıyla konuşan sevimli bir çocuktur: “Bi

yaaa! Yoldan bi yaaa!.. Vallaaa şaka demeeeyon! Zaptedemeeeyon gamyonu! K r olayım canınıza kıyaaa!..”(Ilgaz, 2004, 44).

Son kitapta ise, Bahri'nin babası, Külüstür'  satıp Almanya'ya işi olarak gittikten sonra, annesiyle İstanbul'dan babaannesinin köyüne gelirler. Karadeniz'in bir yamacına oturtulmuŐ bu köyün adı Kargacak'tır. Cide'ye on kilometre ötede, deniz fenerinin hemen alt yanında, İnebolu'ya inen asfaltın üzerinde yer almaktadır (Ilgaz, 2005b, 8).

Bacaksız kurnaz bir çocuktur. Yaptığı yaramazlıklar sonucunda kıvrak zekasıyla bir Şekilde dayak yemekten kurtulmayı baŐarır. Nerede, nasıl konuŐacağını yaşının küçük olmasına rağmen bilir. Böylelikle de mahalle çocuklarının yanında yer alıp onlarla arkadaş olmayı baŐarır. Bahri, küçük bir kasabadan büyük bir kente geldikten sonra o küçük yerin özlemini çekmekte ve oradaki arkadaşların samimiliğini unutmamaktadır. Ne de olsa büyük Őehirde yaşadığı arkadaŐlıklar Cide'deki gibi içten ve sıcak değildir. Çünkü arkadaşları, İstanbul'a geleli daha bir ay olmadan kendisine adını bile unutturmuŐlar ve ona 'Bacaksız' lakabını takmıŐlardır. Her ne kadar anlamasa da bu durumdan rahatsızdır:

Ah bu İstanbul  ocukları! Adını kendisine bile unutturmuŐlardı. Bahri'ydi adı. İlk günlerde "Bacaksız" adını eklemiŐlerdi mahallede... Olmuştu, Bacaksız Bahri! Ne demekti Bacaksız? Ayağı da vardı, bacağı da. Biraz küçükse, biraz da eğriyse hiç yok mu demekti? Daha İstanbul'a geleli ay olmadan "Bahri" büsbütün kalkmıŐtı ortadan. Bacaksız aşağı, Bacaksız yukarı (Ilgaz, 2004, 12).

Bahri, Kastamonu'nun Cide ilçesinden İstanbul'un kenar mahallesine g   eder. Yaşam koşulları onları bu Şekilde davranmaya zorlamıŐtır. Fakat Bahri, bu büyük Őehirdeki arkadaŐlıkların yanı sıra köyündeki sıcak ve samimi yüzleri  zler:

"Nerden de gelmişlerdi Şu İstanbul'a. Burada da arkadaşlar edinmiŐti ama, nerde Cide'deki arkadaşları. Bir Güner vardı. (...) Selver, Fatma, Neriman, Aysun. Ne iyi ablalardı onlar..." (Ilgaz, 2005c, 37).

Bahri'nin babası otuz iki yıllık kamyon şoförüdür (Ilgaz, 2004, 34). Annesi ev hanımıdır. Aslen Kastamonuludur (Ilgaz, 2005c, 44). Babası, memlekette neleri varsa satıp parasıyla bir kamyonet alır (Ilgaz, 2004, 11). Çok iyi bir kamyonet değildir. Her ay onun tamir parasından Bahri yakınmaktadır. Ona 'Külüstür' adını takar. Yalnız kazandıkları hep Külüstür'e gitmektedir. Hatta kahvaltılık bile ancak bakkala yazdırılarak alınmaktadır. Bu durumdan da Bahri dert yanar:

Şu Külüstür'e atlar bütün gün didinip dururdu. Kazandığı parayı hani tutup ev getirse bari! Tüm paraları, hep Külüstür'ün benzinine, yağına yatırır. Bak hele, sen eve kahvaltılarda yağ getirme, peynir getirme, külüstür'e yedir kutu kutu yağları! Şu liralarda Külüstür'ün vergisine, Külüstür'ün onarımına, lastiklerine. Şu demet demet paralar mı? Şu beş yüzlükler de aybaşılarında bonolara! Yani bütün kazandıkları hep Külüstür'e! Çoluk çocuk ne yer, ne içer, ne giyer, kimse sormaz! (Ilgaz, 2004, 37).

Pıtırıcık da her ne kadar okul çocuğu ise de, o da Bacaksız gibi soyut algılama dönemine geçememiştir. Yedi ve sekiz yaş döneminin anlatıldığı eserlerde kendisi gibi arkadaşları da somut algılama dönemi içerisinde. Dalgacı, bir gün okula gözlük takarak gelir. Sınıfın birincisi olan Çarpım, o sınıf içerisinde tek gözlüğü olan öğrencidir. Dalgacı Çarpım'a sınıfın birincisi olacağını ve çeşitli görevleri kendisinin üstleneceğini anlatınca (Gosciny, 2003a, 22) bütün sınıf gözlük takmak ister. Gözlük takılarak sınıf birincisi olunacağını düşünmektedirler. Bu nedenle hepsi babasından gözlük isteyerek birinci olmayı planlar:

Hepimiz babalarımıza bize gözlük almasını söyleyeceğiz. Hepimiz sınıfın birincisi ve öğretmenin kuzusu olacağız, o zaman müthiş bir şey oldu. (Gosciny, 2003a, 23).

Bir diğer alıntıya baktığımızda da aynı durum açıkça ifade edilmiştir: Evde top oynarken vazoyu kırar ve annesi ona bağırır diye evden kaçmaya karar verir. Kaçarken de düşleri çocukçadır. Para belki lazım olur diyerek bir miktar alır fakat oyuncaklarından vazgeçmez. Yanına aldıkları ise;

Okul çantamı aldım, içine teyzemin armağan ettiği kırmızı arabayı, pilli trenimin lokomotifini, yük vagonunu (öteki vagonların hepsi kırılmıştı), akşamdan kalan çikolata parçasını, bir de kumbaramı koydum. Hiç belli olmaz, bakarsın para gerekebilir. Sonra da çektim gittim" (Gosciny, 2003b, 77).

Bahri, serinin ilk kitabında okula gitmediğini belirtir (s.35). Yani 6 yaşındadır. Ayrıca bazı olayları algılama döneminde olmayışı onun bu yaşını doğrulamaktadır. Çünkü idrak etme süreci ve soyut dönem kahramanımızda daha gelişmemiştir. Karaborsacı kelimesini karalara bulanma şeklinde yorumlamaktadır:

Durmadan üsteliyordu babası:
«Bir daha gidecek misin o Rasim denen karaborsacının, kaçakçının yanına!»
(...)
Böyle kapkara ziftlere, katranlara batmış, bir adam nasıl görülürdü. Eliyle bu korkulu görüntüyü iterek,
«Hayır! Hayır!» diye bağırdı. «Bir daha hiç, görmeyeceğim!» (Ilgaz, 2005d, 82).

Serinin bir diğer kitabında ise, babası eline büyük bir karpuz verir ve eve götürmesini ister. Buraya kadar her şey normaldir. Fakat eve götürürken kimseye göstermemesini tembih ettiğinde işler karışır. Çünkü koskocaman bir karpuzu neresine saklayıp götüreceğini bilemez. Bu da kahramanımızın soyut algılama dönemine geçmediğinin bir diğer kanıtıdır.

«Al bunu!» demişti, «Eve götür! Sakın düşürme haaa!..»
Sonra sağını solunu kollayıp «Kimseye gösterme!» diye de eklemiştir. Ne tuhaf adamdı babası. Hiç koskocaman karpuzu başkalarına göstermeden eve götürebilir miydi?» (Ilgaz,2004,6).

Üçüncü kitapta Bacaksız, okula başlar ve bu okul süreci anlatılır. Burada yedi yaşına basmıştır. Bacaksız serisinde kahramanımızın bu iki yıllık yaşantısı konu edilmiştir. Yaşıtlarına göre bir hayli küçük ve cılız bir çocuktur. Hatta arkadaşlarının ve çevresinin ona Bacaksız lakabını takması bu nedenledir.

“Bacaksız’ı en arka sıralardan birine oturtmayacağı belliydi öğretmenin. Boyda herkesten beş santim, on santim küçük olanı en arkaya oturtursa tahtayı da, masayı da, öğretmeni de göremeyeceği açık açık ortadaydı” (Ilgaz, 2005a, 12).

Pıtırıcık, kızlardan hiç hoşlanmamaktadır. Kızlarla arkadaşlık kurma taraftarı değildir. Onların bebeklerle oynayan, evcilikten başka bir şey bilmeyen budalalar olduğunu düşünür:

“Ben kızları sevmem. Pek budala olurlar, ondan sonracağıma evcilikten başka oyun da bilmezler, ağlamadan da duramazlar” (Gosciny, 2002a, 104).

Serinin diğer bir kitabında bu düşüncesini destekler cümleler yer almaktadır. Kızların oyunlarını can sıkıcı ve aptalca bulmaktadır. Ayrıca kızların ağlamasından da hoşlanmaz. Sert bir erkek davranışı sergiler.

Kızlarda can sıkıcı olan şudur: Doğru dürüst oynamasını bilmezler, sürekli ağlarlar, bir sürü sorun çıkarırlar. (...) Aptal aptal oyunlar oynarlar, kumdan kaleler yaparlar, fiskoslaşırlar, kırmızı kalemle tırnaklarını boyarlar (Gosciny, 2002c, 86).

Pıtırıcık ve **Bacaksız**'da toplumsal açıdan hemen hemen aynı değer yargıları yer almaktadır. Kıza ve erkeğe düşen roller bellidir. Hatta kız ve erkek çocuklarının hangi tür oyuncaklarla oynaması gerektiği bu değer yargılarının her iki toplumda da olduğunu gözler önüne sermiştir. Pıtırıcık'ın evine gelen Şirin adlı kız, kahramanımızın uçağını alır. Bunun üzerine Pıtırıcık tepki vererek kızların nelerle oynaması gerektiği konusunda yorum yapar: "... uçağımı gördü, lastiği olan ve uçan o kırmızı, güzel uçağımı. 'bırak onu' dedim. 'Kızlara göre bir şey değil o.'" (Gosciny, 2002a, 109).

Bacaksız serisinde ise Bahri, Gülten'le yaptığı konuşmada bebeklerle kızların oynadığı düşüncesini dile getirir. Türk toplumunda da daha çocuk yaşta roller belirlenmiştir: "Ama erkek çocuklar oynamaz bebeklerle" (Ilgaz, 2005d, 27).

Kahramanımızın kızlar hakkındaki olumsuz bakış açısı, komşu kızını Sırma için geçerli değildir. Onun diğer kızlardan farklı olduğunu savunur. Sırma, komşuları Bay ve Bayan Tabansız'ın kızlarıdır. Bay Tabansız 'Sağlam Ökçe' adlı ayakkabı mağazasının üçüncü katındaki baş satıcıdır. Hatta onun doğum gününe bile gitmiş, hediye götürmüştür. Sırma dışında, Pıtırıcık, kızlardan ve onlarla arkadaşlık etmekten hiç hoşlanmayan biridir. Sırma'ya olan ilgisinin temelinde de ona olan duygusal ilgisi yatar:

"Ama Sırma, kız olmasına karşın çok tatlıdır. (...) Sırma, son görüşmemizden bu yana kapkara olmuş, bu da mavi gözlerine ve sarı saçlarına çok yakışmış. Yok, gerçekten kız olmasına karşın, çok tatlı şey şu Sırma" (Gosciny, 2002d, 108).

Pıtırık'da, çocuk gözünden kızlara yönelik cinsiyet ayrımcılığına dayanan bir bakış açısı sergilenmesine karşın, *Bacaksız*'da, Bahri kızlarla arkadaşlık etmekten hoşlanan bir karakter olarak karşımıza çıkar. Ayrıca serinin tüm kitaplarında kız ya da erkek arkadaş konusunda kahramanımız açısından hiçbir ayrıma gidilmemiştir. Özellikle Gülten'le olan arkadaşlığı değinilmeye değerdir.

“Gülten iyi kızdı, iyi arkadaşı. Bu kutu onun hakkıydı. Geçenlerde külüstürün altında saklanırken, ne demişti Gülten? “Bahri” demişti, “Bacaksız” dememişti öbür çocuklar gibi. Ne güzel de yakışıyordu ağzına. “Bahri” haaa! Helal olsun sana bütün beyaz kutular, kırmızı kapaklı kutular” (Ilgaz, 2005d, 22).

Arkadaşı Gülten'e Hapşırık kelimesiyle seslenen Yılmaz abisine bile Bahri, kafa tutmaktadır. Çünkü Gülten, onu diğer çocuklar gibi aşağılamamakta, ona ismiyle hitap etmekte ve ona değer vermektedir. Bu yüzden, kızlar içinde onun en yakın arkadaşdır, anlaştığı ve rahatça konuşabildiği bir arkadaş... : “Bana Bacaksız diyebilirsin ama ona Hapşırık demesen iyi edersin!”. “Hele bak şu Bacaksız'a, birde posta koyuyor bana!” (Ilgaz, 2005d, 28).

Gülten iyi kızdır. Onun hakkında olumlu düşüncelere sahiptir. Ayrıca seyyar bir satıcıdan aldığı kutuyu da Gülten beğendi diye hediye etmiştir. Gülten'le Bacaksız'ın arkadaşlığı, *Pıtırık*'la Sırma arasındaki gibi bir arkadaşlıktan çok farklıdır. Arkadaşları arasında ilk kez Gülten, onu insan yerine koymuş ve lakabıyla değil de kendi adıyla seslenmiştir. Bu bakımdan ona kardeş diyerek saygı duyar: “Bak Gülten kardeş!’ dedi içinden” (Ilgaz, 2004, 76).

Pıtırık, erkek arkadaşlarıyla onun dediği gibi kıyak şeyler yapmaktadırlar. Koşarlar, takla atarlar, futbol oynarlar, yüzerler ve dövüşürler (Gosciny, 2002c, 87). Erkek arkadaşlarıyla oynamaktan mutlu olur. Özellikle eserlerde arkadaşlarıyla sürekli dövüşmesi, kavgacı bir yapıya sahip olduğunu gösterir.

"Pıtırık'a bakın," dedi Gümüş. "Hıyara benzemiş bu çiçeklerle!"
 "Dua et ki elimde çiçekler var, yoksa tokadı yerdin," dedim. Ver çiçeklerini ben tutayım, sen de şunu bir güzel tokatla," dedi Lüplüp.
 Ben de demeti Lüplüp'e verdim. Gümüş bana bir tokat attı. Dövüşmeye koyulduk (Gosciny, 2002a, 91).

Ayrıca, okuduğu kitapların etkisiyle, şiddet içerikli resimler yapmaktan da haz duymaktadır:

Odama koştum, yatağa girdim, müthiş şeyler çizmeye koyuldum: toplarla çarpışan savaş gemileri, havada patlayan uçaklar, kaleler, kalelere saldıran adamlar, saldıran adamların kafalarına bir şeyler atan başka adamlar... “ (Gosciny, 2003b, 45).

Bahri ise mahalle arkadaşlarıyla hoş vakit geçirirken koşar, yarışır, çeşmeden su doldurup annesine taşır ve arkadaşlarıyla birbirlerine sözlü hakaret ederler (Ilgaz, 2005d, 28) fakat dövüşmezler. Böyle bir kavgaya eserde çok az yer verilmiştir (Ilgaz, 2004, 60). *Bacaksız*'da yer yer kavga ortamı yaratılmış fakat çocuklar kavga etmemişlerdir. *Pıtırıcık*'daki gibi yoğun şiddet sahneleri çocuklar arasında yaşanmamıştır: “Bana acımanı hiç beğenmedim. Bacak kadar bile olsam gene de yürekli adamımdır ben! Kavgadan hiç yılmam. Hakkımı yerlerse dişlerini sökerim adamın!” (Ilgaz, 2004, 76).

Pıtırıcık, arkadaşlarıyla sürekli tartışmasının ve kavga etmesinin yanında eğitimine yakışmayacak şekilde hareketleri de yapmaktadır. Kavga sırasında arkadaşının gömleğini parçalayacak kadar ileri gider: “Ben Gümüş'le dövüşüyordum. Kırmızı-mavi-beyaz güzel gömleğini yırttım. Gümüş de, "Hıh, hıh, hıh, n'olacak babam bana daha çok gömlekler alır," diyor, ayağıma da tekmeler atıyordu” (Gosciny, 2002a, 50).

Kahramanımız bazen o kadar ileri gider ki, karşısındaki arkadaşını ağlatasıya kadar uğraşarak onu üzer. Bu açıdan bakıldığında onun olumsuz bir kişilik geliştirdiği ortaya çıkar. Konuşmalarında, tehdit anlamı bulunan kelimelerle arkadaşını korkutur ve ortamı gerginleştirir. Bu durumun yaşanmasında ailenin payı büyüktür. Aile her ne kadar iyi görünse de anne ve baba arasındaki tartışmaların sıklığı dikkat çekicidir. Bir sonraki bölümlerde bu konuya değinilmiştir.

“Çarpım, sınıfın birincisi, hem de öğretmenin kuzusudur, biz onu pek sevmeyiz, muhbirin tekidir, gözlükleri olduğu için istediğimiz kadar da pataklayamayız onu”

"Pis muhbir!" diye bağırdım, "Gözlüklerin olmasaydı gösterirdim sana!"
Çarpım, ağlamaya koyuldu, çok mutsuz olduğunu, intihar edeceğini söyleyerek kendini yerden yere attı" (Gosciny, 2003b, 72).

Bacaksız da arkadaşlarıyla sürekli tartışır ve birbirleriyle alay ederler. Ama sonuçta aralarında güzel ilişkileri vardır. Yazar, çocukların birbirine uyguladıkları şiddeti, yoğun olarak işlememiş ve buna ek olarak hümanist yaklaşımın değerini aktarmaya çalışmıştır. Öyle ki Bahri, kendisiyle önceden dalga geçen ve onu aşağılayan arkadaşlarıyla gidip oyun oynar ve çikolatasını paylaşır: "Hüsnü amcanın verdiği çikolatayı beşe bölmüş bir gün önce evcilik oynadığı arkadaşlarına dağıtmıştı" (Ilgaz, 2004, 91).

Pıtırıcık, davranışlarıyla olumsuz bir kişilik sergilemesinin yanı sıra ağız bozuk ve argo kelimeler kullanan biridir. Bunun en açık örnekleri, kızlar hakkındaki düşüncelerini dile getirirken yukarıda yaptığımız alıntılarda yer almaktadır.

Bahri'ye baktığımızda; argo kelimeleri onun da kullandığını görmekteyiz. Sokaktaki insanlardan, arkadaşlarından duyduğu argo kelimeleri öğrenir ve bu tarz kelimelere konuşmasında yer verir. Özellikle Pıtırıcık'ın da kullandığı 'kıyak' kelimesinin Bahri tarafından da kullanılması dikkat çekicidir.

"Kim ne derse desin, kıyak iş bu" diye düşündü. Bu "kıyak" sözüne de Rasim abiden öğrenmişti. Rasim Abi kıyak Abiydi. Birçok söz biliyordu, başkasından hiç duymadığı. "Araklamak" diyordu, "Toz ol" diyordu, "Al voltanı" diyordu. Nasıl konuşmadı bunlar? Yoksa okulda mı öğretiyorlardı bunları? Hele dur bakayım, yemeğe ne diyordu? Ha? .. "Kayıntı" gibi bir şey (Ilgaz, 2005d, 49).

Pıtırıcık, hem mahalle hem de okul arkadaşları olan Toraman, Gümüş, Lüplüp, Dırdır, Tıngır'la evlerine yakın, boş bir arsada oyun oynarlar. Bu boş arsa, onlar için çok önemlidir. Pıtırıcık ve arkadaşlarının buluşma yeri olmasının yanında her şeylerini paylaştıkları özel mekanlarıdır:

"Size daha önce arkadaşlarımdan çok söz ettim, ama boş arsadan söz ettiğimi hatırlamıyorum. Nefis bir yerdir o boş arsa. Orada, konserve kutuları, taşlar, kediler, kağıt parçaları ve hatta bir de hurda otomobil vardı. Otomobilin tekerlekleri yoktur ama, biz onunla çok eğleniriz." Vrum, vrum" diye sesler çıkarırsınız burada, otobüsçülük, kamyonculuk oynarız, harikadır!" (Gosciny,

2006, 56).

Bacaksız'da böyle boş bir arsa karşımıza çıkmamaktadır. Onun yerini mahallede bulunan çeşme başı alır:

“Fesleğen sokağının öbür sokaklardan bir üstünlüğü var. O da bilmem hangi paşanın sokak başında yaptırdığı çeşme. (...) bir seçim öncesi, sokağa Arnavut kaldırımı döşeyen Belediye, yıllardan sonra bu çomağı çıkarıp yerine ucuz bir çeşme takmış. Çeşmeye su getirip tıkanık boruları yenilemeyi unutmamış. Eh, üstüne de giden taşların yerine sağlamca bir beton dökünce işte bu çeşmecik, yeniden çıkıvermiş ortaya” (İlgaz, 2005d, 6).

Pıtırıcık ve arkadaşları bir grup olarak gezmektedir. Kendileri dışında arsaya gelmeye çalışan tüm çocuklarla kavga etmekte ve onları uzaklaştırmaktadırlar. Çetenin bir değişik algılanış şeklini oluşturmuşlardır. Aynı zamanda kendi okullarında olmayan çocuklara karşı, olumsuz tavırlar sergileyerek şiddet uygularlar. Pıtırıcık ve arkadaşları arasında birlik algısı da üst düzeyde oluşmuştur. Sözer, öğrencilerin genellikle hoşlanmadıkları öğretmenlere, yönetime, belli bir öğrenci kümesine karşı birlikte hareket edebildiğini açıklar (Sözer, 2006, 50). Bu durum **Pıtırıcık**'ta şöyle örneklenmiştir: “Sonra öbür okulun çocukları geldi. Biz öbür okuldakileri sevmeyiz, hepsi hıyardır. Sık sık arsaya gelirler, dövüşürüz. Biz, arsanın bize ait olduğunu söyleriz, onlar kendilerinin olduğunu söylerler, tartışma çıkar” (Gosciny, 2006, 58).

Bacaksız'da böyle bir çete olayı ön plana çıkmamaktadır. Mahalle çocukları, birbirleriyle oynamak için bir araya gelirler. Yalnız bir okulun öğrencileri diğer bir okulun öğrencilerini sevmemektedir. Bu yalnız öğrenciler için değil idareciler için de geçerlidir: “İki okulun öğrenciler de yönetmenleri de birbirlerini hiç çekemezlerdi” (İlgaz, 2005a, 101).

Okulda çok da başarılı bir öğrenci değildir. Yıl sonunda kendisine 'Konuşma Ödülü' verilir, fakat bu ödülün verilme nedeni, düzgün konuşmasından değil, çok konuşmasındandır (Gosciny, 2002c, 24). Bunun yanında beden eğitimi dersini (Gosciny, 2006, 57) ve beden hareketleri yapmayı çok sever: “... övünmek gibi olmasın ama, benim taklalarım gerçekten müthiştir. Hemencecik ben de ufak bir gösteri yaptım” (Gosciny, 2002c, 68).

Bacaksız da okulda çalışkan biri değildir. Ancak çalışkan olmamasının nedenleri vardır. Öğretmenin gözü hep ondadır. Öyle ki sağa sola dönüşü bile sınıfta sorun olur: “Neden öğretmenin gözü bütün gün hep üzerindeydi? Başka çocuk yok muydu bu derslikte?” (Ilgaz, 2005a, 12).

Bahri'nin göz önünde olmasının nedeni, öğretmeni Haydar Aybekler'in dediği gibi sol eliyle yazı yazmasıdır. Çünkü sınıfta belli bir düzen olmalıdır. Öğretmen tarafından belirlenen, sınıf kurallarından biri de tüm çocukların sağ elle yazı yazmasıdır. İşte Bacaksız bu kuralı bozmakta ve şiddetle karşılaşmaktadır. Bu yüzden, kahramanımız için okul işkenceye dönüşmüştür. Ders çalışmak ve okula gitmek istemez:

Gene cetvel alışkanlığını gösterdi: Çat!
Ama şaşılacak şey! Cetvel büyük bir yanlışlık yapmış, ters olmayan elinde «çat»lamıştı. Aman ne güzel! Demek bu sağ el, bu cici el de cetvel yiyebiliyordu! Oh olsun ona!
«Oku! Neydi bu?»
«At!» Çat!
«Neydi?»
«At!» Çat!
«Neydi be!»
«At, öğretmenim!» Çat! Cat! Çat!
Oh olsun, diyordu içinden, cetvelleri sağ eline yedikçe! Sen misin benim en becerikli elimle üç aydır alay eden! Bütün birikmiş, hınçlarını almıştı işte! Oh olsun!.. (Ilgaz, 2005a, 30).

Bahri, öğretmeninden her gün sebepli sebepsiz dayak yemektedir. Öyle ki dayağın dozu, onun kaldıramayacağı kadar fazladır. Öğretmen onu demir cetvelle döver. Demir cetvelin ağırlığı o küçük ellerle buluştuğunda daha ilkokul birinci sınıf öğrencisi olan kahramanımız, acılar içinde kıvrılır. Her gün yazı yazarken sol elini kullandığı için dayak yer. Zaman içerisinde o küçük eller, cetvelin demiriyle çizgi çizgi olur. Bahri, okulu dayak yenilen bir yer olarak algılar:

Hem de kenarı demirli bir cetvel tahtası, elinin üstünde kütleli. Açıkta anlamı! Kalem sol elden sağ ele geçsin, demek istiyordu. Sıkı bir bildiriydi bu! Okul buydu işte! (...) Cetvelin içinde incecik demir olmasa, bu vuruşlara katlanabilirdi de... Ah, o içindeki demir!.. Neyse, bu demirin de bir kolayı bulunurdu ilerde. Dur bakalım, dün bir, bugün iki... Ya demiri çıkarılır, ya da taşkafa Orhan'a demirsiz bir cetvel verilip demirlisi ondan alınır. Daha olmazsa yürütülür, yok edilirdi bu can yakan cetvel! (Ilgaz, 2005a, 16).

Bunun yanında Bahri de Pıtırıcık gibi beden hareketleri yapmayı çok sevmektedir:

Yapılacak iş kalmayınca duvarın dibinde iki elin üstüne dikildi. Kendini şöyle bir dengeledikten sonra bahçenin ortasına doğru iki elinin üstünde yürümeye başladı. Bütün çocuklar bodrum penceresinden onu gözetliyorlardı. Hep birden alkışlamaya başlayınca şaşırıp kaldı (İlgaz, 2005c, 93).

Pıtırıcık, okulda başarılı değildir fakat kitap okumayı sevmektedir. Özellikle Kızılderili ya da pilotlu öyküleri tercih eder (Gosciny, 2002d, 64). Bahri, ise daha yeni yeni okumayı sökmektedir. Bahri'nin diğer önemli özelliği, yardımsever olmasıdır. Kendini düşünmeden başkalarına iyilikte bulunur. Pamuk Altan'la girdiği koşudan kazandığı paraları, sınıfa Atatürk resmi almak için harcar (İlgaz, 2005c, 81). Oysa kendi patlak ayakkabılarla dolaşan fakir bir çocuktur. İstese ailesine götürüp verebilir. Fakat onun için okul, her ne kadar işkence yeri olsa da bunun öğretmenden kaynaklandığını anlar, okumanın ve okulun her şeyin temeli olduğuna inanır.

2.2. DİĞER KARAKTERLER

Çocukluk döneminde arkadaş ilişkileri, kişilik gelişimi açısından büyük bir öneme sahiptir. Hangi yaş döneminde olursa olsun arkadaşlık ilişkileri, önemli bir yer tutmaktadır. Çocukların akranlarıyla olan ilişkileri, 1920'lerden beri araştırmacıların ilgi alanı olmasına rağmen bilimsel düzeyde sistemli bilgilerin oluşması ve bunların ortaya konması 1970'lerden sonra gerçekleşmiştir (bkz. Erwin, 2000, 1). Arkadaşlık ilişkileri ekmek, su gibi ihtiyaçtan doğmuştur. Çocukluk döneminde arkadaşlık ilişkileri, çocuğun ruhsal kimliğinin gelişmesine katkı sağlamasının yanında sosyalleşmesinde de önemli rol oynar. Maslow, arkadaşlık kurmanın; fizyolojik güdü, güvenlik, sevgi, ait olma, saygı görme, kendini gerçekleştirme gibi beş ihtiyaçtan oluştuğu görüşünü ortaya atmıştır. Çocuk, doğduğu andan itibaren çeşitli ilişkiler içerisine girer. Elbette bu durum ilk olarak anne ile başlar. Fakat akranlarıyla olan ilişkileri, anne, baba, akrabalar vb. yetişkinlerle olan iletişiminden eşitlik ve güç düzeyleri bakımından farklı özellikler

taşımaktadır (bkz. Erwin, 2000, 3). Her ne kadar arkadaşlık ilişkileri önemli olsa da ilk sıranın ebeveynler olduğu düşünülmektedir.

Anne ve baba çocukların gerek fiziksel gerekse sözel gelişimleri açısından önemli bir yere sahiptir. Çocuklarıyla yaşadıkları iletişim ne kadar doğru ve tutarlı olursa, çocuk o kadar sağlıklı gelişebilmektedir. Aile ilişkileri sadece ana karakterler için değil diğer karakterler için de önemlidir. Çünkü onlar da aile içerisinde yaşadıkları bir takım olumsuzluklar karşısında tutarsız davranışlar sergilemektedir.

Çarpım ve Kırkyalan Ferit gerek karakter özellikleriyle gerekse aile ilişkileri bakımından benzerlikler sergilediği için bir arada aktarılmıştır. Bunun dışında Toraman, Gümüş, Dalgacı, Zeynep, Hapşırık Gülten, Paytak Yılmaz, Yılık Recep tek tek incelenmiştir. Ana kahramanlarımızın her ikisinin de arkadaş çevresi çok geniştir. Fakat bu bölümde hepsi ele alınmamış özellikle aileleri tarafından şiddet gören kişiler tanıtılmaya çalışılmıştır.

2.2.1. Çarpım ve Kırkyalan Ferit

Çarpım ve Ferit, aileleri tarafından şımartılmış, aşırı sevgi gösterilerek yetiştirilmiş, anne himayesinde kalarak özgüvenlerini kazanamamış, anneye bağımlı bir kişilik oluşturmuş, yerine göre şiddete uğramış karakterlerdir. Her ikisinin de maddi durumu iyidir ve her ikisi de çeşitli nedenden dolayı çevrelerinde sevilmeyen çocuklardır. Kişilik bozuklukları tamamen ailelerin baskıcı tutumundan ileri gelmektedir. Özellikle annenin rolü çocuklar üzerinde çok fazladır.

Çarpım zengin bir çocuktur. Yaz tatilini, İngilizce öğrenmek için İngiltere’de geçirir. Normal şartlarda herkesin kolaylıkla yurt dışına gidemeyeceği düşünüldüğünde, gelir durumlarının iyi olduğu söylenebilir: “Sınıfın birincisi, öğretmenin de kuzusu olan Çarpım, İngiltere’ye, bir okulda İngilizce öğrenmeye gidiyor. Valla deli bu Çarpım” (Goscinnny, 2002d, 11).

Ferit de zengin bir ailenin çocuğudur. Kenar mahalle okuluna yazdırılmayarak paralı ve zengin çocukların gittiği Hacıkalfa okuluna gönderilir: “Derler ailesi, soylu çocuklarının Hacıibaba okulu gibi gösterişsiz, göreneksiz kenar mahalle okulunda harcanmasını hiç, doğru bulmamıştı” (Ilgaz, 2005a, 40).

Pıtırık'da isimler fazla önemsenmeyerek ana karakterimiz ile arkadaşları dışında anne ve babaların adlarına yer verilmemiştir. *Bacaksız*'da böyle bir durum söz konusu değildir. Genel olarak isimlere değinilmiştir. Çarpım'ın annesinin ve babasının adı yoktur. Babanın çalıştığından, işinden, çocuğuyla iletişiminden de bahsedilmemiştir. Hayatta olup olmadığı da bilinmemektedir. Sürekli anne ile ilişkisi ön plandadır. Ferit'in annesinin adı, Şefika Derler'dir. Babasının adı yer almamakla birlikte hapiste olduğu belirtilir. Şefika Hanım ise bu durumu toplumdaki saklar. Herkese eşinin Almanya'ya gittiğini açıklar. Oysa Ferit'in babasının cezaevine girme nedeni yurt dışına kaçak işçi göndermesidir (Ilgaz, 2005d, 92). Şefika Hanım, kocası konusunda istediği kadar topluma yalan söylese de durumu Bahri, okul müdürünün yanında dile getirir. Ancak müdür bu kadar temiz bir çocuğun babasının hapiste olacağına inanmaz:

“Bakın şu tertemiz arkadaşınıza. Babası hapisanede olan bir çocuğa benziyor mu hiç. Okula gelirken ayakkabılarını bile boyatmış (...) Bakın Ferit Derler'e. Nesi eksik? Pırıl pırıl üniforma. Mendili de var, değil mi çocuğum?” (Ilgaz, 2005c, 10).

Şefika Hanım, kürklerle dolaşan, kimseye selam vermeyen, özel şoförü ve arabası olan, ev işlerinde beceriksiz bir kadındır: “Son model bir arabayla gelir. Kürklü bir kadın A! Şefika Teyze” (Ilgaz, 2005c, 26).

Ferit'in annesinin en önemli özelliklerinden biri de insanları – özellikle erkekleri- çok iyi kullanmasıdır:

Şık arabaydı ama, bir türlü rahat kullanamıyordu. Biraz da beceriksizdi bu işlerde. Evin içinde elektrik süpürgesini bile kullanamaz, sağa sola çarpar, etajerin üzerindeki vazoları devirirdi. O ancak aygıtları değil, erkekleri kullanmasını bilirdi. Erkeklerden her birine ayrı ayrı iş bulur, birini öbürüne çarptırmadan işlerini tıkr tıkr yürütürdü. (Ilgaz, 2005c, 28).

Her iki kahramanımızın da tek çocuk olması muhtemeldir. Çünkü annelerinin ilgisi hep oğullarına yöneliktir. Çarpım'ın annesi her durumda okula koşar, oğlunun her türlü durumuyla ilgilidir. Ferit'i ise annesi her gün okula götürüp geri getirir: "Ferit'i okula annesi Şefika Derler götürüp getiriyordu. Romatizmalıydı Şefika Hanım, üstelik... ." (Ilgaz, 2005a, 41).

Çarpım, Pıtırıcık'ın sınıf arkadaşıdır. Gözlük kullanır. Bu nedenle oyunlarına pek katılmaz. Çünkü Çarpım'a göre Pıtırıcık ve diğer arkadaşlarının oyunları hep şiddet içeriklidir: "Çarpım, sınıfın birincisidir (...) ama gözlükleri yüzünden de, onunla dövüşemeyiz" (Gosciny, 2002a, 42).

Çarpım çok başarılı bir çocuktur. Oyun oynamaması ve arkadaşlarının kendisini aralarına almamasından dolayı sürekli kitap okumaktadır. Çarpım kitap okumayı çok sevmektedir: "Çarpım teneffüste hiç oynamaz, eline bir kitap alır, derslerini gözden geçirir. Deli bu Çarpım!" (Gosciny, 2003b, 73).

Çarpım okulda sınıfın birincisidir. Aritmetik gibi arkadaşlarına zor gelen bir dersi, rahatça anlayabilmektedir (Gosciny, 2006, 98). Okulda sosyal aktiviteler dışında verilen bütün ödülleri alır:

"Kimseyi ödüksüz bırakmadılar. Sınıfın birincisi, öğretmenin de kuzusu olan Çarpım'a 'Aritmetik Ödülü', 'Tarih Ödülü', 'Coğrafya Ödülü', 'Dilbilgisi Ödülü', 'Tabiat Bilgisi Ödülü' ve 'Disiplin Ödülü' verildi. Deli mi ne bu Çarpım!" (Gosciny, 2002c,17).

Çarpım, tamamıyla iyi yetiştirilmeye çalışılan, yeri geldiğinde ailesi tarafından baskı gören, gözlüklü bir çocuktur. En kıymetli eşyası gözlüğüdür. Arkadaşları bu nedenle onu dövemezler: "Çok güçlü kuvvetli bir arkadaş olan Toraman, Çarpım'ın suratına bir yumruk indirmek istiyordu. Ama gözlüklü olduğundan, istediğimiz kadar pataklayamıyoruz Çarpım'ı" (Gosciny, 2002a, 8).

Ailesi, daha doğrusu annesi Çarpım'a her şekilde titiz olmayı öğütler. Her şey tertipli ve düzenli olmalıdır. Arkadaşını eve çağırdığında odasını ve etrafı dağıtmamalıdır. Çarpım'la Pıtırıcık banyoda gemi yapıp yüzdürür. Sonra deney

tüplerine her şeyi katarak özel bir karışım yapmaya çalışırlar, ama başarısız olurlar. Tüp patlayınca etraf da kendileri de kirlenir. Ardından annesi içeri girer ve onları temizlemek için banyoya götürür. Banyonun da batmış olduğunu görünce çok öfkelenir ve Çarpım'ın gözlüklerini çıkartarak onu tokatlar: “Sonra Çarpım'ın annesi girdi odaya. Kısa bir süre hiçbir şey demedi, gözleriyle ağzını açtı, sonra bağırmağa koyuldu. Çarpım'ın gözlüklerini çıkardı ve suratına bir tokat indirdi” (Gosciny, 2003b, 63).

Annesine bağlı olan ve onun sözünden bir an bile çıkmayan Çarpım, annesi tarafından şiddete uğrar. Hatta bu durum, onun için ne ilk ne de yenidir. Çünkü uslu çocuk gibi durmayıp sesini çıkardığında şiddete başvurmayı normal gören Çarpım'ın annesi, bu uygulamayı topluma açık bir mekanda, herkesin gözü önünde yapmaktan çekinmediğini belli ederek onu tehdit eder: “Çarpım'ın annesi, ... Çarpım, şu zırlamayı kesmezsen, herkesin önünde temiz bir dayak yiyeceksin” (Gosciny, 2002c, 8).

Çarpım'ın kiminle arkadaşlık edeceğine annesi karar verir. Onun uygun bulunduğu kişiler, ancak Çarpım'ın arkadaşı olur. Eğer arkadaş olacağı kişi Pıtırıcık gibi eğlenceyi seven biriye Çarpım hemen o tür arkadaşlardan uzaklaştırılır. Çünkü çocuklar eğlenirken etrafı dağıtmakta ve kendilerini pisletmektedir.

Çarpım'ın annesi, anneme, hemen beni almaya gelmesi için telefon edeceğimi, hayatı boyunca hiç böyle bir şey görmediğini, neye uğradığımı şaşırıldığını söyledi ve koşarak dışarı çıktı. Annem hemen beni almaya geldi. (...) çok eğlenmişim Çarpım'la. Ben yine giderdim onu görmeye, ama şimdi de onun annesi benimle arkadaşlık etmesini istemiyormuş. (Gosciny, 2003b, 64).

Kırkyalan Ferit de anne ve babasının himayesi altında bulunmaktadır. Kimlerle arkadaşlık etmesi gerektiğine ailesi karar vermektedir. Özellikle kenar mahalle çocuklarıyla görüşüp konuşmasını istemez. Bu konuda babasının sıkı önerileri vardır: “Babasının sıkı önerileri verdi taa cezaevinden. Kötü çocuklarla düşüp kalkmasını, oynayıp şakalaşmasını hiç doğru bulmuyordu” (Ilgaz, 2005a, 41).

Aşırı kelimesi çoğu zaman iyi şekilde algılanmamaktadır. Ailenin çocuğun üzerine gereğinden fazla eğilmesi, onunla ilgilenmesi sağlıklı bir çocuk yetiştirmede yer almamaktadır. Çocuk, doğduğunda korunmasız ve savunmasızdır. Anne ve baba onu tüm kötülüklerden korur. Fakat çocuk büyüdükçe, korumacılık ilk dönemlerdeki kadar olmamalıdır. İlerleyen yaşlarda çocuğun kendi başına, deneme yanılma yöntemiyle öğreneceği, keşfedeceği şeyler bulunmaktadır. Bu durumlarda anne ve babanın fazla korumacı bir tavır sergilememesi gerekmektedir. Aksi takdirde; çocuğun kişiliğinin gelişmesinde pasif ve ürkek olması, karşılaştığı en ufak zorlukta hayal kırıkları yaşaması, devamlı olarak aileye bağlı kalması gibi durumlarla karşı karşıya kalınabilir ve hayatı boyunca sürebilir. Bu tutumu daha çok annelerin sergilediği söylenmektedir. Bunun altındaki nedenin ise annenin yalnız ve mutsuz olması yatmaktadır.

“Daha çok anne çocuk ilişkisinde ortaya çıkan bu aşırı koruyuculuğun ardında, annenin duygusal yalnızlığı yatmaktadır. Aşırı koruyucu anne, çocuğuyla öylesine bütünleşir, ona öylesine kalkan olur ki; sekiz dokuz yaşlarındaki çocuğu kendi eliyle besler, kendi yatağında uyutur. Bu tür davranışlarıyla çocuğuna olan sevgisini dile getirdiğini, ona yardım ettiğini sanır. Ama gerçekte kendi yalnızlığını ve mutsuzluğunu onarmaktadır” (Yavuzer, 2001a, 147).

Her iki karakterin de evin tek çocuğu olması muhtemeldir. Çünkü anne sürekli çocukla ilgilidir. Ferit’in babası cezaevinde olduğu için aileden uzaktır. Çarpım’ın ise babasından hiç söz edilmemiştir. Yaşadığı bile belli olmayan babanın çocuk üzerinde herhangi bir düşüncesi bulunmamaktadır. Bu durum da Yavuzer’in düşüncelerini doğrulamaktadır.

Çarpım, korkak ve çekingen biridir. Her şeyden korkar ve bunun sonucunda da sürekli ağlar. Her durumda annesinin yanında olmasını ister. Çünkü annesinin onu tüm kötülüklerden koruyacağına inanmaktadır (bkz. Resim 9):

Üstünde, gözlükleri dışında hiçbir şeyiği olmayan Çarpım,
"Annemden ayrılmak istemiyorum!" diye yaygarayı bastı.
"Peki," dedi beyazlı kadın. "Han'fendi, siz oğlunuzla girebilirsiniz, ama lütfen onu yatıştırmaya çalışın." (Gosciny, 2002c, 10).

Ferit de annesinin dizlerinin dibinden ayrılamayan pasif bir çocuktur. Her türlü olay karşısında annesine sığınır. Annesinin güçlü olduğuna ve onu her şeyden koruyacağına inanır. Düştüğü zor durumdan kurtulmak için tek çare annesidir: “Bizim yürekli uçmanımız da apışıp kalmış, incecik sesiyle durmadan bağıyor, ağlıyordu: «Anneee! Nerdesin, anneciim! Beni al burdan!..»” (Ilgaz, 2005a, 66).

Çarpım sır saklamayı bilmez. Arkadaşlarının yaptığı her şeyi öğretmene anlatır. Arkadaşları arasında sevilmemesinin nedenlerinden biri de her şeyi öğretmene gidip anlatmasıdır (bkz. Resim 10): ““Öğretmenim, Çarpım fısıldayınca bisküvi kırıntılarını gözlüklerime sıçratıyor, hiçbir şey göremiyorum,’ dedi Çarpım”(Gosciny, 2003b, 36).

Çarpım’ın kişilik ve karakter gelişiminde anne, öyle bir yerde bulunmaktadır ki oğlunun tüm sorunlarını, kendisinin çözebileceğine onu inandırmıştır. Bu nedenle okuldaki her türlü olayı büyüten Çarpım, annesine şikayet eder. Annesinin, her şeyi bilip olayların üstesinden geleceği inancındadır. Arkadaşlarına karşı gelirken savunma kalkını annesidir: “Çarpım ‘Sözlerini geri almazsan anneme söylerim, seni okuldan attırırım!’ diye bağırdı” (Gosciny, 2003b, 33).

Çarpım’ın her olayı annesine söylemesine, arkadaşları çok sinir olur. İçten içe onu dövme planları yaparlar, fakat bu durumu sezinleyen Çarpım gözünden gözlüklerini hiç çıkartmaz. Olur da dalgınlığına gelerek gözlüğünü çıkarırsa Çarpım arkadaşları onu bir an bile tereddüt etmeden döver:

Çarpım silmek için gözlüklerini çıkardı. Lüplüp fırsatı kaçırmadı, Çarpımın suratına bir tokat yapıştırdı.

“Burnuna!” diye bağırdı Toraman,

“Burnuna vur!”

Çarpım, avaz avaz bağııp ağlamaya koyuldu. Mutsuz olduğunu, onu öldürmek istediklerini söyleyip kendini yerden yere atıyordu. (Gosciny, 2003b, 37).

Bacaksız serisindeki Ferit adlı karakterin kişilik gelişiminde, anne öyle baskındır ki toplum dilinde ‘anne kuzusu’ olarak değerlendirilir. Çünkü her olay sonunda, annesi Ferit’in yanında yer alır. Ferit, hayatla mücadele ederken annesi

daima onunladır. Paralı çocukların gittiği özel okula yazdırılan Ferit, bir gösteri sunar. Yalnız mahalle çocuklarını aşağılayıp onlarla konuşmadığı için Bacaksız ve arkadaşları ona oyun oynarlar. Yılık Pecep'in babası Ferit'in okulunda hademedir. Recep de bu durumdan yararlanarak bir şekilde içeri girer, bodrum kapısını açar ve Bacaksız tam onun gösterisinin olduğu anda siren düğmesine basar. 'Küçük Uçman' şiiirinde korkusuz pilot olduğu söyleyen Ferit, ağlar, korkudan altına kaçarır. Alt yanı ıslak sahnede kalakalır. Şefika Hanım hemen duruma el koyar:

Alt yanı vıcık vıcık su içinde... Çizmeler dolmuş, taşıyor! (...) Gülmekten kimsede hal kalmamıştı ki alkışlasınlar. Ama sonunda en arkalardan öylesine bir alkış yükseldi ki...
 "Yaşa Kırkyalan!"
 "Yaşa kahraman Ferit!"
 «Hiçbir şeyden korkmazsın sen ha!..»
 «Yaşa ıslak donlu Ferit!»
 « Aslan Ferit!»
 «Şefika teyze! Bez getir!..» (Ilgaz, 2005a, 68-69).

Pıtırıcık serisinde kahramanımız ve arkadaşları, her oyunda kavga etmektedir ve kitabın her bölümünde şiddet öğelerine rastlanmaktadır. Sadece Çarpım'la ilgili kısımlarda kavga ve dövüş olayı yoktur. Çünkü kavga etmeyi sevmediği gibi gözlük taktığı için başkaları tarafından da dövülmez. Bu durumu arkadaşları üzüntüyle belirtir:

"Çarpım sınıfın birincisi, hem de öğretmenin kuzusudur. Biz onu pek sevmeyiz, ama gözlükleri yüzünden istediğimiz gibi de pataklayamayız onu"(Goscinnny, 2002a, 31; 2003b, 32; 2002a, 42).

Bacaksız serisinde şiddet unsurlarının çocuklar arasında fazla yer almadığı görülür. Fakat lakap takma, aşağılama, dalga geçme gibi öğeler yer almaktadır.

Ördekler gibi yürüyordu Ferit. İki yanına sallana sallana. Bacaksız dayanamadı:
 «Sidikli Feriit!» diye bağırıldı arkasından.
 (...)
 «Sidikli Ferit!.. Sidikli Ferit!.. Güneşe dur da önünü kurut!» (Ilgaz, 2005a, 82).

Kırkyalan Ferit ve Çarpım her ne kadar ana karakterler kadar olmasa da önemli karakterler olarak eserde yer almaktadır. Her ikisi de zengindir ve evin tek çocuğudur, ama sevgi yönünden bakıldığında fakir olduklarına dikkat çekilmiştir. Ailelerinin –özellikle annelerinin- baskıcı tutumu altında ezilmiş, kendi

özgüvenlerini kazanamamış, en yakınları tarafından duygusal istismarı yaşamışlardır. Duygusal istismar, “çocuk ve gençlerin kendilerini etkileyen tutum ve davranışlara maruz kalarak ya da gereksindikleri ilgi, sevgi ve bakımdan mahrum bırakılarak toplumsal ve bilimsel standartlara göre psikolojik hasara uğratılmaları durumudur” (Polat, 2001, 94). Kırkyalan Ferit ve Çarpım, annelerinin sevgi çemberinde yaşıyormuş gibi görünse de gerek aileleri ve gerekse çevresindekilerce dışlanmaktadır. Her iki karakter de duygusal istismarı yoğun olarak yaşamaktadır. Şiddet türü olarak kabul edilen duygusal istismarı Sivri şöyle yorumlamaktadır: “Bu da bir şiddet türüdür ve fiziksel, cinsel istismarla birlikte görülebilir ve belki de en etkili ve en yaralayıcı olandır”(Sivri, 2003, 84). Babalarının tutum ve davranışları eserde yer almamaktadır. Her iki babanın eserde silik olması, onların çocuklarından uzak olduğunu ya da onlara ilgi göstermediğini düşündürmektedir. Baba sevgisinin eksikliği ya da sevgiden mahrum bırakılması, bir çocuğun kişilik gelişiminde olumsuzlukların yaşanmasına yol açabilmektedir.

2.2.2. Toraman

Toraman, Pıtırıcık'ın hem mahalle hem de sınıf arkadaşıdır. Yaşıtlarına göre hayli güçlü ve uzun bir çocuktur. Bu özelliğini, sürekli arkadaşlarını döverek dile getirir. Yoğun olarak bedensel gücün anlatıldığı her yerde Toraman yer almaktadır: “Toraman çok güçlü bir arkadaştır. Herkesin ondan ödü kopar. O da çok serttir!” (Gosciny, 2006, 57).

Kahramanımızın arkadaşı o kadar uzun bir boya sahiptir ki, Pıtırıcık anneannesinin yolladığı fotoğraf makinesiyle arkadaşlarını çekerken Toraman'ın başı karenin dışına taşar. Sınıfta en arka sırada oturur: “Toraman'ın başını göremedim. Kendisi çok uzun boyludur” (Gosciny, 2006, 50).

Pıtırıcık'ın arkadaşlarından Toraman, yapılı bir vücuda sahip olmasının yanında kavga etmeyi çok sevmektedir: “Toraman, çok güçlü kuvvetli bir çocuktur, arkadaşların suratını dağıtmasını da pek sever. Bu yüzden, tekme sözünü duyunca çok şaşırдық, ama gerçekten de tavuğa benzemişti Lüplüp” (Gosciny, 2002a, 20).

Hemen hemen her kavgada yer almasının yanında arkadaşlarını baskı yöntemiyle sindirmeye çalışır ve gerektiğinde onları dövmekten geri kalmaz.

“En güçlüünüz benim!” diye bağıyordu Toraman. “Kaptan ben olmalıyım, karşı çıkanın suratını dağıtıyorum!” “Kaptan benim! En güzel giysiler bende!” diye bağırdı Gümüş. Toraman da onun suratına bir yumruk indirdi Gerçekten en güzel giysiler Gümüş' teydi. Çok zengin olan babası, ona kırmızı-mavi-beyaz gömleğiyle, tam bir futbolcu forması almıştı.(Gosciny, 2002a, 45)

İçinde şiddetin yoğun olarak bulunduğu kısımlar Toraman’ın anlatıldığı bölümlerden oluşmaktadır. Eserde birçok yerde Toraman’ın uyguladığı şiddet bulunmaktadır. (Gosciny, 2002a, 12; Gosciny, 2002a, 20; Gosciny, 2002a, 22; Gosciny, 2002a, 24; Gosciny, 2002a, 25; Gosciny, 2002a, 48; Gosciny, 2002a 49; Gosciny, 2002a, 51; Gosciny, 2002a, 78). Diğer örneklerde olduğu gibi aşağıdaki alıntı da Toraman’ın şiddet yanlısı bir çocuk olduğunu göstermektedir: “Toraman, Lüplüp’ün burnuna bir yumruk indirdi. Lüplüp de Toraman'a bir tekme atmak istedi, ama Toraman çabucak kaçtı” (Gosciny, 2002a, 15).

Toraman’da mücadele etme, sürekli üstün gelme durumu vardır. Ailesinde göremediği saygıyı güç kullanarak zorla arkadaşlarının kendisine göstermesini ister. Bu durumun altında ise aile içinde babasından gördüğü şiddet yatmaktadır. Aynı zamanda babasının sürekli yüzüne vurduğunu da arkadaşlarının sürekli yüzünü dağıtmaya çalışmasından çıkartabiliriz: “Toraman çok güçlüdür ve milletin burnunu dağıtmayı çok sever” (Gosciny, 2006, 81).

Okulda çok başarılı bir öğrenci değildir ama, kendisine 'Beden Eğitimi Ödülü' verilir (Gosciny,2002c,17). Bu ödül karnedeki notlar karşısında babasının tavrını değiştirmez. Arkadaşlarına babasıyla iletişiminin iyi olduğunu söyleyerek arkadaşları karşısında güçsüz bir yapı sergilemez: “Ben korkmuyorum,” dedi. “Babam bana bir şey demez. Gözlerinin içine bakarım, o da karnemi imzalar.” (Gosciny, 2002a, 98).

Pıtırıcık eve giderken Toraman'ın babasının iyi biri olduğunu düşünür. Fakat Toraman içeri girdikten kısa bir süre sonra Pıtırıcık, evden bir ses duyar. Bu tokat sesidir. Ayrıca sadece tokat atılmaz üstüne hakaret edilerek ceza verilir: “Eve girdi. Kapıyı açık bırakmıştı, bir tokat sesi duydum. Kalın bir erkek sesi, ‘bu gece sana meyve yok, doğru yatağa. Seni haylaz seni!’ diyordu.” (Gosciny, 2002a, 100).

Toraman arkadaşları arasında en yapılı olanıdır. Olaylara yaklaşımı serttir. Okul ortamında bile kavga etmekten kaçınmaz. Derslerinde pek başarılı bir öğrenci değildir, ama yaramaz ve kavgacı olması onun okulda tanınmasını sağlar. Arkadaşlarına gücü sayesinde söz geçirebilmekte ve kendini dinlettirmektedir. Bu durumun altında yatan nedenin ailesinden gördüğü şiddet olarak düşünülebilir. Babası, Toraman'a fiziksel gücü aşılamıştır. Babanın karşısında kendisinin güçsüz olması ve dayak yemesi Toraman'da güçlünün güçsüzü ezebileceği düşüncesini uyandırmıştır. Babası karşısında duyduğu ezikliği, arkadaşlarına uyguladığı fiziksel şiddetle gidermeye çalışmaktadır. Bu durum da onun gelişimini olumsuz etkileyebilmektedir.

2.2.3. Gümüş

Gümüş eserde çok zengin bir ailenin oğlu olarak karşımıza çıkar. Annesi hakkında herhangi bir bilgi verilmemektedir. Gümüş'ün babası çok zengindir. Oğluna her şeyi almakta ve Gümüş de bu alınanlarla etrafına hava atmaktadır: “Gümüş'ün babası çok zengindir, Gümüş'e istediği her şeyi verir.” (Gosciny, 2006, 98).

Gümüş yapılan her oyunda, değişik kıyafetler giyip arkadaşlarının yanına gelir: “Babası çok zengindir, ona her istediğini alır. O da tepeden tırnağa kovboy giysileriyle gelmişti” (Gosciny, 2002a, 19).

Gümüş şımarık bir yapı sergiler. Hatta okula babasının aldığı kıyafetlerle gelir ve öğretmenini de çok kızdırır: “Öğretmen, Merihli giysileriyle gelmiş olan Gümüş'ü azarlıyordu. Gümüş'ün babası çok zengindir, her istediğini alır ona”

(Gosciny, 2002a, 7).

Gümüş bütün bu zenginliğini o kadar abartır ki arkadaşları arasında ‘palavracı’ olarak ün salar: “Gümüş’ün dediğine göre, yalnızca kendilerine ait, başka kimsenin gelip oynayamadığı bir ufak plajları varmış. Ama bu doğru olmayabilir. Çünkü Gümüş palavracının tekidir” (Gosciny, 2002d, 10).

Bir başka yerde de yine şöyle söylenir: “Gümüş’ün her dediğine inanılmaz, çok palavracıdır, hep uydurmasyon şeyler anlatır” (Gosciny, 2006, 8).

Gümüş görüldüğü üzere çok zengindir ve istediği her şey anında önüne sunulmaktadır. Fakat herkesin annesiyle geldiği doktora, o şoförüyle gelir. Her şeye sahiptir anne sevgisi dışında: “Bütün arkadaşların yanlarında anneleri vardı. Bir tek, babası çok zengin olan Gümüş, babasının şoförüyle gelmişti” (Gosciny, 2002c, 7).

Gümüş okulda çok başarılı bir öğrenci değildir. Fakat futbol gibi spor dallarında oldukça başarılıdır (Gosciny, 2002c, 18). Gerçekte mutsuz olduğunu sezindiğimiz Gümüş, ani ve sert çıkışlarla bunu belirtir. Arkadaşlarıyla kavga eder. Çünkü özel günlerinde bile ailesi yanında yoktur. Okul sonunda ona sadece 'Hal ve Gidiş Ödülü' verilir.

Babası çok zengin olan ve kendisine her istediğini alan Gümüş’e 'Hal ve Gidiş Ödülü' verildi, çünkü hep şok şıktır kerata. Kimi günler okula, kovboy, Merihli ya da silahşör kılığıyla da geldi, gerçekten çok kıyaktı. (Gosciny, 2002c,18).

Gümüş’ün babası sadece parasal yönden oğlunu destekleyen, ama diğer zamanlarda yanında bulunmayan, oğlu gerekli sorumluluğu sergilemediğinde dayak bile atan soğuk biridir. Gümüş ise tüm yaşananlara rağmen sevimli bir çocuktur. Yaptığı en ufak hatadan dolayı babası tarafından şiddet görmektedir.

“Gümüş’ün babasının saati, ama bana kalırsa Gümüş o saati izinsiz almıştı. Bu yüzden Gümüş’ün başına bir sürü bela geldi. Saati de bir daha göremedik. Gümüş’ün anlattığına bakılırsa, öyle bir dayak yemiş ki, az kalsın onu da bir daha göremeyecektik.” (Gosciny, 2003b, 108).

2.2.4. Dalgacı

Dalgacı Pıtırıcık'ın hem mahalle hem de sınıf arkadaşıdır. Ailesi varlıklı değildir ve iyi eğitim almamıştır. Dalgacı'nın görgüsüz olduğunu düşüncülerinden bu sonucu çıkarabiliriz. Görgüsüz olmasının yanında komik bir kişiliğe sahiptir. Arkadaşlarını sürekli güldürmektedir: “Dalgacı, bizi her seferinde çok güldürür, çünkü görgüsüzün tekidir, dünyadan haberi yoktur” (Gosciny , 2003a, 46).

Dalgacı sınıfın sonuncusudur. Derslerde anlatılanları anlamamakta ve her sınavda son sırada yer almaktadır. Okulun sonunda kendisine arkadaşlık ödülü verilir. Çünkü genel olarak eserlerde uyumlu bir tavır sergilemektedir: “Sınıfın sonuncusu olan Dalgacı'ya 'Arkadaşlık Ödülü' verildi” (Gosciny, 2002c, 19).

Dalgacı arkadaşları arasında sakar olarak bilinir: “Çünkü Dalgacı sakarın tekidir, her şeyi kırar” (Gosciny, 2006, 103).

Öğretmene alınan hediyeyi düşürmemesi için olağan çaba sarf etmesinden kendisinin de bunu kabul ettiği görülür: “Sakarlığıyla ünlü Dalgacı'nın armağanı öğretmene ulaştıramayacağından korkuyorduk” (Gosciny, 2006, 105).

Ailesine gelince, annesi çocuğunun çalıştığını, fakat öğretmenlerin onlara çok yüklenildiğinden dolayı başarısız olduğunu anlatır. Bu durumdan dolayı diğer çocukların annelerine dert yazar. Babası ise sert bir mizaca sahiptir. Çocukların yaptığı futbol maçına babalar da katılır. Boş arsa diye adlandırdıkları yerde diğer okulun çocuklarıyla maç ederler. Bu maçta ayağına gelen topu gole çevirmeyen Dalgacı'yı babası herkesin içinde tokatlar. Öyle bir tokattır ki bu, Dalgacı oyuna devam edemez. Mahalle çocukları genel olarak babalarından şiddet görmektedir (bkz. Resim 2).

“Dalgacı da, bir pas kaçırdığı için babasından bir tokat yedi.

“Dalgacı yediği tokattan ötürü sarsıldığını, oyunu sürdüremeyeceğini söyledi.

“Bizim yerimize de babalarımız oynasın öyleyse,” dediler.

(...)

Babalar maçı başladı (Gosciny, 2006, 73).

Dalgacı, Pıtırıcık'ın yakın arkadaşlarından. Dersleri iyi değildir. Anne ve babasının da eğitim düzeyi düşüktür. Aile, çocuğun başarılı olmasını istemekte ve baskı uygulamaktadır. Dalgacı da yaşadığı herhangi bir başarısızlık sonucunda şiddete maruz kalabilmektedir. Eğlenmek için oynanan futbol maçında bile babasında dayak yer. Suçu da topu kaleye isabet ettirememesi ve başarısız olmasıdır. Ailenin baskın olması ve şiddet uygulaması, Dalgacı'nın içine kapanık, sessiz, başarısız bir kişilik geliştirmesine neden olmaktadır. En ufak bir durumda sürekli ağlaması ve sakar olması kahramanımızın özgüveninin eksik olma ihtimalini düşündürmektedir.

2.2.5. Zeynep

Zeynep, Fesleğen sokağı sakinlerinden Hüsnü Bey'in kızıdır. Aynı zamanda Bahri'nin de mahalle arkadaşıdır. Bahri'yle yaşıt olmasına karşın ondan daha uzun ve daha yapılıdır. Babası taksi şoförüdür. Babasının kazandığı, taksinin onarımına gitmektedir. Çok fakir olmamalarına karşın çok da zengin bir aile kızı değildir. Şoförlerin aileleri, genelde aç ve açık kalmayacakları kadar kazanmaktadırlar.

İşin doğrusu böyle değildi. Ne kazanırsa Dolapdere'deki onarımcıların, yedek parçacıların eline geçiyordu. Kendisi de biliyordu ya, hep Zeynep'e inat söylüyordu bunları. Bu arabaları satanlar, onlara da satanlar, her şeyi öyle kurnazca hesaplamışlardı ki, arabayı kullanan sürücülerin eline hiçbir şey geçmez, ancak çolukları, çocukları çalıştıkları sürece aç kalmazlar, açık kalmazlardı (Ilgaz, 2004, 62).

Zeynep, sinirli ve kavgacı biridir. Sürekli konuşmaları dövüş üzerinedir. Kız olmasına karşın erkeklere bile meydan okumaktan çekinmez. Atak, çevik ve hızlıdır. Zeynep'le arkadaş olmak çok da kolay değildir. Ailesi şiddet yanlısı olmamasına karşın Zeynep'in düşünceleri hep güç üzerinedir.

Bacaksız öylesine yere vurmıştı ki toparlanıp kalkamıyordu. Nasıl kızdı bu Zeynep! Kendi yaşında oğlanlardan daha güçlüydü. Hadi diyelim ki Bacaksız Bahri kavruktu, çelimsizdi, birçok nedenlerden gelişememişti. Gelişmişleri de vururdu yere Zeynep, hiç dinlemezdi (Ilgaz, 2004, 60).

Bahri bile Zeynep'in erkek gibi olduğundan söz eder. Onun güçlü olması ve erkek gibi dövüşmesi Bahri'de hayranlık uyandırır. Kendisinin erkek olmasına rağmen onun kadar iyi dövüşmediğini bilmektedir. Bu hareketlerle Zeynep'i erkeğe benzetmektedir: "Erkek gibi kızdı şu Zeynep" (İlgaz, 2005d, 78).

Zeynep'in en iyi arkadaşları Bahri, Kerem ve Elif'tir. Bahri ile önceleri alay etmekte ve onu dövemediği için önemsememektedir. Zamanla Bahri, zekasıyla onun saygısını kazanır. Genel olarak baktığımızda, Zeynep her an dövüşmeyi dile getirir. Arkadaşlarını bile güçleriyle değerlendirir.

Peki, Bacaksız ne yapardı da Zeynep'ten bu yenilmişliğin acısını çıkarsındı. Okula henüz gitmemişti ki, ortaya bilgisini döksün de onu şaşırtın, onu serseme çevirsin! Ama ne olursa olsun, bütün güçsüzler, bütün cılızlar, çelimsizler gibi çenesine verecekti, ortaya attığı akıl almaz düşüncelerle çevresinde ne varsa hepsini şaşkına çevirecekti (İlgaz, 2004, 60).

Zeynep yalanı sevmez, sır tutan bir kızdır. Bahri, kaçak sigara satar. Para kazanır. Fakat bu durumu ailesi bilmez. Bu sırrını Zeynep'le paylaşır. Aynı zamanda Zeynep, yol göstericidir. Doğru konuşur ve gerektiğinde arkadaşlarını savunmasını bilir. Büyüklere her şeyi bilmelerinin gerekmeceği fikrindedir:

Şimdi bu paraları saklayacağım. Sonra veririm Rasim Abiye.
Güzel ver ona parasını. Harcaman hiç doğru olmaz.
(...)
Hadi ben gidiyorum. Yakalanmaman çok iyi ama gene sen bilirsin. Ben hiç kimseye bir şey söylemem. Anneme de, babama da.
(...)
Onlar bize her yaptıklarını söylüyorlar mı?
Söylemiyorlar
Biz de söylemeyiz, dedi Bacaksız
Sen bilirsin istersen sen de söyleme
Söylemem, dedi Bacaksız. (İlgaz, 2005d, 77).

Zeynep kıskanç bir yapı da sergiler. Bacaksız'ın kendisine verdiği sırrı, başkasına söylemesini istemez. Gülten'le Bacaksız arasındaki arkadaşlığı kıskanır. Bu durumunu açıkça ifade etmese de insanın çok arkadaşının olmamasının daha iyi olacağını vurgular:

"Sakın o şeye de söyleme. O Hapşırık kıza."

“Ama o arkadaşım. Sen de arkadaşısın.”
 “İnsanın çok çok arkadaşı olmaz ki.”
 “Olursa daha iyi olmaz mı?”
 “Oluur. Neden olmasın... Ama insanların çok çok arkadaşı olmuyor.
 İnsanın çok çok arkadaşı olunca, o arkadaşlar birbirlerini sevmiyor (Ilgaz, 2005d, 78).

Zeynep, ailesi tarafından şiddet görmeyen bir karakterdir, ama şiddeti birebir kendi uygulamaktadır. Babası taksi şofördür. Zeynep kavgacı bir yapıya sahiptir. Güç onun için önemlidir. Olaylara gerçekçi bakan, dürüst, düşündüğünü hemen söyleyen ve çevresindekileri fiziksel güç bakımından kıyaslayan, korkusuz bir kızdır. Zeynep’in kız gibi giyinmemesi, erkek gibi davranmasının altında yatan nedenlerden biri de ailesinin ona davranış şekli ve onu yetiştirme biçimi olarak da düşünülebilir. Bu konuda yapılan bir araştırmayı Sivri şöyle aktarmaktadır:

Minnesota Üniversitesi’nden Alan Sroufe 23 yıldır yürüttüğü araştırmada, şiddet ve suça yatkınlık davranışlarının gelişimini incelemektedir. Araştırma ekibinde çalışan Byron Egeland, araştırmanın şiddet ve suça yatkınlık konusunda, insanların doğuştan gelen özelliklerinin çok da önem taşımadığına işaret ettiğini, insanların sorunlarını şiddete yönelerek çözme davranışlarının gelişmesinde en önemli etkenin ailedeki yetiştirme koşulları olduğunu belirtmektedir (Akt. Sivri, 2003, 82).

Yukarıdaki alıntıdan yola çıkarak Zeynep’in erkek gibi davranmasında ailesinin payı olduğunu söyleyebiliriz.

2.2.6. Keriz Arif

Fesleğen sokağın çocuklarından olan Keriz Arif, Karamarsık çetesinin ele başıdır. Şopar Şaban, Sidikli Saime gibi sokak çocuğudur. Kaba ve argo bir dil kullanır: “Ne var laaan! Ne bağırp duruyorsun deliler gibi!” (Ilgaz, 2004, 20).

Arif, Fesleğen sokağının çöplüğünde gezerek, orada kalarak ve sokakta bulduklarıyla yetinerek hayatını devam ettirir. Evi yoktur, bu nedenle ailesinin onu sorumsuzca sokağa attığını ya da ailedeki bir takım olumsuz nedenlerden dolayı kurtuluşu sokakta bulduğunu düşünebiliriz. Sokak çöplüğü onun evi diğer bir deyişle mekânıdır. Çöplüğü sahiplenirler ve oraya kimseyi yaklaştırmazlar. Ayrıca şiddet

olayına, bu alıntıda da yer verilmiştir: “hadi bakalım” dedi ele başları, “al voltanı bizim çöplükten! Bir daha seni buralarda görürsek kırarız o yampiri bacaklarını, çıtır çıtır!... Yürü ip tutmaca!” (Ilgaz, 2004, 23).

Keriz Arif’in yaşının diğer sokak çocuklarına göre daha büyük olması muhtemeldir. Çünkü olayları yönetmede söz sahibidir ve ele başıdır. Herkes onun sözünü dinler. Biraz büyük, biraz da tecrübeli olması gerekir ki diğer çocuklar ona saygı gösterebilir. Sokak çocuklarının yiyecekleri bulmalarına yardımcı olur. Genel olarak bütün sokak çocukları sokağa atılanlarla hayatlarını sürdürmektedir. Üstü başı normal çocuklar gibi değil, kir ve pis içindedir. Sidikli Saime’nin yaptıklarından bu durumu kavrayabiliriz:

“Çöp tenekelerini tepe üstü diker, içinden teneke parçalarını, demir parçalarını ayırır, torbasına doldururdu. Dişe dokunur bir şeyler buldu mu da başlardı yemeye. Yanındaki çocuklar da ondan geri kalır kılıkta değildiler” (Ilgaz, 2004, 20).

Grup halinde dolaşmaktadırlar. Çünkü Bacaksız Bahri, karpuzunu elinden düşürünce onların olduğu yere gider. Karpuzu yediklerini görür. Birden fazla olan bu grupla başa çıkamayacağını anlar. Keriz Arif de diğerleri gibi acımasızdır. Bahri, şu düşünceleri geçirir aklından: “Onlar beş altı kişiydiler. Oysa kendisi tek başındaydı. Tek başına yaşanmazdı böyle büyük memleketlerde” (Ilgaz, 2004, 22).

Karamarsık çetesinden olan Keriz Arif, Bacaksız’ın yolunu keserek satmaya çalıştığı kaçak sigaraları almak ister. Fakat onların Rasim Şenpazar’a ait olduğunu duyunca Bahri ile arkadaş olmaya ve güvenini kazanmaya çalışır. Çünkü o da kaçak sigara satmak ister ve bu nedenle Bahri’yi aracı olarak kullanma niyetindedir. Ona güvenilir bir çocuk olduğunu gösterme çabasıdır.

“Hadi,” dedi bacaksız, “Gidiyorum ben. Rasim Abiye de hiç bişey söylemem!”
 “Dur biraz,” dedi Arif. “Bende onun tayfası olmak isterim. Onun iyi adam olduğunu söylerler bizim Marsıklar. Sen söyle ona. O isterse bizde satarız onun sigaralarını hepimiz birden.” (Ilgaz, 2005d, 62).

Kahramanımız Bahri, Arif’ten bir hayli küçük ve tecrübesizdir. Bahri’nin elinde kalan iki sigarayı satmasına yardımcı olur. Aslında esaslı bir çocuktur.

Bahri'yi polislere yakalatmamıştır. Ayrıca sigaradan kazandığı parayı Bahri'yle paylaşmaz. Bahri'nin hakkı olduğunu dile getirir ve tek istediği Rasim Şenpazar'a yakın olmak ve sigaralarından satarak para kazanmaktır: “Bacaksız, düşünmeye başlamıştı. Demek bu Arif kendisini polisten kurtarmak için kaçmıştı. Demek iyi çocuktur bu Arif. Üstü başı kirliydi ama, gene de yürekli kişiydi, arkadaştı. Rasim Abi'ye böyle anlatmalıydı” (İlgaz, 2005d, 68).

Arif'in ailesi hakkında bilgi verilmemiştir. İlgi ve sevgiden yoksun olması da onu sokaklara itmiştir. Sokakta olmasının nedeni ailesidir. Uzun zamandan beri sokakta yaşamasından ailesinin sorumsuz olduğunu ya da evde Arif'in durmak istemediği durumların yaşandığını düşünebiliriz. Arif 'in ev olarak kullandığı yer sokak çöplüğüdür. Aile desteğinden yoksun olması, onu eğitimden de uzak tutmuştur. Bu nedenle doğru ve düzgün bir şekilde konuşamamaktadır. Sokak ağzını kullanmaktadır. Hayat mücadelesi, ayakları üzerinde durabilme çabası Arif'i çevresindekilere kötü davranmaya sevk etmiştir. O bir sokak çocuğu olarak eserde yer almaktadır.

2.2.7. Hapşırık Gülten

Hapşırık Gülten, Fesleğen sokağının sakinlerinden Gülşen Hanım'ın kızıdır. Bacaksız Bahri yaşlarındadır. Babasından söz edilmemesine karşın annesi kızı üzerinde baskın bir kişilik sergiler. Komiser Apti'nin kızı olan Gülşen Hanım, sinirli ve başkasını suçlayan bir yapıya sahiptir. Mahalle çocuklarından Bahri'ye bile şiddet içeren sözler söylemekten çekinmez: “Seni Bacaksız seniiii!” diyordu. “ Hep senin başının altından çıkıyor bütün bunlar! Bu sopayı senin başında paralamazsam bana da Komiser Aptinin kızı demesinler! Hep senin yüzünden! Uğursuz Bacaksız (İlgaz, 2005d, 42).

Gülşen Hanım eğitim görmüş bir ev hanımı değildir. Çünkü konuştuğu argo kelimeler, kendisini ele verir:

“Nerde o domuz Bacaksız! Söylesene kız!”

“Gitti anne”

“Nereye cehennem oldu? Bize hortumu bıraksaydı giderken” (Ilgaz, 2005d, 32).

Ayrıca kızı Gülten’e sesleniş tarzı da dikkat çekicidir. Onun bu seslenişinden de eğitim durumunu ne olduğunu anlamak zor değildir: “kız Gülten kooooş! Çabuk kınız!” (Ilgaz, 2005d, 21).

Gülşen Hanım’ın bir diğer özelliği ise hayvanlardan hoşlanmamakta ve hatta onları sevmemesidir. En ufak bir olay karşısında sinirlerine hakim olamayarak şiddet uygulamaya çalışır. Hayvanlara da böyle davranmaktadır:

Bu tekir bilmiyor muydu “pist,” demenin, “haydi defol git” demek olduğunu!

“Dur, ben sana öğretirim, öyle alay eder gibi göz kırpmasını.”

Kapının arkasında ki süpürge sopasını kaptığı gibi yürüdü üzerine.

“Mendebur tekir seniiii!..” (Ilgaz, 2005d, 37).

Hatta anne Gülşen Hanım’ın aşırı sinirli olması ve şiddet uygulaması üzerinde fazlaca durulmuş ve dövmeye çalıştığı kedi ağzından Gülşen Hanım hakkında yorumlar yapılmıştır:

“Bu sıkıntının üstüne bir iki gün uğramamalı bu eve,” dedi. “oldum bittim kız ar bu kadın bana nedense. Tenceresinden etini mi aşırıdım, kutusundan ekmeğini mi? bir kez tabaktaki peynirini yürüttümse kıyamet kopmadı ya! Neyse bir iki gün evin kapısı açık bile olsa girmemeli içeri! Kolay kolay da yatışmaz bu kadının öfkesi, bi kızdı mı.” (Ilgaz, 2005d, 38).

Gülşen Hanım çok sinirli olmasının yanında öfkesini de kolayca dindirememektedir. Olaylara hep olumsuz ve karşı tarafın art niyetli olduğu düşüncesiyle yaklaşır. Sokak kedisi Tekir hakkında bile düşünceleri acımasızdır:

“Aldı ekmeğin kokusunu namussuz!” dedi. “Er geç gene gelip pençesi ile zorlayacak değil mi kutunun kapağını! Ne hırsızdır bu Tekir! Ateşin üzerindeki tencerenin sıyrır kapağını da içinden kocaman bir budu alır, götürür. İyisi mi şu süpürge sopası kapının arkasında hazır dursun da içeri girdi mi, belinin ortasına, küt!..” (Ilgaz, 2005d,38).

Gülten zengin bir aile çocuğu değildir. Onlar da bir çok arkadaşı gibi yiyeceklerini bakkaldan yazdırarak alırlar.

Gülşen Hanım dolu tenekeyi çeşmeden getirmiş, kazana boşaltmıştı. Mahalle bakkalından veresiye altı yumurtayla birde ekmek almıştı. (...) Eh, ikişer yumurta yerler, doyarlardı. Kocasını da gelir, kendi yumurtasını kendi pişirirdi. (Ilgaz, 2005d, 36).

Gülten akıllı bir kızdır. Diğer kızlara benzememektedir. Bahri, arkadaşı Pamuk Altan'la yapacağı koşu öncesi deneme turu atar. Gülten de onlara katılır. Gülten'in birinci olmasını isteyen Bacaksız Bahri, kendisini geçmesine izin verir. Ancak gerçek yarıştan sonra Gülten durumu hemen kavrar: "Ah, sen yok musun, sabahleyin koşmadın değil mi?" Neler söylüyordu bu Gülten? Anlamıştı demek kurnazlığını. Akıllı kızdı, Sevil'e hiç benzemiyordu" (Ilgaz, 2005c, 77).

Bahri, arkadaşı Gülten'e satıcıdan kutu alır ve hediye eder. Fakat Gülşen Hanım onun kutuya gelin bebeğini yatırmasına izin vermez ve hemen kendisine su taşımasını ister. Kızı Gülten'e baskın, güçlü bir tavır sergiler. Bunun üzerine Gülten ısrar edemez. Çünkü karşısındaki sinirli bir kadın olan annesidir:

"Anneee!" diye seslendi.

"Gene ne var!"

"Anne, şu gelin bebeği kutuya bir koyayım da öyle gideyim çeşme başına!"

"Hangi kutuya kız?"

"Bahrinin bana verdiği kutuya!"

"Bebek kutuya girer miymiş! Nerde görülmüş bebeğin kutuya girdiği!"

"N'olur bir ölçeyim, kutu gene senin olsun!" (Ilgaz, 2005d,34).

Gülten iyi olmasına karşın biraz da annesinin etkisi altındadır. Annesinin düşüncelerinden etkilenmekte ve doğal olarak annesini haklı bulmaktadır. Dayaktan ve gördüğü kötü muameleden dolayı sakin ve içine kapanık bir karakter olarak eserde yer alır. Bacaksız Bahri, arkadaşının çeşmeden su taşıyıp yorulmaması için babasının araba yıkarken kullandığı hortumu çeşmeye takarak evlerine kadar suyu getirir. İlk önceleri annesi de Gülten de durumdan memnundur. Fakat seyyar satıcı sokağa gelip tabak satınca herkes onun başına gider. Tabii Gülten ve annesi de... Suyu unutan Gülşen Hanım'ın evlerine kadar giren su, onu sinirlendirmeye yetmiştir. Suçu Bahri'nin üzerine atar ve ona kızar. Gülten de aynı annesi gibi düşünmektedir.

"Aman beni görmesin," dedi Gülten. "Görürse gelir, en azından annemden temiz bir azar işittir. Hep bu su taşımalar, onun lastik borusu yüzünden. Yarar yerine zarar verdi anneme doğrusu!" (Ilgaz, 2005d ,39).

Hapşırık Gülten, Dalgacı gibi ailesinin baskın tutumu altında ezilen bir karakterdir. Dalgacı’da baba ön plandayken Gülten’de bu yeri, anne alır. Ailesinin eğitim durumu düşüktür. Gülten’in özellikle annesinin sözel şiddetine maruz kalması onun çevresindekilere sessiz ve çekingen bir tavırla yaklaşmasına neden olduğu söylenebilir. Annesine düşüncelerini özgürce ifade edemeyen ve özgüven kaybı yaşayan bir karakter olarak seride yer almaktadır.

2.2.8. Paytak Yılmaz

Paytak Yılmaz arkadaşları içinde okula giden tek kişidir. Ortalama dokuz on yaşlarındadır. İlkokul dördüncü sınıfa gitmektedir. İlk önce Hacıkalfa okuluna yazılmış ardından da Hacıibaba okuluna kaydı alınmıştır: “Dördüncü sınıftaki Yılmaz’ı da çağır. 4 B’deki!” (Ilgaz, 2005a, 102).

Yılmaz’a paytak lakabının konmasının nedeni ayaklarını içe basarak yürümesidir. Yılmaz’ın yürümesi ördeğe benzer ve bu yürüyüşüyle ‘Paytak’ lakabını alır: “Yılmaz ünlü yürüyüşüyle, şaşkın şaşkın girmişti” (Ilgaz, 2005a, 103).

Bir başka yerde ise onun paytaklığı yüzünden kendinden dört yaş küçük arkadaşı Bahri’yi geçememesi şöyle dile getirilir: “Paytak Yılmaz bile kendisinden dört yaş küçük olan Bahri’yi bir türlü geçemiyordu. Belki de paytaklığı yüzünden” (Ilgaz, 2005c, 62).

Sokaktaki çocuklardan yaşça büyük olması ve yaramazlıklarda öncülük etmesi nedeniyle Akmarsık çetesinin başıdır. Ayrıca Bacaksız Bahri, Ferit adlı arkadaşının okulda ‘Küçük Uçman’ adlı şiirini okurken olay çıkarmasında kendisine yardım eder. Böylece Akmarsık çetesinin başı olan Paytak, Bahri’ye üç tane damgalı şeker verir. Yapılan bir yaramazlığı sonuca ulaşmasından memnundur.

Eğer Ferit, Küçük Uçman’ı okurken bütün okulu ayağa kaldırmazsam, bana da şu mahallenin Yılmaz Yolaçar’ı demesinler (Ilgaz, 2005a, 53).

Paytak, argo kelimeler kullanır. Ayrıca yaşça büyük olması ve yaramazlıkları planlaması bakımından herkese bağırma hakkını kendinde bulur: “Aptal!” dedi. “Nerdesin sabahtan beri? Yoksun ortalarda!” (Ilgaz, 2005a, 27).

Paytak, kaçak sigara satar. Aşağıladığı birine ise tükürme özelliği vardır. Bu tükürük önemsememenin, yok saymanın, adam yerine koymamanın işaretidir.

Uzun süre küçümseyerek baktı, Bacaksız’ın yüzüne. Sonra, dişlerinin arasından çırt diye tükürdü.
 “Bacaksız! Sende!”
 Bir kez daha tükürdü fiyakalıca.
 (...)
 “Varsın o sigara sattırmasın bana,” dedi.
 “Ben Rasim Abiyi tanıyorum ondan alır, satarım.” (Ilgaz, 2005d, 29).

Paytak yaramaz bir çocuktur. Yaramazlıklarıyla gündeme gelir. Şiddet olayları, daha çok ondan bahsedilen yerlerde yer almaktadır. Fakat ne olursa olsun sokaktaki çocuklardan saygı görmektedir. Çocuklar onu büyük olarak görür: “Koskocaman bir dördüncü sınıf öğrencisi olan Paytak Yılmaz... (Ilgaz, 2005a, 49).

Arkadaşlarının her türlü durumuyla dalga geçmeyi sever. Kaçak sigara satarken yakalanan küçük çocuklar karakolda tıraş edilerek cezalandırılmaktadır. Tüm çocuklar bu nedenle tıraş edilir. Fakat Ferit, soyadı yüzünden bir yanlış anlama sonucu usturayla saçları kazınır. Ferit’e kabak der. Aynı zamanda kekelediği için Ömer’in komisere çok teşekkür edememesiyle alay eder.

«Ço, ço, ço, ço, ço, ço...» diye trencilik oynamaya. «Haydi arkadaşlar Fesleğen Sokağı istasyonuna turfanda kabak götürüyoruz! Vagonlar sıralansın! Sıraya girin çabuk!..
 «Ço, ço, ço, ço, ço, ço!..
 (...)
 «Tamam!» dedi. «Buraya kadar! İnsin Kabak'lar!..» (Ilgaz, 2005d, 95).

Paytak Yılmaz, arkadaşları arasında yaşça büyük olanıdır. Toraman ise yapıca arkadaşlarından büyüktür. Her iki karakter de eserde şiddet yanlısı olarak yer alır. Şiddetin yoğun olarak yaşandığı yerler, bu iki kahramanın bulunduğu kısımlardır. Kendisine çarpık yürüdüğü için “Paytak” lakabı takılmıştır. Birçok yaramazlık

yapan Yılmaz, ailesinden hiçbir tepki görmez. Daha doğrusu ailesiyle olan ilişkisinden söz edilmez. Aile silik bir şekilde vardır. Çocuğunun arkasında yer alan, okulda ve mahallede yaptığı haylazlıklarından ötürü onu eğitmeye çalışan, çocuğuyla ilgili bir aile görülmemektedir.

2.2.9. Yılık Recep

Yılık Recep, Bacaksız'ın mahalle arkadaşlarından. Babasının adı Halil Ürkmez'dir (Ilgaz,2005a,51). Hacıkalfa okulunun hizmetlisidir. Ekonomik durumu iyi olmayan Halil Bey, ikinci bir işte çalışmaktadır. O da mahalle karakolunda gece bekçiliğidir. Sağlık durumunun iyi olmamasına rağmen her iki işine de devam etmektedir. Annesi ev hanımıdır: “Önce Halil Ürkmez'in öksürüğü vardı, sağlam bir adam sayılmazdı. Kolay değildi yedek bekçilik” (Ilgaz, 2005a, 52).

Hemen hemen kahramanımızın yaşlarında olan Recep babasından çok korkmaktadır. Çünkü yaptığı her hatada oğlunu dövmekten çekinmemektedir. Bu yönüyle kahramanımızla aynı kaderi paylaşmaktadır. Mahalle arkadaşları gibi kendisinin de sevmediği arkadaşı Ferit'e oyun hazırlarlar. Ferit, babasının çalıştığı okulda okumaktadır. Recep mahalle çocuklarının o okula girmesini sağlayacaktır. Fakat babasının böyle bir durumu öğrendiğinde kendisinin dayaktan kurtulamayacağını da bilmekte ve endişelenmektedir.

“Yalanım ortaya çıkarsa yapışır yakama babam, dayaktan öldürür beni. Ama sizin yalanınız ortaya çıkarsa, kaçır kurtulursunuz!» . (Ilgaz, 2005a, 47).

Mahalle çocuklarından biri olan Yılık Recep de diğer karakterler gibi ailesinden şiddet görmektedir. Yapılan yanlışlar, ufak tefek hatalar ailesinden- özellikle babadan- dayak yemek için geçerli nedenlerdir. Böylelikle Recep, daha ürkek, kendini kanıtlayamamış, özgüven eksikliği yaşayan ve bunun üstesinden gelebilme mücadelesi veren biridir.

Bu bölümde yer alan karakterlerin hepsinde şiddet ögesine rastlanmaktadır. Özellikle en yakınları olan ailelerinden şiddet görmüşlerdir. Gerek fiziksel gerek

sözel şiddeti gerekse duygusal istismarı yakından yaşamışlardır. Bu bölümde yer alan kahramanlar anne ve babalarından gördükleri eğitimle kişiliklerini geliştirmektedirler. Onların kavgacı, şiddet yanlısı birer kişiler olarak yetişmesinde ailenin önemi büyüktür. Çocukların şiddeti doğuştan öğrenmedikleri, daha sonradan taklit ve duygulanımla oluştuğunu söyleyebiliriz. (bkz. Sivri, 2003, 81)

Çocukların ailelerinden gördükleri şiddet, her birinde farklı boyutlarda yaşanmıştır. Kimi çocuk şiddeti, güç olarak öğrenir ve kendi de uygulamak ister. Ayrıca kavgacı ve saldırgan davranışlar sergiler. Kimi ise içine kapanık, sessiz, çekingen bir yapı oluşturur. Şiddet ortamlarından uzaklaşmak ve bir daha yaşamamak ister.

Pıtırıcık serisi sekiz kitaptan, *Bacaksız* serisi ise beş kitaptan oluşmaktadır. *Pıtırıcık* öykü öykü yazılıp ortalama on öyküden oluşurken *Bacaksız* bölüm bölüm yazılır. Çalışmamızı oluşturan kitapların zenginliği, içerisinde yer alan karakterlere de yansımaktadır. Kahramanlarımızın arkadaş çevresi, oldukça kalabalıktır fakat bu bölümde ele alınan karakterler sadece şiddet açısından değerlendirilmiştir. Bu nedenle özellikle ailelerinden şiddet gören karakterler irdelenmeye çalışılmıştır. Bir diğer bölümde aile ve aile ilişkilerine değinilerek ana kahramanların anne ve babalarıyla yaşadıkları ilişkiler üzerinde durulmuş, ailelerin onlara uyguladıkları şiddet karşılaştırılmalı olarak açıklanmaya çalışılmıştır.

3. BÖLÜM

RENÉ GOSCINNY’NİN "KÜÇÜK PITIRCIK" SERİSİ İLE RIFAT ILGAZ’IN "BACAKSIZ" SERİSİNDE AİLE İLİŞKİLERİNE VE ŞİDDET ÖĞESİNE KARŞILAŞTIRMALI BİR YAKLAŞIM

Aile, çocuğun toplumda sağlıklı bir birey olarak yetişmesinde önemli bir yere sahiptir. Her toplumda aile, aile tipleri, aile içi ilişkiler, çocuğun gelişiminde etkileyici rol oynamaktadır. Bu bölümde, aile kavramından ve aile tiplerinden söz edilmiştir. Aile ilişkilerinin nasıl yaşanması gerektiği konusundan bahsedilmiştir. Şiddet sözcüğüne kısaca değinilmiş, sözlük ve etimolojik anlamından söz edilmemiştir. Şiddet konusunda sadece bilim adamlarının tanımlarına yer verilmiş, şiddet kavramının öğeleri üzerinde durulmamıştır. Şiddet türleri, tek tek ele alınıp açıklanmayarak sadece çalışmada bulunan türler tanıtılmıştır. Şiddetin anne-çocuk ve baba-çocuk ilişkisinde nasıl yaşandığı karşılaştırılmalı bir çalışmayla açıklanmıştır.

İnsanlık tarihi kadar eski olduğunu bilinen aile kavramının birçok tanımı yapılmaktadır. Bu tanımlar toplumlara ve hatta her aileye göre çeşitlilik göstermektedir. Aile, "etkileşen kişilikler birimi" (Onur, 1995, 110) şeklinde tanımlanırken daha kapsamlı olarak Özgüven de aileyi şöyle açıklar:

"Aile, aynı çatı altında yaşayan, gelirlerini paylaşan, evlilik ve kan bağlarıyla birbirine bağlı, çeşitli rollerle birbirlerini etkileyen bireylerin oluşturduğu, yasal, toplumsal ve ekonomik bir kurum" (Özgüven, 2001, 1).

Aile, bir toplumu meydana getiren, her toplumda farklı özelliklere sahip olan evrensel bir kurumdur. Cinsel güdü, ekonomik ihtiyaçlar, neslin devamı gibi etkenler ailenin oluşumunda önemli bir yer tutmaktadır. Evlenmeyle yasal temeller üzerine oturtulan her aile, içinde bulunduğu toplumun kültürel değerleriyle yaşar. Aynı zamanda bu değerlerin yaşatılmasında da önemli rol oynar. Sürekli değişken bir

yapıya sahiptir. Belli bir konut ve geliri paylaşır. Ailede yaşanan doğum, büyüme, yaşlanma, ölüm, hastalık, çevresel faktörler gibi birçok neden, ailenin dinamik bir yapısı olduğunun kanıtıdır. Ailenin sosyal örgütlenmedeki gibi belli bir yapılanma biçimi vardır. Aile bireylerinin her biri belli bir görev ve sorumluluğa sahiptir. Aralarında duygusal bağ söz konusudur. Ailedeki iş bölümü, aile içi paylaşım mutluluğunun devamı açısından önemlidir. Eşler arasındaki sevgi, çocukların da aileye katılımıyla çoğalır, güçlenir. Çocuklar, bu yapının temel elemanlarıdır (bkz. Kayhan, 2007, 4-9). Aile, Doğan'ın belirttiği gibi, çocuklarını topluma olduğu kadar geleceğe de hazırlayan bir kurumdur (Doğan, 2000, 254). Dolayısıyla aile bireylerinin ilişkileri, daha sıkı sorumluluk altında, daha yapıcı, kurtarıcı, daha fedakâr olma eğilimi sergilemektedir.

3.1. AİLE TİPLERİ

Aile, bir toplumun en küçük birimidir. Genel olarak anne, baba ve çocuklardan oluşan çekirdek ailenin yanında büyüklerin yer aldığı geniş aile tipleri de göze çarpmaktadır. İçinde bulunduğu toplumun ve ailenin sosyal ve ekonomik durumu, eğitim düzeyi, ailedeki fert sayısı, anne-baba-çevresi ile olan iletişimi gibi pek çok konu çocuğun gelişiminde önemli bir yere sahiptir. Yavuzer'in de belirttiği gibi;

"Çocuğun yetiştiği ailenin genişliği, sosyo-ekonomik ve kültürel düzeyi, onun ilk sosyal deneyimlerini, dolayısıyla, duygusal ve toplumsal gelişmesini etkileyecektir"(Yavuzer, 2001, 128).

Toplum, ailelerin birleşmesiyle meydana gelir. Bu nedenle bir toplumun oluşması ve gelişmesi için önce ailenin kurulmasına ihtiyaç vardır. Araştırmacılar da aile kuruluşu bulunmayan toplumlara rastlanmadığını ifade etmektedir (Bilen, 2004, 97; Bell ve Vogel, 1968, 2). Aile, yalnızca aile fertlerinin ve aralarındaki ilişkilerin değil, aynı zamanda içinde bulunduğu toplumun yaşayış biçimi, kültür yapısı, inanç sistemi ve gelenekleri gibi daha pek çok konu hakkındaki bilgileri de bünyesinde barındırmaktadır.

Günümüzde ailenin biçim ve yapısı, toplumdan topluma değişebilmenin yanında aynı toplumda bulunan ailelere göre de değişiklik göstermektedir. Bilen, Timur'un 1968 yılında yaptığı araştırmada ülkemizde dört tür aile bulunduğunu belirtmektedir (2004, 17). Yavuzer de buna katılarak dört temel aile biçiminden bahseder (2001, 150). Bu türleri tek tek ele almak yerine eserlerde yer alan ailenin yapısına bakmanın daha uygun olacağı düşünülmektedir. Bu nedenle sadece çekirdek ve geniş aile üzerinde durulmaktadır.

Çekirdek aile; karı koca ve evlenmemiş çocuklardan oluşan ev halkı olarak değerlendirilmektedir. Böyle bir aile modeli, modern sanayi toplumlarının bir özelliğidir. Aileyi tanımlamada, yaşanan çeşitlilik içinde bulunduğumuz toplumu derinden etkileyen olaylarla bağlantılı olmaktadır. Özkalp modern çekirdek ailenin, yaşanan büyük gelişmelerden etkilenecek çeşitlilik sergilediğini belirtmektedir (2004, 17). Fransız Devrimi'yle ortaya çıkan eşitlik ve özgürlük ilkeleri, Sanayi Devrimi'yle oluşan modern toplum düşüncesi ve diğer toplumlara ayak uydurma çabası, aile kavramını çeşitlendirmiştir. Endüstrinin gelişmesi, yerleşik hayata geçiş, daha iyi standartlarda yaşama ve daha uygun çalışma imkânları için köyden kente göç gibi daha da ekleyebileceğimiz birçok nedenlerle aileler, birbirlerinden ayrılarak küçülmüştür. Endüstrileşmeyle birlikte de her ailenin kendine yetecek düzeyde ekonomik özgürlüğe ulaşması, aile kavramı üzerinde belli bir anlayışı ortadan kaldırarak çok değişik biçimlerde algılanmasını sağlamıştır. Özkalp'in aksine Özgüven ise, ilkel toplumlarda, sanayi devriminden önce de bu tür yapıdaki ailenin yaygın olduğunu savunmaktadır. Özgüven'e göre, yerleşik düzene geçildikten sonra çok sayıda insanın ortak bir çalışma faaliyeti içinde bulunmasından kaynaklanan geniş aile tipi oluşmuştur. Avrupa Ülkelerinde de sanayi devrimi öncesi küçük ve büyük aile tipinin zaten yaygın olduğu belirtilmiş ve devrimden sonra sadece çekirdek aile sayısında artış olduğu belirlenmiştir (bkz. Özgüven, 2001, 7).

Kitaplardaki aile kavramına göz attığımızda; *Pıtırık* adlı eserde aile kavramı, modern bir tablo çizmektedir. Aile, anne, baba ve çocuktan oluşmaktadır.

Aile büyükleri, yalnızca ziyaret amaçlı gelip kalmaktadır. Nazlı, aileyi bir sistem olarak görmektedir: “Psikolojik açıdan aile yapıları açık bir sistem sergilemektedir” (Nazlı, 2003, 39). Açık bir sistem olarak ailenin dışa dönük olduğu düşünülmektedir. **Bacaksız** isimli eserimizde ise, her iki aile tipiyle de karşılaşmaktayız. Bacaksız ve ailesi Kastamonu’nun Cide ilçesinden göçerek İstanbul’a yerleşir. Amaçları daha çok para kazanmak ve daha iyi bir şekilde hayatlarını sürdürmektir. Psikolojik açıdan baktığımızda, bu kahramanımızın kapalı aile yapısı içinde yer aldığını görmekteyiz (Nazlı, 2003, 39). Bacaksız serisinin son kitabında (Bacaksız Tatil Köyünde) tekrar geniş aile denilen bir yapıya dönüş söz konusudur. Genel olarak geniş aileyi ele aldığımızda; büyükanne, büyükbaba, hala, dayı, amca, teyze gibi aile büyükleriyle birlikte yaşayan aile çeşididir. Akrabalık ilişkileri güçlü, sayı bakımından fazla olan ailelerdir. Özkalp’e göre bu tür ailelerde, en yaşlı erkek üye evin reisidir; evin ve aile bireylerinin ihtiyaçlarını karşılamakla yükümlüdür; geleneklere bağlı olarak daha çok kırsal kesimde yaşayan ve tarımla uğraşan ailelerde görülmektedir (2007, 114). **Bacaksız** serisinin son kitabında karşımıza çıkan aile tipi bu tespiti doğrulamaktadır. Apti Dönmez’in Almanya’ya gitmesi sonucu Bahri ve annesi, Kargacak köyündeki babaannelerinin yanına taşınarak onlarla birlikte yaşar (İlgaz, 2005b, 8). Köy yaşantısının vazgeçilmezlerinden olan hayvancılıkla da uğraşmaktadır.

3.2. AİLE İLİŞKİLERİ

Aile bireyleri dediğimizde, aklımıza aile içinde bulunan fertler gelmektedir. Bu fertler arasındaki ilişki ise aile ilişkilerini meydana getirmektedir. Aile ilişkileri denilince, ilk önce annenin kendisiyle, babanın kendisiyle ve anne-baba arasındaki ilişkiler düşünülmektedir (bkz. Cüceloğlu, 1999, 75). Aileye daha sonradan çocuk da katılmaktadır. Her ne kadar aileyi kuran anne ve baba olsa da, çocuk artık ailenin bir bireyi olarak görülmektedir. Aile içi etkileşimi, ilk önce üçgen, daha sonra ise dikdörtgen kalıplara benzettiğimizde, üçgen yapı, (her bir köşesinde bir bireyin bulunduğunu düşünürsek) anne, baba, çocuk şeklindeyken dikdörtgende ise; anne, baba, birinci çocuk, ikinci çocuk biçimindedir. Bizim ele aldığımız eserlerde göze çarpan nokta, her iki ailenin de tek çocuklu olmasıdır. Bu da ailelerin üçgen bir

yapıda olduğunu açıklar ve iletişimin dikdörtgene göre daha yoğun olması beklenir. Çünkü bir çocuğa gösterilen ilgi ile iki çocuğa gösterilen ilgi arasında önemli bir fark olduğu belirtilmektedir. Etkileşim sayısı ne kadar çoksa ilgi o kadar azalır, diyebiliriz. Bunun sonucunda da tek çocuk, anne ve babasıyla daha yoğun ilişki yaşayabilir (bkz. Pitkeathley ve Emerson, 1997, 151). Her iki serideki ana karakterler olan Pıtırık da Bacaksız da tek çocuktur. Pıtırık'ın tek çocuk olduğu söylenmese de serinin yedinci kitabı olan "Pıtırık Pazara Gidiyor"da kardeş kavramı üzerinde durulur. Bu kitabın yedinci öyküsünde Tıngır'ın kardeşi olur. Bunun üzerine, sınıfta kardeşi olan herkes duygu ve düşüncelerini dile getirir. Pıtırık bu konuda en rahat davranan kişidir. Çünkü kardeş ile ilgili hiçbir yorum yapmaz ve sadece yapanları dinler (bkz. Gosciny, 2003c, 60-67). Bacaksız da ise bu durum, açıkça belirtilir: "Benim kardeşim yok," dedi Bacaksız. "Olur birgün. Baban varsa kurtuluş yok" (Ilgaz, 2005d, 56).

Çocuğun topluma kazandırılmasında, aile ile olan ilişkilerinin önemli bir yere sahip olduğu söylenebilir. Çocuğun bir birey olarak yer aldığı en küçük toplumsal kurum ailedir. Aile çocuğun sosyal ve duygusal bağlamda hızlı bir biçimde gelişmesine yardımcı olur (bkz. Çağdaş ve Seçer, 2002, 59; Gilkeron, 1992). Çocuk, aileyi ilgilendiren konulardan haberdar edilmeli, konular hakkında duygu ve düşüncelerini rahatça dile getirebilmelidir. Ailenin bu tutumu, çocuk ile aralarında sağlıklı bir iletişimin kurulmasını sağlamakla birlikte çocuğun kendine güvenen, özerk ve bağımsız bir kişilik geliştirmesine yardımcı olmaktadır (Edit. Sünbül, 2005, 175). *Bacaksız*'da böyle bir iletişimden söz etmek güçtür. Çünkü babasının sert davranışlarının yanında annesiyle arasındaki iletişimsizlik de onun duygu ve düşüncelerini rahatça dile getirememesine neden olmaktadır. Babasının eve yolladığı karpuzu elinden düşürüp ziyan eden Bacaksız, bu durumu ne babasına ne de annesine açıklayabilir. Biriktirdiği paralarla manavdan yeni bir karpuz almaya çalışır. Babasından korkmasının yanı sıra annesine de karpuzu düşürdüğü gerçeğini anlatamaz (Ilgaz, 2004, 5- 34). Pıtırık'ın ailesine baktığımızda, daha serbest bir çocukla karşılaşmaktayız. Anneannesinin kendisine aldığı saat yüzünden tartışan anne ve babasına, düşüncesini açıklayan Pıtırık'ın tavırları gayet rahattır (Gosciny, 2003b, 102-105).

Çocuğun aile bireyleriyle olan ilişkisi, çevresine, nesnelere ve hayata olan tutumunun temelini oluşturmaktadır. Ebeveyn aynı zamanda çocuğa, ailenin bir üyesi olduğu bilincini aşilar ve toplumsallaşmasının temelini atar. Bir çocuğun birey olarak toplumda kendine yer edinmesinin ilk ve en önemli şartının, ailesinin ona olan yaklaşımı ve onu eğitime biçimi olarak bilinmektedir. Aile, çocuğun ilk eğitim barınağıdır. Topluma rengini veren çocuklardır. Yavuzer, ailenin çocuk için ne kadar önemli olduğunu şu şekilde dile getirir:

“Aile, çocuğun ilk sosyal deneyimlerini edindiği yerdir. Yargıların oluştuğu, tercihlerin yapıldığı ya da en azından etkilendiği yer ailedir. İçinde büyüdüğü ailenin sosyal yapısı ve biçimi, çocuğun gelişimini etkiler” (Yavuzer, 2001, 127).

Aynı zamanda ailenin sosyal yapısının dışında ekonomik yapısı da çocuğu her yönden etkilemektedir. Hemen hemen her toplumda, ailenin ve çocukların ihtiyaçlarını karşılama, yeme, içme, barınma v.b gibi belirli işlevleri yerine getirmede ekonominin de ciddi bir yere sahip olduğu bilinmektedir. İncelemeye çalıştığımız eserlerde, ana kahramanların ailelerinin yüksek gelirli olmadıkları söylenebilir. Bacaksız serisinde bu durum şu cümlelerle ortaya konmaktadır: "Cide'den yeni gelmişlerdi, evlerinde eşya adına hiçbir şey yoktu. Memlekette neleri varsa satmıştı babası. Parasıyla işte bu Külüstür'ü almıştı. Kazandığı para onun onarımına yetmiyordu" (İlgaz, 1998d, 11).

Pıtırıcık serisinde ise, kahramanımız çok yüksek paralarla okutulmamaktadır. Fakat Bahri kadar da ekonomik düzeyi kötü değildir. Bir arkadaşı geldiğinde, onu alıp odasına götürebilmekte ve oyuncaklarıyla oynayabilmektedir. Açıkçası, kendine ait bir odası vardır. Aynı zamanda oyuncaklara da sahiptir: Annem, “Hadi çocuklar, şimdi gidip oynayın,” dedi. Pıtırıcık, Şirin'i odan götürüp ona güzel oyuncaklarını göstere!” dedi. Şirin'le odama gittik (Gosciny, 2002a, 106).

Aile bireyelerine gelince; ilk önce bir ailenin sağlıklı, sağlam ve mutlu olabilmesinin ilk şartı, iyi birer eş ve ana baba olmalarıdır. Eşlerin birbirlerinden beklentileri farklı olabilmektedir. Önemli olan ayrı yönleri ön plana çıkarmak değil,

ortak noktaları bulabilmektir. Anne-baba-çocuk üçgeninin nasıl yaşanması gerektiğini Sivri şöyle açıklamaktadır:

Anne, babayı nasıl gösteriyorsa çocuk onu öyle algılar. Önce çocuk anneye bir bütündür. Ne zaman anneye kendi dışında bir üçüncüyü yani babayı fark eder, artık bütün değil eksiktir. Çünkü anneye tamamlayan başka bir güç daha vardır. Anne artık baba ile ortaktır. Eskisi gibi bir bütün hissetmek, o cennetin bahçesinin huzuruyla dolu bütünlüğe ulaşabilmek için eksikliğini kapatmaya çalışır. Bu noktada anneye tamamlayan, annenin gösterdiği değerli olan üçüncüyü, yani babayı örnek alır. Annenin tavrı, çocuğun bunu belirlemede çok önemlidir. Eğer anne için baba değerliyse eksiklik olur. Ama anne babayı sürekli aşağılıyorsa ve onun için önemsizse zaten üçüncü bir kişi yoktur, eksiklik de yoktur. Bebeğin gözünde anne ile bütünlüğünü bozan bir üçüncünün yani babanın da dünyasına girmesiyle engellenmeler ve yasaklarla karşılaşan çocuğun “tüm güçlülüğü” kırılmaya başlar. Bu insanlaşma sürecidir. Yaşama adaptasyondur. Sınırlar ve kurallar kendini tanımlamanın çerçevesidir. Bu gelişim sürecindeki yaklaşımın aşırı kuralcı ya da sınırsız olması da olumsuz sonuçlara yol açar. Bu durum kız çocuğunda erkekte olduğundan biraz daha farklıdır. Kız çocuğunu harekete geçiren hasettir. Anne için baba değerliyse ve iyi bir ilişkisi varsa çocuk, babayı elde edebilmek için, annesiyle kurduğu iyi ilişkiyi kendisiyle de kursun diye anneye benzemeye çalışacaktır. Çocuğun Oedipus karmaşasını yaşayabilmesi için baba anne için değerli olmalıdır. Eksik olmalıdır. Erkek çocuk anneye kız çocuk da babaya aşiktir. Yasayı hatırlatan, annenin değer verdiği üçüncü kişidir. Eğer bu üçlü ilişki olmasa o eksiklik hissedilmeyecek ve hastalıklı insanlar yetişecektir. Bu üçgende kişilere biçilecek rollerin belirlenmesi ve bu üçgenin nasıl yaşandığı çok önemlidir (Sivri, 2003, 85).

Bacaksız serisinde Pakize Dönmez, köy kadınıdır (Ilgaz, 2005b, 8 ve 19). Babanın ataerkil toplum yapısıyla büyümesi, kadının erkek karşısında kabullenilmiş sessizliğinden doğan bir sakinlik vardır. Baba sinirlenir ama anne sessiz kalır. Düşüncelerini açıklayamaz. Bu yüzden anne ve baba arasında açık bir iletişimsizlik vardır, ama bu durum eserde üstü kapalı olarak yer almakta ve açık açık bahsedilmemektedir. **Pıtırıcık** adlı seriye baktığımızda, anne ve baba daha özgür ve medeni biçimde tartışabilmektedirler. Anne, olaylar hakkındaki düşüncelerini serbestçe ifade edebilmektedir. Pıtırıcık, eve iribaş denilen kurbağaya benzeyen bir hayvan getirdiğinde annenin düşünceleri ve ailenin tutumu şöyledir:

Annem burnunu buruşturdu.
 “İğrenç!” diye bağırды.”Bu pislikleri eve getirmemeni kaç kez söyledim sana?”
 “Pislik değil ki. Çok temiz. Hep suyun içinde. Hem sonra ona bir sürü numaralar öğreteceğim,” dedim (Gosciny, 2006, 42).

Bu olay karşısında babanın tepkisi farklıdır. Hayvanın zararsız olduğunu

düşünmektedir. Böyle bir düşüncesi olduğu için annesi, eşine kızar ve tercih yapmalarını ister. Sonuçta annenin dediği olur ve iribaş eve alınmaz, dereye bırakılır. Pıtırıcık'ın ailesinde anne daha baskın bir rol oynar.

“Aaa, bir iribaş.” dedi babam.

“Söyleyeceklerin bu kadar mı? diye sordu babama.

“Pöh! Bir iribaş, insanı pek rahatsız etmez, dedi babam.

“Çok güzel,” dedi annem, “çok güzel. Benim söylediklerimin hiçbir önemi yok demek (...)

“Ya iribaş ya ben!”

“Sanırım başka çaremiz yok Pıtırıcık,” dedi.

“Bu hayvandan kurtulmamız gerekiyor (Gosciny, 2006, 43).

Hem anne hem baba olaylara gerçekçi bir bakış açısıyla yönelmelidir. Anne, baba ve çocuk iletişimde en önemli noktanın iki yönlü etkileşime dayalı bir yaklaşım olduğu düşünülmektedir. Tek yönlü olan bir iletişimden söz edilmemektedir. Böyle bir tutum, ailenin otoriter bir yapı sergilediğini ortaya koymaktadır. Aile, çocuğuyla iyi ilişkiler sergilemek istiyorsa ilk olarak sevgisini hissettirmelidir. Ardından duyarlı, sosyal, teşvik edici, beceri sahibi, başarılı olma özelliklerini yerine getirmeye çalışmalıdır (bkz. Lindenfield, 1997, 25). Çocuk, ailesinden almış olduğu sevgiyle büyümekte ve olgunlaşmaktadır. Ailesinin ona hissettirdiği ölçüde sevgiyi alır ve yansıtır. Bireyin iyi ya da kötü olmasında ailenin büyük rolü olmaktadır. Çocuğun birey olarak toplumda yer edinmesinde ve karakterini oturtmasında ailenin yeri yadsınamayacak ölçüde önemlidir.

Aile, çocuğu şekillendirmek, topluma ve insanlığa yararlı bir birey olarak yetiştirmek, sosyal çevrede kendine yer edinmede güven duysunu vererek özgüvenini kazandırmak, kısaca onu hayata hazırlamak, ailenin yardım ve destekleri ile oluşmaktadır. Aile, çocuğun toplumda kabul görmesi için gerekli ortamı hazırlamalı, dengeli bir birey olabilmesi için de ona güven duygusu aşılmalıdır. Pıtırıcık, pul koleksiyonu yapmayı düşündüğünde babası onu destekler ve bu koleksiyonu başlatırken kendisine güvendiğini aktararak iki pul verir. Babasının desteği kahramanımızın çok hoşuna gider. Babasıyla çok fazla anlaşamasa da yeri geldiğinde takdir görebilmektedir. Babasının desteği kahramanımızın çok hoşuna gider:

"Aaa, bak bu parlak bir buluş. Pul koleksiyonu çok ilginç bir uğraştır. Bu arada bir sürü şey öğreneceksin. Özellikle de tarihle coğrafyayı. Hem biliyor musun, iyi bir koleksiyon çok da para edebilir. Bir İngiltere Kralının koleksiyonu bir servet değerindeydi. (...) Yemekten sonra sana birkaç pul vereceğim" (Gosciny, 2003a, 75).

Bacaksız ise babasıyla çok fazla anlaşamasa da bazen takdir edilmektedir. Bu durum da, küçük kahramanımızı mutlu eder. Babası tarafından takdir edilip desteklenmek, iyi bir şeyler yaptığının farkına varmak onun hayata daha sağlam ayaklarla basmasına, güven duygusunun gelişmesine yardım eder. Bacaksız Bahri, babasının takdirini almak için kamyonu suların üstünden başka tarafa çekmek ister. Arabayı çalıştırır ve hareket ettirir. Son anda babasının arkadaşı tarafından olay kötü sonuçlanmadan çözülür. Fakat babasının döveceğinden korktuğu için geceyi dışarıda geçirir. O gece de arabanın lastiklerini çalmak isteyen hırsızları yakalattır. Bunun üzerine babası ona yakınlaşır ve mutlu olmasını sağlar. Babasını gururlandırdığı için Bacaksız da sevgi doludur.

"Bak baba!" dedi, "Şu ışığı yanan ev var ya işte o! Neden ışık yanıyor biliyor musun? Onları bu evde Sabri adında bir arkadaşları bekliyor da ondan! Konuşmalarından anladım!"
 "Aferin be!" dedi, "Demek korkmadın!"
 "Neden korkayım. Benim suçum yok ki..."
 Çok hoşuna gitmişti yürekli bir çocuk oluşu. (Ilgaz, 2004, 89).

Ebeveyn, sosyal açıdan davranış biçimlerinin gelişimi için çocuklarına rehberlik etmeli, toplumsallaşmayı öğretebilmesi için, kabul edilmiş davranış biçimlerini içeren birer model olmalıdır. Çocuğun yaşama uyum sürecinde sorunlarına çözüm getirerek eylemsel, sözlü ve toplumsal alışkanlıkların kazanılmasına da yardımcı olmalıdır. Anne ve baba, okul ve sosyal yaşamda çocuklarının başarılı olabilmeleri için ilgi ve yeteneklerini uyarıp geliştirmesine yardım etmelidir (Yavuzer, 2001, 128). Aileler, toplumsal süreçte çocuklarına yardımcı olmaktadır. Toplumda erkek ve kızlara yüklenen değerler ve yargılar her iki kahramanımıza da öğretilmiştir. Pıtırıcık, annesinin yanında oturmaya gelen kıza uçağını vermek istemez (bkz. Resim 10). Çünkü kızların evcilikten başka oyun bilmediklerini belirterek (Gosciny, 2002a, 104) uçağın kızlara göre bir oyuncak olmadığını açıklar (Gosciny, 2002a, 109).

Bacaksız ise, cinsiyetlere yüklenen rolü daha önceden benimsemiştir. Kızlara el kalkmayacağını bilir: “Sidikli Saime üzerime atıldı. Bir yumrukta işini görürdüm ama, ben kızlara el kaldıramam ki... Ayıptır kızlara vurmak... Erkekliğe yakışmaz! (Ilgaz, 2004, 59).

Ailenin çocuk üzerindeki etkisi, yaşı ve kişilik özelliğiyle ters orantılıdır. Çocuk ne kadar küçükse o kadar çok aileye bağımlıdır. Yaşı ilerledikçe ailenin etkisi azalmaktadır. Okul çağına gelen çocuğun yaşamına sosyal çevre girince ilgisi, enerjisi ve iletişimi arkadaşlarına yönelmektedir (Wolff, 1986, 35). Okul öncesi çocuğunun, aile ile daha yoğun ilişkiler içinde olduğunu söyleyebiliriz. Bu dönemde çocuk daha duygusal ve daha bağımlı olmaktadır. Okul döneminde ise, edindiği arkadaş çevresi tarafından kabul görme, dikkat çekme, kendini koruyup ayakları üzerine basabilme eğilimindedir. Her iki serinin tüm kitaplarında bu sözü doğrulayıcı bir çok hareketle karşılaşılmaktadır.

Pıtırıcık, babasından aldığı parayı arkadaşlarına göstererek (Gosciny, 2003c, 78), anneannesinin yolladığı boya kalemlerini okul getirerek (Gosciny, 2003a, 38) arkadaşlarının dikkatini çekmektedir. Bacaksız’a bakıldığında, arkadaşları arasında küçük boylu ve cılız olmasına karşın Pamuk Altan’la yaptığı koşuda birinci gelmesi onu arkadaşları tarafından kabul görülen bir kişi yapmıştır: “Önemsiz gibi görünen bu yarışmanın okulun en bacaksızı tarafından kazanılması, iki buçuk liranın çok üstünde değer kazandırmıştı bu koşuya” (Ilgaz, 2005c, 65).

Ayrıca Kırkyalan Ferit’e oynadıkları oyunda, bodruma girip alarm düğmesine basarak Yılmaz Abisinden ödül olarak üç çikolata almıştır Bunları da arkadaşlarının karşısına geçerek yemiştir (Ilgaz,2005a, 84-90). Kendisinin sanıldığı kadar küçük olmadığını arkadaşlarına kanıtlama çabasıdır.

Anne, bebeğin doğumundan itibaren koşulsuz bir sevgi ile ona bağlanır. Annenin çocuğuna sevgi vermede kısıtlayıcı bir tavır sergilemesi veya kıskanç olması beklenemez. Her anne sevgisini farklı yollarla gösterir ya da dile getirir.

Çocuk ailesinden gördüğü sevgi ile yetişmekte ve ilk olarak da ailesini örnek almaktadır. Eserde anne ile çocuk arasında sevgi bağının kuvvetli olduğunu anlamaktayız. Pıtırıcık annesinin doğum gününü hatırlar ve ona hediye olarak sevgisini göstermek istemektedir. Çünkü annesinin mutlu olması onun da mutlu olması anlamına gelmektedir. Biriktirdiği harçlıklarla ona bir demet çiçek alır. Fakat eve gidinceye kadar karşılaştığı arkadaşlarıyla sürekli tartışır ve kavga eder. Sonunda demet mahvolur. Eve vardığında arkadaşı Sırım'ın yoldan bulduğu çiçeği ağlayarak annesine uzatır ve doğum gününü kutlar. Annesi kendisini düşünmesinin onu çok mutlu ettiğini belirterek, çiçeği en sevdiği mavi vazoya koyar. İkisi de birbirlerine olan sevgilerini çok hoş hareketlerle dile getirmiştir (bkz. Resim 1).

“Sırım (...) ezilmiş bir tutam çiçek getirmiş.

Ben de buruş buruş çiçeğimle eve yollandım. Boğazımda kocaman, top gibi bir şey vardı. Kendimi, eve sıfırlarla dolu bir karne getiriyormuşum gibi hissediyordum.

Kapıyı açtım. Anneme,

"Doğum günün kutlu olsun anne!" dedim, sonra da ağlamaya koyuldum.

Annem, çiçeğe baktı. Biraz şaşırmış gibiydi. Sonra beni kucağına aldı, durmadan, durmadan öptü. Hiç bu kadar güzel bir demet görmediğini söyledi. Sonra da çiçeği salondaki büyük mavi vazoya koydu.

Ne düşünürseniz düşünün, annem çok hoş kadındır” (Gosciny, 2002a, 93-94).

Bacaksız'da da aynı durum söz konusudur. Parası yoktur ama, parasız da annesinin gönlünü almasını bilir. Annesini kırdığını düşündüğü anda annesinin ricası onun için emir olur. Bakkala gider, annesine su taşır. Annesi bu durumdan memnundur. Çünkü gülerek geveze demiş ve oğlunu affettiğini belki sözlerle olmasa da mimiklerle belli etmiştir: «Sen iste benden,» dedi, «sana çeşmenin bütün sularını taşıyorum!» «Hadi, geveze, sen de!..» (Ilgaz, 2005a, 73).

Pıtırıcık, çok fazla şekerleme yediği için rahatsızlanır. Ertesi sabah annesi hemen doktor çağırır. Anne, çocuğunu önemsemekte ve onunla ilgilenerek sevgisini göstermektedir. Ayrıca onun hastalandığında endişe duymaktadır. Doktorun dediklerini yerine getirmeye çalışır.

“(…) geceleyin ne oldu bilmem, birden pek hastalanıverdim. Bu sabah doktor geldi. Doktor fazla oturmadı, yanağıma hafif hafif vurdu. Anneme, “Hemen perhize başlasın, yataktan çıkmasın, dinlensin,” dedi, gitti (Gosciny, 2003b,

39).

Bacaksız'ın annesi, kitaplarda çok fazla yer almasa da çocuğunu önemsemektedir. Gece uykusunu bölerek çocuğunun üstünü örtmeye kalkar. Öyle ki kimse uyanmasın diye terlik bile takmaz ayağına. Usulcacık, ses çıkarmadan yavaşır. Sevgisi dile gelmese de hareketleri yeterlidir.

“ Anne! Neredesin?”

Yattığı yere doğru ayak sesleri yaklaşıyordu. Nasıl ayak sesleriydi böyle? Sanki sokakta yürür gibi... Taşlara çarpa çarpa atılan adımlardı bunlar... Sert ayak sesleri, askerce... Oysa annesi düşte gezer gibi yürürdü, evin içinde. Terlik bile giymezdi, kimse uyanmasın diye (Ilgaz, 2004, 84).

Bacaksız Bahri'nin annesi, oğlu her seslendiğinde yanında olmaktadır. Annesinin canının bir parçası olan Bacaksız, her seslenişinde annesinin yanında yer almasına alışmıştır. Gelmediğinde durumdan kuşkulandır. Annesi, onun koruyucu meleğidir, hep onu düşünen ve ihtiyaçlarını gideren biridir.

“Yatağımdan kaymış olacağım...” diye düşündü.

“Anne!” diye seslendi. Hiçbir yanıt gelmemiştir. Kuşkulandır gibi olmuştu durumdan. Annesi hep duyardı böyle seslenince... Yoksa mutfığa mı gitmişti? (Ilgaz, 2004, 83).

Başka bir yerde Pıtırıcık'ın ailesi, çocuklarının psikolojik durumunu da önemsediklerini ve hemen uzman kişiden yardım almaya çalışır. Babasının aldığı oyuncak burun yüzünden öğretmenini üzen Pıtırıcık, eve yüzü asık bir şekilde gelir. Annesi endişelenir ve babasıyla bu durumu gidermeye çalışır. Anne ve baba olarak çocuklarının yanında olduklarını hissettirmeye çalışırlar. Okul ilişkileriyle de ilgilidirler:

“Annem, bana şaşkın şaşkın baktı, biraz yatıp dinlenmemi söyledi. Sonra babam işinden dönünce, annem, "Seni bekliyordum. Çok meraktayım. Çocuk okuldan çok kötü döndü. Sanırım doktor çağırarak gerekecek," dedi (Gosciny, 2003b, 101).

Bacaksız ise, tamamen kendi çabalarıyla kendini ispatlamaya çalışır. Okulla ailesi o kadar ilgisizdir ki çocuklarının okuldaki durumundan habersizdirler. Ayrıca

öğretmeninden gördüğü şiddeti anlamazlar. Oysa Bacaksız'ın elleri dayaktan yara bere içindedir:

Sen misin at diyen, çat!.. Cetvel eski alışkanlıkla elinin üstünü bulmuştu. Neydi suçu? Tebeşiri mi ters elle tutmuştu, yoksa kalemi mi? Ne cetveldi bu cetvel be! Sen misin «Ot»a «at» diyen (İlgaz, 2005a, 28).

Pıtırıcık'da anne çocuğunu üzen sorunu anında çabası güder. Çünkü oğlunun üzüntüsü kendi üzüntüsü, sevinci kendi sevincidir. Anneannesinin aldığı saati bozan Pıtırıcık çok üzülür. Onun daha fazla gözyaşı dökmesini istemeyen anne, çocuğunu ikna edici bir tonla konuşarak mutlu olmasını sağlar:

"Bak Pıtırıcık, bu saat artık onarılamaz. Ama tabii bu onunla oynamana engel olmaz. Aksine. Artık bu saatin başına kötü bir şey gelecek diye korkmayacaksınız. Hem sonra bileğinde yine eskisi kadar güzel duracak," dedi. Öyle sevinçli bir hali vardı ki, annem de öylesine sevinçliydi ki, ben de seviniverdim (Gosciny, 2003b, 110).

Anne, toplum içinde aile hayatının önemini bilen kişidir. Ev ekonomisi, aile bütçesi, sağlıklı yaşam ailenin temelini oluşturur. Bu gibi kavramlar da annenin sorumluluğunda gerçekleşebilmektedir (Nirun, 1994, 318). Eser, evin idaresinin bayanlar tarafından yapıldığını da ortaya koymaktadır. Erkeklerin para kazanma görevi yanında bayanlar da gelen parayla evi geçindirme görevini yüklenmektedirler.

"Annemle babam, salonda konuşuyorlardı. Babam bir sürü kâğıt sermişti masanın üstüne. Hiç keyifli bir hali yoktu. "Ne biçim iş bu," diyordu. "Bu evde harcanılan parayı gören de beni milyarder sanır. Şu faturalara bak. Şu bakkalın çıkardığı hesaba bak. Şu kasabinkine bak. Tabii, parayı siz kazanmıyorsunuz!" Annem de pek keyifsizdi. Babama, zamlardan hiç haberi olmadığını, bir gün pazara çıkıp fiyatları görmesini söyledi" (Gosciny, 2002a, 102).

Bahri'nin babası kamyon şoförüdür. Eline geçenle ancak bonoları ödeyip Külüstür'ün ihtiyaçlarını karşılamaktadır. Bu nedenle eline çok fazla para geçmeyen Pakize Dönmez, genellikle ihtiyaçlarını deftere yazdırarak bakkaldan karşılamaya çalışır. Ancak bu durumdan memnun görünmemektedir: «Bakkal, babanı sorarsa hafta sonunda uğrayacak de.» «Bu bakkal da çok oluyor artık!» (İlgaz, 2005a, 73).

Bakkala yazdırılarak ekmek almak Apti Dönmez'in de hiç hoşuna gitmez. Bu nedenle bakkala Bahri'yi yollar: "Koş, ekmek al da gel bakkaldan! Yazsın deftere! Babam hafta başında gelip kapatacak hesabı, de! Beklesin, kaçmıyoruz ya! Koş hadi!» (Ilgaz, 2005d, 84).

Çocuk, her ne kadar okula başlasa ve arkadaşlar edinse de yine annenin onun üzerindeki etkisi yadsınamaz bir gerçektir. Hangi arkadaşına ne zaman gidileceği anne tarafından belirlenmektedir:

...arkadaşlık ettiğim çocukları pek beğenmediğini, onlarla birlikte sürekli yaramazlık ettiğimizi , Çarpım'ınsa çok iyi, çok terbiyeli bir çocuk olduğunu, onu kendine örnek almam gerektiğini, bugün evine kahvaltıya çağırıldığını söyledi." (Gosciny, 2003b, 56).

Eve gelen arkadaşın ne zaman gideceğine de Pıtırıcık'ın annesi karar vermektedir.

"Annem koşa koşa geldi. Hiç hoşnut değildi. Bizi ayırdı, sonra da azarladı,yatağa bakınca bağırmağa başladı. (...) Annem çekilmez bir çocuk olduğumu söyledi (...) Lüplüp'e de gitmesini söyledi" (Gosciny, 2003b, 42 -43).

Yazar bu tür düşünceleri, çocukların ağzından dile getirerek yapıları onaylamamaktadır: "Şu analar ne istediklerine bir karar verseler hiç de kötü olmayacak. Kimle arkadaşlık edeceğimizi şaşırıyoruz!" (Gosciny, 2003b, 64).

Bacaksız'ın annesi ev hanımıdır. Daha çok ev işleri ile meşguldür. Bütün gün evde olmasına rağmen Pakize Dönmez, oğluya pek fazla zaman geçirememektedir. Okula gittiği zamanlar hariç genel olarak gününü sokakta geçirmektedir. Eserde daha çok arkadaşlarıyla olan iletişimine yer verilmiştir. Annesi eve uğramayan oğluna da site mlidir: "En sonunda gelebildin öyle mi?" (Ilgaz, 2004, 30).

Babanın çocuğu ile ilgilenişi, ona zaman ayırması çocuk üzerinde olumlu etkiler yaratmaktadır. Fakat babanın çocuğu ile ne kadar süre ilgilendiği ve bu zaman içerisinde ne ile meşgul oldukları da önem taşımaktadır. Baba, anne kadar çocuğun

hayatında mühim bir noktada yer almaktadır. Hatta anne- çocuk arasındaki ilişkisinin iyi olmasının ardında baba desteğinin olduğunu ifade etmektedirler: “Başarılı anne- çocuk ilişkisinin ardında bile, doğrudan ve dolaylı baba desteği görülür” (Yavuzer, 2001a, 74).

Bu konuda uzman Pedagog Güngörmüş de aynı fikirdedir: “Babanın varlığı anne-çocuk arasındaki ilişkinin daha sağlıklı bir platforma oturmasını sağlamaktadır” (Aydoğmuş ve diğerleri, 2004, 248).

Çocuğun babayla olan ilişkisi anne ile olan ilişkisinden farklılık göstermektedir. Çocuğun babadan etkilendiği yönlerin anneden etkilendiklerinden değişik olduğu göze çarpmaktadır. Ayrıca uzmanlar çocuğun cinsiyetinin de önem taşıdığını belirtmektedirler. Kız çocuğunun duygusal bağlamda babaya, erkeğin anneye yakın olduğunu belirtmekle birlikte; kızlar anneyi, oğlanlar babayı kendilerine model almaktadırlar. Erkek çocuk, anneden etkilendiğinden daha farklı etkilenir. Babanın ailede üstlendiği görevinden dolayı, çocuğun bakımına anneden daha az zaman ayırdığı belirtilmektedir. Fakat araştırmacılar bunun aksini iddia etmektedir.

“Babaların annelere göre, çocukları ile daha çok konuştukları (Grief, 1979), daha çok direktif ve emir verdikleri (Berlinger, 1982; Brighth ve Stockdale1984) ve annelerinden daha çok işlevsel bilgi vererek çocukların görev bilincini pekiştirdikleri saptanmıştır” (bkz. Bronstein,. 1988, akt. Dönmezer, 1999, 33).

Annenin varlığı, duygusal bağlamda çocuk için çok önemlidir. Bunun yanı sıra babanın varlığı da çocuğa güç ve destek vermektedir. Bu durum her ne kadar çocuk tarafından hissedilmese de baba, insanın arkasındaki bir dayanak görevi görmektedir. Ayrıca çocukların doğduğu andan itibaren baba ile de ilişki içine girdikleri, anne kadar babanın da çocuğun verdiği tepkilere duyarlı olduğu söylenmektedir. Buna ek olarak çocuğun psikolojik ve sosyolojik gelişimi açısından anne kadar babaya da ihtiyaç duyduğu belirtilmektedir. Özellikle çocuğun kişilik gelişiminde ve cinsel kimliğinin oluşmasında baba modeline ihtiyaç duyduğu söylenmektedir. Eserlerimizde de kahramanlarımız erkek çocuğudur. Bazı yönleriyle babayı model aldıkları gözlenmektedir. Pıtırıcık babası gibi konuşmaktadır. Örnek aldığı insan

babadır: “Öyle mi?” diye sordum, babamın Bay Sivrikulak’a sorduğu gibi” (Gosciny, 2003b, 48).

Bahri de babası gibi konuşur. Onun gibi cümlenin sonunda tamam mı diyerek babasına benzemek istemektedir. Baba, onun için önemli bir yere sahiptir. Eserde anneden çok ön plana çıkartılan babadır:

«Aferin, benim söz dinleyen karpuzum!» dedi, «işte böyle olacak! Ben dur deyince, duracaksın! Tamam mı?!»
Böyle her konuşmanın sonunda, «Tamam mı» demeyi babasından öğrenmişti »
(Ilgaz, 2004, 11).

Başka bir alıntıda ise; “Önce arabanın dört lastiğini ıslatıp çamurlarını yumuşattı. Babası hep böyle yapardı” (Ilgaz, 2004, 36).

Bahri, babasını kendine örnek almaktadır. Babasının sağlam yapılı olması ve ciddi tavrını model alıp konuşmasını babasının konuşmasına benzetmeye çalışmaktadır. Babanın kullandığı tavır, emir vericidir: “Başla! Ne duruyorsun! Geçtin karşısına kamyonun resmini mi çekiyorsun! Başla diyorum sana!” (Ilgaz, 2004, 36).

Bahri’ye baktığımızda o da bu şekilde konuşmaya merak etmektedir. İçinden bile olsa söylemek, kurmak istediği cümle şekli babasınıninkine benzemektedir: “Hey baba! Bir iki ay sonra oğlun Bahri, okula başlayacak! Sen şu Külüstür’ü boşla da birazcık oğlunu gör,” (Ilgaz, 2004, 37).

Çocuk yetiştirirken önüne bazı kurallar ve engeller koyarak ona hedef belirlemek gerekebilir. Çocuklar türlü bahanelerle dediklerini yaptırma eğilimindedirler. Gösterdiği her ısrarcı davranışta, hemen dediğini yapmak çocuk eğitimini açısından yararlı görülmemektedir. Çocuğu şartlandırmak ve hırslandırmak isteriz. Bunun tipik bir örneği Pıtırıcık’ın ikinci serisinde “Pıtırıcık’ın Bisikleti” bölümünde yer almaktadır:

“Babam bana bisiklet almak istemiyordu. Çocukların pek dikkatsiz olduklarını, akrobatlık yapmaya kalkarken bisikletlerini kırdıklarını, bir yerlerini

acıttıklarını söylüyordu. Ben çok dikkatli olacağımı söylüyordum, ondan sonracağıma ağlıyordum, ondan sonracağıma surat asıyordum, ondan sonracağıma evi bırakıp gideceğimi söylüyordum. Sonunda babam aritmetik sınavında ilk on kişinin arasında olursam, bana bir bisiklet alacağına söz verdi” (Gosciny, 2002a, 9).

Bacaksız ise, Pıtırıcık gibi ağlayarak istediğini yaptıramayacağını bilmektedir. Babasından takdir görmek için sınavda onuncu olur ve babasını mutlu eder. Bacaksız da babası tarafından onurlandırılmak ve babasını mutlu etmek ister. Severek yaptığı kamyoneti yıkadıktan sonra babasını taklit ederek kuru yere çekmek ister. Başarılı olduğunda ise babasının kendisine neler diyeceğini düşünür:

Kamyonu şu suların, çamurların üstünden biraz ileriye alsa... Kuru bir yere getirip bıraksa?.. Ha? Babası görünce “Aferin Bahri” dese, “Bunu çok iyi düşünmüşsün! Benim Aslan oğlum! Benim akıllı oğlum! Benim becerikli Bacaksız’ım!” (İlgaz, 2004, 39).

Araştırmacılara göre, hoşgörülü ve demokratik evlerde büyüyen çocuklar, arkadaşlarıyla ilişkilerinde daha etkin, daha girişken, yaratıcı fikirler öne sürebilen, fikirlerini serbestçe söyleyebilen çocuklar olmaktadır. Büyüme aşamalarında başarılı olan çocuklar iyi aile ilişkileri içinde yetişmiş kimselerdir. Aile içinde gerçekleşen başarılı ilişkiler, mutlu, arkadaşça, bunalımdan uzak ve yapıcı bireylerin oluşumunu sağlarlar. Bunun tersine, uyum bozukluğu gösteren çocuklar, genellikle başarısız bir anne-baba-çocuk ilişkisinin ürünüdürler. Anne ve babanın sevgi ve ilgisinden yoksun olarak büyüyen çocuklar, büyük bir sevgi açlığı gösterirler. Bu açlık da, birtakım davranış ve uyum bozukluklarına neden olabilir (Yavuzer, 2001, 128-133).

Gazzali de çocuğu toprağa benzetir ve üzerine hangi tohum atılırsa o şekilde filizleneceğini belirtir. Bu durumu şu şiirle özetleyebiliriz:

“Eğer bir çocuk sürekli eleştirilmişse;
Kınama ve ayıplamayı öğrenir.

Eğer bir çocuk kin ortamında büyütülmüşse;
Kavga etmeyi öğrenir.

Eğer bir çocuk devamlı ulanma duygusuyla eğitilmişse;
Kendini suçlamayı öğrenir.

Eğer bir çocuk hoşgörülle yetiştirilmişse;
Sabırlı olmayı öğrenir.

Eğer bir çocuk desteklenip yüreklendirilmişse;
Kendine güven duymayı öğrenir.

Eğer bir çocuk övülmüş ve beğenilmişse;
Takdir etmeyi öğrenir.

Eğer bir çocuk hakkına saygı gösterilerek büyütülmüşse;
Adil olmayı öğrenir.

Eğer bir çocuk kabul ve onay görmüşse;
Kendini sevmeyi öğrenir.

Eğer bir çocuk içinde dostluk ve arkadaşlık görmüşse;
Bu dünyada mutlu olmayı öğrenir.”

Dorothy Low Nolte-Çeviri, Doğan Cüceloğlu

Erikson ruhsal- cinsel gelişim kuramı ile toplumsal gelişim arasında bir köprü kurmuştur. Erikson'un “aşamalı oluşum ilkesi”ni Sivri şöyle yorumlamaktadır:

Erikson'un ileri sürdüğü “aşamalı oluşum ilkesi”ne göre; her dönem kendisinden sonra gelen dönem için bir basamak oluşturur ve bir dönem önceki dönemlerin etkisi ile biçimlenir. Önceki dönem sonraki dönemlerde gelişecek olan çekirdek özellikleri içinde taşır. Böylece, kişilik gelişmesi, yaşamın ilk günlerinden başlayarak birbiri üzerine binen ve birbirini hazırlayan basamaklardan ilerleyerek oluşur. Aşamalı-oluşum ilkesine göre, her dönemin kendisine özgü gereksinimleri, tamamlanacak görevleri, çözülecek sorunları, duyarlı yönleri ve özgül bunalımı vardır. Normal kişilik gelişmesi bu gereksinimlerin karşılanması, sorunların çözülmesi, görevlerin uygun zamanda tamamlanması, bunalımın atlatılması ile gerçekleşir. Erikson'a göre çocuğun kazandığı ilk toplumsal işlev, örutü almak, almayı bilmek ve elde etmektir. Çocuk, kendisine veren kişilerden verilmiş olmayı da değerlendirerek, vermek, verebilmek yetisini kazanır. İşte, insan yaşamının en temel davranış biçimi almak ve vermektir. Bu yetiler, almayı becerebilen rahat, sağlıklı bir organizmanın yanında, rahat verebilen bir anne ve toplumun karşılıklı alma, verme işlemleri ile kazanılır. Erikson'un deyimiyle bakım veren anne ya da anne yerine geçen bakıcı ile çocuk arasında bir karşılıklılık bulunmaktadır (Sivri, 2003, 83).

Yukarıdaki açıklamadan yola çıkarak insanın yaşadığı her dönemin bir önceki dönemin uzantısı olduğunu düşünebiliriz. Çocuklukta yaşanan bir takım tutum ve davranışlar olgunluk döneminde karakterimizi oluşturan unsurlar olarak karşımıza çıkabilmektedir. Çocuklukta yaşanan şiddet ögesi de bu şekilde yorumlanabilir.

Şiddet olgusunun insanlık kadar eski olduğu bilinmektedir. İnsan, hayatı boyunca değişir ve gelişir. Ünlü düşünür Karl Marx, “değişmeyen tek şeyin değişimin kendisi” olduğunu belirtir. Ünlü Yunan filozofu Herakleitos ise, “aynı ırmakta iki kez yıkanılmaz” demiştir. İlerleyen teknolojik gelişmeler, uygarlaşma yolunda sevindirici boyutta olsa da şiddetin bu gelişmelerle yok olacağı fikri giderek azalmaktadır.

Şiddet sözcüğü, bütün dillerin sözlüklerinde ‘kendi doğrularını kabul ettirmek için kas gücüyle yaptırımda bulunmak’ şeklinde açıklanmaktadır. Genel anlamda tüm tanımların içinde ‘güç’ kavramı yer almaktadır.

H.D. Graham ve T.R. Gurr şiddeti; ‘insanı yaralamaya, mala zarar vermeye yönelik bir davranış’ (Michaud, 1991, 8) olarak tanımlar. Görgenli de şiddetin algılanmasında güç ve cinsiyet olan iki temel öğeye dikkat çekmektedir (Görgeçli, 2004, 69). Demirergi ve arkadaşları şiddet, şiddeti uygulama biçimi hakkındaki düşüncelerini şöyle aktarırlar:

‘Şiddet’, bir kişiye güç ya da baskı uygulayarak isteği dışında bir şey yapma veya yaptırma anlamına gelirken; ‘şiddet uygulama’ eylemi, zorlama, saldırı, kaba kuvvet kullanma, bedensel ya da psikolojik acı çektirme ya da işkence etme, vurma ve yaralama olarak tanımlanmaktadır. Dar anlamıyla ele alındığında şiddet; insanların bedensel bütünlüğüne karşı dışarıdan yöneltilen sert ve acı verici bir eylemdir. İnsanın kendine yönelik yıkıcılığını temsil eden intihar da bu grupta değerlendirilir (Demirergi ve diğer., 1994, 105).

Mutlu, en geniş şekliyle şiddeti; saldırganlıkla bağlantılı davranış biçimleri olarak değerlendirir (Mutlu, 1999). Bu bağlamda şiddet, zaman zaman kişi veya nesneyi tahrik etmeyi, eylemden kaçınmayı hatta eylemsizliği, bazen de yıpratıcı bir eylemi içermektedir. Buradan anlaşılacak sadece fiziksel saldırı değil, sözlü davranışlar da şiddet öğesi içerisine girmektedir. Koşmak da bu görüşü destekler ve şu şekilde bir açıklama yapar:

“Ruhsal taciz, baskı, etkileme de şiddet kavramı içerisinde ele alındığı göz önüne alınırsa tacizin, dilsel, fiziksel ve psikolojik türleri de şiddet kapsamında değerlendirilmelidir” (Koşmak, 2005, 29).

Çocuğu, topluma yararlı bir birey olarak yetiştirmek, sosyal çevrede kendine yer edinmede güven duysunu vererek özgüvenini oluşturmak kısaca onu hayata hazırlamak, ailenin yardımı ve destekleri ile oluşmaktadır. Fakat aile içi şiddet, çocuğun güvenlik içinde olduğu, aile bireyleri tarafından sevildiği, değer verildiği ve onlara güvenebileceği düşüncelerini alt üst eder (Türküm, 2007, 222). Aile içi şiddet;

“Aile içerisinde birinin diğerine fiziksel zarar verme, küçümseme, önemsememe, ihmal etme amaçlı olanından tokat atma ile başlayıp öldürmeye kadar varabilen sonuçlarıyla bir toplumsal fenomendir (Yıldırım, 1998, 26)

şeklinde tanımlanmıştır.

Çocuğun aileyle iletişiminin olmayışı ya da iletişim azlığı çocukta geri döndürülemez olacak önemli sorunların oluşmasına neden olmakla birlikte, kişilik ve karakter bozukluklarına da yol açabilmektedir. Sivri'nin aktardığı göre;

Psikiyatristler, şiddete yönelik davranışa yol açan etkenleri araştırmak istediklerinde çoğu zaman ilk önce bireyin kişilik yapısını incelemeye eğilimlidirler ve şiddet eyleminde bulunan bireyin toplumla ve ebeveynlerle olan ilişkisine varana değin tüm geçmişini (aile içindeki şiddeti de göz önünde bulundurarak) ön plana çıkarmaya çalışırlar. Winnigott'a göre, şiddet eğilimli bir kişide onu şiddet eğilimli bir davranışa götüren önemli etkenler, “yetersiz kalan” ana-baba-çocuk-aile ilişkisi, aile şefkati ve ayrıca nesilden nesle aktarılan şiddet içeren davranış biçimleridir.” (bkz. Sivri, 2002, 82).

Aile içi şiddete ve istismara çoğunlukla çocukların uğramasının nedeni, çaresiz ve savunmasızlıklarından kaynaklanmaktadır. Ayrıca anne ve babalarına bağımlı olmaları, bu tür bir yaşam biçimini kabullenmelerine yol açmaktadır (Zeynel, 2004, 9).

Her iki serideki ana figürlerin şiddeti yaşama şekilleri incelenmekte ve anne-baba- çocuk bağlamında hangi tür şiddetin ağırlıklı olarak uygulandığı çalışmamızın ağırlık noktasını oluşturmaktadır

. 3.2.1. Anne-Çocuk İlişkisi Ve Şiddet

Çocukta sosyal ilişkilerin gelişmesinde anne çocuk diyalogunun önemli bir

rolü vardır. Anne ile çocuk arasındaki iletişim ne kadar sağlam, sıcaksa çocuğun kişiliğindeki gelişim de o kadar sağlıklı olmaktadır. Ayrıca çevresindekilerle olumlu ilişkiler kurması için temel teşkil eder (bkz. Çağdaş, Seçer, 2002, 59, bkz. Flannagan ve Hardee, 1994). Anne ve çocuk arasındaki ilişki babanın çocukla olan ilişkisinden çok önce başlamaktadır. Çünkü çocuk, daha anne karnındayken onunla aralarında özel bir bağ kurulmuştur. Genelde çocuklar doğduktan sonra da vaktinin çoğunu anneye geçirmektedir. Dünyaya gözlerini açarken karşısında gördüğü ilk kişi annesidir. Acısını dindirme, karnını doyurma, korunma, gibi ihtiyaçlarının karşılanmasında, karşısında anneyi görmektedir. Genel olarak, ilk onun kokusunu duyar ve varlığını hisseder. Çocuk, kendini annesiyle bir bütün olarak görmektedir. Öyle ki annede kendini bulmuştur. Bu durumu Sivri ayna örneğiyle ifade etmektedir:

Çocuk doğduğunda sıfır noktasındadır. Elbette doğuştan getirdiği bir takım genetik ve karakteristik özellikler vardır ancak asıl gelişim doğduğu andan itibaren öğrendikleriyle başlar. Çocuk ilk doğduğu zaman kendisinin ne olduğunu tanımlayamaz ve kendisini annesinin bir parçası olarak algılar, onun bir devamıymış gibi hisseder. Kendini annenin yüzünde görür ve onun yüzündeki tepki, davranışı ve bunu dışarıya, çocuğa yansıtmasıyla çocuk kendini tanımlamaya başlar. Ben neyimi bununla tanımlar. Bizler nasıl aynaya bakmadan kendimizi göremiyorsak çocuk da ayna olarak anneyi alır ve yansılanmayla bu kimlik kazanımını elde eder. Anne gerçekten çocuğun bir parçasıdır, onundur ve anne kucağı, çocuğun mutlak dengeye ve huzura eriştiği “cennet”idir. Bebek, anne kucağında yakaladığı huzur, doyum ve güven ortamının sürekli olmasını ister. Bir başka deyişle, erişkin insanın “narsistik benlik emelleri” neyse, bebeğin ana kucağında, karın gazından, gürültüden, açlık ağrılarından uzak, derin bir uykuya dalması benzer bir şeydir (Sivri, 2003, 84).

Anne çocuğa ilk olarak ne vermişse çocuk onu benimsemektedir. Çünkü ilk yol göstericisi, dünya ile olan ilişkisinde ilk köprüsü annedir. Anne aracılığıyla sağlıklı bir gelişme gösterip sevgi dolu ilişkilere atılabilir. Genel olarak ilk model alınan kişi anne olmaktadır. Anne ile çocuk arasındaki ilişkinin önemini Yavuzer şöyle belirtir:

Anne-çocuk arasındaki ilişki, çocuğun hem çevresini, hem kendi benliğini algılamasında ve değerlendirmesinde en önemli etkidir. İhtiyaçlarının uygun biçimde karşılanması sonucu çocuk, kendi benliğini değerli bir varlık olarak algılar (2001a, 117).

Uzmanlar genel olarak çoğu etkinlik ve davranışların çocuğa kazandırılmasında ilk sıraya anneyi koymaktadır. İlk sevgiyi, saygıyı, şefkati

öğretme, koşulsuz olarak bakma, hiçbir şey düşünmeden, canı pahasına koruma ve kollama, art niyetsiz, çıkar gözetmeksizin her şeyle ilgilenme gibi birçok özelliği annelik sıfatıyla birleştirmektedirler:

Çocuğun ilk seveceği kişi annesidir. Annesi eksiksiz, mutlak ilk aşkıdır, ilişki kurduğu ilk insandır. Çocuğun başkasına karşı gösterdiği tutum ve davranışlar, annesiyle kurduğu ilk ilişki biçimine göre oluşur (...)Anne, çocuk için, içinde yaşanılan dünyanın yorumlanmasında ve toplumun temsil edilmesinde ilk örnektir (...) Çocuk ilk bilgileri annesinden edinir. Ana dilinin keşfedilmesi anne ile başlar” (Dönmezer, 1999, 30-31).

Anne dediğimizde, akla ilk gelen koşulsuz sevgisinin yanında tutarlı davranışlar da gelmektedir. Anne, çocuğa sevgiden yoksun, tutarsız davranışlar sergilerse ve çocuğa neyi nasıl hissettirmişse o da öyle algılar. Annenin çocuk üzerindeki etkisinden Sivri şöyle bahsetmektedir:

Annenin çocuğun temel ihtiyaçlarını karşılarken yüzündeki gülümsemesi, tutarlı davranışı çocuğun kendisini yalnızken de iyi hissetmesini sağlayacak olan içselleştirdiği iyi nesne tavrıdır; bu noktada gereksinimler karşılanırken sevgiden yoksun, tutarsız davranışlar çocuğun “kötü nesne” tavrılarını içselleştirmesine neden olacaktır. Çocuğun yalnızken ve gelecekteki iç rehberi içselleştirilmiş iyi ve kötü nesnelere oluşur. Çünkü çocuğun algılaması, somutlaştırılmış davranışlarla gerçekleşir. Anne sen busun diye hissettirmişse o öyle algılar. Kendi yaşamını tanımlayabilmesi için bir şeyleri görüp öğrenmesi gerekir. Çocuk fantezilerini de ancak yaşatılan şeyle, aldığı şeyle kurabilir. Öyleyse, anne ya da anne yerine geçen kişinin çocuğa iyi şeyler vermesi çok önemli. Sevgiyi öğrenmemiş bir yürekte sevgi beklemek, iyiyi yaşamayan bir insandan iyilik beklemek, ilgi görmemiş bir çocuktan ilgi beklemek ne kadar boş bir bekleyiştir, çünkü ne ekersek onu biçeriz (Sivri, 2003, 84).

Çalışmamızın bu kısmında farklı toplumlarda bulunan annelerin çocuklarına uyguladıkları olumsuz davranışlar ve şiddet üzerinde durulmuştur. Her iki anne de şiddet türlerinden bir kaçını kullanmıştır. Anneler ve çocukları ile olan ilişkileri şiddet açısından incelenmiş ve Pıtırıcık’ın annesinin Bacaksız’ın annesinden daha baskın olduğu ortaya konmuştur.

Eserlere baktığımızda, Pıtırıcık’ın annesi, çocuğu üzerinde söz sahibidir. Belli bir otorite kurmuştur. Bacaksız üzerinde daha çok baba söz sahibiyken Pıtırıcık’da durum tam tersidir. Pıtırıcık, daha çok annesinden korkmaktadır. Birçok olay yaşar ve bunun sonucunda hep annesini dile getirir. Annesinin tepkisi, onu daha çok

endişelendirmektedir. Pıtırıcık, bir gün evden kaçmaya karar verir. O kadar kararlıdır ki eve bir daha dönmeyi hiç düşünmez. Fakat bir süre sonra yürüyerek çok fazla uzaklaşamayacağını anladığından kendini eve geri dönmeye mecbur hisseder. Hava kararmaya başladığında ise daha çok heyecanlanır. Çünkü kaçmaya bile korkmuştur. Kaçmayı başaramamanın yanında eve de geç kalacaktır. Akşam yemeğine gecikince de annesinden azar işitecektir (bkz. Resim 7). Tabii durum Pıtırıcık'ın düşündüğü gibi gerçekleşir: “Karanlık çökmüştü. Kimse yoktu sokaklarda. Koşmaya başladım. Eve vardığımda yemeğe geç kaldım diye annem beni azarladı” (Gosciny, 2003b, 85).

Pıtırıcık annesinden korkmaktadır. Bu nedenle annesi ne derse yapmakta ve onu mutlu etmeye, kızdırmamaya çalışır: “Annem kaç kez, yağmurun altında ıslanmamdan hoşlanmadığını söylemişti. Ben annemin sözünden hemen hemen hiç çıkmam” (Gosciny, 2003b, 54).

Yukarıdaki alıntıda, ana karakterlerimizden olan Pıtırıcık, annesinin kendisini incitmesinden, dayak atmasından söz etmemektedir. Fakat bu demek değildir ki Pıtırıcık şiddete maruz kalmamaktadır. Şiddetin, sadece kaba kuvvet göstergesi olmadığı bilinmektedir. Aynı zamanda sözle yapılan hakaretler de şiddet içerisinde yer almakta ve şiddet türlerinden ‘sözel şiddet’ içinde incelenmektedir. Sözel şiddetin ne olduğuna kısa bakarsak;

“söz ve hareketlerin düzenli bir şekilde korkutma, sindirme, cezalandırma ve kontrol etme aracı olarak kullanılmasıdır. Sözel şiddete ilişkin belirgin davranışlardan en belirginini, kişinin değer verdiği konulara yönelik güven sarsmak ve kişiyi yaralamak amacıyla belirli aralıklarla çok ağır hakaret ve sözler söylemektir. Kişiyi küçük düşürücü adlar takmak ve sık sık olumsuz bir şekilde eleştirmek ve alay etmek de sözel şiddet kapsamında değerlendirilmektedir” (Tekin, Gözütok, 1996, 72).

Pıtırıcık bir başka alıntıda ise annesinin sözünü dinlemediğinde neler olabileceğini bizlere sezdirmektedir. Ya fiziksel ya da sözel bir şiddete maruz kalacağını açıklar. Annesi için ‘kızılca kıyamet koparmak’ deyimini kullanır. Bilindiği gibi ortalığı kıyamet alanına çevirmek, yerle bir etmek anlamında olan bu

deyim, Pıtırıcık için hiç hoş olmayan anıları ya da olayları hatırlatmaktadır. Bu nedendir ki kahramanımız annesinin isteklerine birebir boyun eğme eğilimindedir: "Annemi çok severim, sözünden de hiç çıkmam. Neme gerek, kızılca kıyamet kopar yoksa ” (Gosciny, 2003b, 40).

Pıtırıcık bir gün hastalanır. Hastalanmasının sebebi, gün içerisinde karamela, şeker, pasta, kızarmış patates, ve dondurma yemesidir. Doğal olarak bütün bunları yedikten sonra midesini bozar ve rahatsızlanır. Bunun üzerine annesi doktor çağırır. Doktor Pıtırıcık'ı muayene ettikten sonra perhiz yapmasını ve dinlenmesini söyler. Arkadaşı Lüplüp kendisini ziyarete gelir ve ona pasta getirir, fakat hasta olduğu için yemesine izin vermez. Bu yüzden birbirlerine girerler (bkz. Resim 11). Annesi içeri gelir ve onları azarlar: "Annem koşa koşa geldi. Hiç hoşnut değildi. Bizi ayırdı, sonra da azarladı" (Gosciny, 2003b, 42)

Lüplüp adlı arkadaşının gitmesiyle Pıtırıcık'ın canı sıkılır. Lüplüp'ü eve annesi göndermiştir. Yaramazlık ettikleri için bir arada durmalarını istemez. Pıtırıcık'a göre de çok güzel eğlenmektedirler. Fakat ısrar edip de annesine arkadaşının kalmasını istediğini söyleyemez. Çünkü annesinin yüzündeki sert tavırdan çekinir: "Lüplüp'ün gitmesine canım çok sıkıldı. Ne güzel eğleniyorduk işte, ama annemle pazarlık etmenin sırası değildi, üç karıştı suratı" (Gosciny, 2003b, 43).

Yalnız kalan ve canı sıkılan kahramanımızın karnı acıkır. Fakat annesinden korkusuna bunu söyleyemez. Çünkü azarlanacağını bilmektedir. Kendi işini kendisi görmeye çalışır: "Annemi çağırmayı düşündüm, ama kendisini rahatsız etmememi söylemişti, azarlanmanın sırası değildi şimdi" (Gosciny, 2003b, 44).

Karnını doyurmak için mutfağa giden Pıtırıcık, annesinin ona seslenmesiyle elindekileri düşürüp kendini ve etrafı kirletir. İşte bu durumdan sonra, annesinin nasıl bir şiddet uygulayacağını bilmediğinden ağlamaya başlar. Ağlayarak bu durumu yumuşatma çabasındadır: "Çok korktum. Elimdeki şeyleri bıraktım.

Annemmiş. Üstüm başım yine yapış yapış oldu (...) Annem çok kızgındı. Ben de **ne olur, ne olmaz** diyerek, ağlamaya koyuldum” (Gosciny, 2003b, 44).

Bacaksız'a baktığımızda, kahramanımız Bahri, Pıtırıcık'ın annesinden korktuğu kadar korkmamaktadır. Annenin hem sözel hem de fiziksel şiddetinin olmasına karşın Bahri'nin yaklaşımı aynıdır. Bacaksız bir gün babasının eve yolladığı karpuzu düşürür. Manavdan yeni bir karpuz alır. Karpuz yemek istediğini annesine söyler. Fakat annesi böyle kabak bir karpuzu kesmeyi tercih etmeyince mızımızlanır. Annesinin karşı çıkışlarına aldırılmaz ve dediğini yaptırmak için tepinmeye başlar. Azar işitir ama yine de inadından vazgeçmez. Annenin sabrı tükenir, sonunda oğlunun tavrından usanır ve sözel şiddet uygular. Oğlunun neden bu kadar ısrarcı olduğunu, karpuzu neden vermek istemediğini güzel bir dille çocuğuna aktarmak yerine şiddete yönelmesi açısından dikkat çekicidir:

Ben karpuz isterim
 “Ziftin pekini ye!.. Vermiyorum işte!”
 “Karpuuuz!... Karpuz isterim been!”
 (...)
 “Seni katır seni! Git gözüm görmesin!”
 “Bir yere gitmem Karpuuuz!.. (Ilgaz, 2004, 31).

Pıtırıcık, annesinin bir sözünü ikinciye tekrar ettirmemesinin yanında dediğini hemen yapmaktadır. Daha doğrusu bir dediğini iki etmemektedir. Bacaksız gibi annesiyle tartışarak lafı uzatmamakta ve ısrarcı olmamaktadır. Bir başka yerde tekrar bu düşünceye uygun alıntılara yer verilmektedir. Pıtırıcık sene sonu karnesini alır fakat notlarının iyi olmamasından ötürü de eve gitmek istemez. Ailesinin ne diyeceğini tahmin etmekte ve kötü notlarla dolu karneyle karşılıklarına çıkmak istememektedir. Bütün bunları düşünürken içi kararır ve boğazı düğümlenir (bkz. Resim 4). Kaçma planlarını uygulayacağı sırada annesi aklına gelir ve oğlunun geç vakitlerde dışarıda dolaşmasından hoşnut olmadığı için eve girer:

“Kendi kendime tatlı tatlı öyküler uydururken karnemi unutmuş, hemencecik eve varmışım, Koca bir düğüm takıldı boğazıma. "Çekip gitsem, yıllar sonra dönsem belki daha iyi olur," diye düşündüm, ama karanlık basıyordu, annem bu saatte sokaklarda sürtmemden hoşlanmazdı. İçeri girdim (Gosciny, 2002a, 101).

Pıtırcık o kadar çok korkar ki eve gitmeyip kaçmayı hayal ettiğinde bile düşlerindeki sorun zengin olup ailesi tarafından azarlanmamaktır. Acaba çok zengin olursam bu işkenceden kurtulabilir miyim diye düşünmektedir: “Uçaklarımız, arabalarımız olacak, annelerimiz babalarımız bizi görünce öyle sevinecekler ki, bir daha hiç azarlamayacaklar” (Gosciny, 2003b, 78).

Bacaksız Bahri, arkadaşlarıyla oyun oynamak için rahatça dışarı çıkabilmektedir. Hatta bir gün, evde yemek yerken arkadaşlarının kendisini çağırdığını duyunca usulca sofradan kalkar ve çorbasını yarım bırakarak dışarı çıkar. Annesinden izin isteme gereği duymaz ve koşarak arkadaşlarına katılır. Akşam eve geldiğinde ise ortada ne sofraya ne de çorba bulunmaktadır. Karnının aç olduğunu söyleyen Bahri’ye annesi bağırır. Ona yemek kalmadığını belirterek, ancak bakkaldan alacağı bir miktar zeytin ve ekmele yetineceğini söyler. Çocuğun anne tarafından hakarete uğramasının yanında sunulan yemek çok şaşırtıcıdır. Cezası aç kalmaktır. Duygusal istismarın da yaşandığı bu kısımda kahramanımız, zeytin ve ekmele idare etmek zorundadır: “Karnım aç benim. Al defteri, iki yüz elli gram zeytin al bakkaldan... Bir de ekmele al da zıkkımlan” (İlgaz, 2005a, 72).

Polat, çocuğun büyüme ve gelişimini olumsuz yönde engelleyen her türlü davranış çocuk istismarı içinde değerlendirir (bkz. Polat, 2001, 39). Çocuklarını istismar eden annelerin istismarcı olamayan annelere oranla çocukları ile daha az etkileşime girdiği ve fazla destek veren bir biçimde davranmadığı ortaya konulmuştur (bkz. Polat, 2006, 267). Duygusal istismar ya da duygusal şiddet;

“duyguların ve duygusal ihtiyaçların, karşı tarafa baskı uygulayabilmek için tutarlı bir şekilde istismar edilmesi, bir yaptırım ve tehdit aracı olarak kullanılmasıdır” (Güneri, 1996, 87- 88).

Aysel Yıldırım ise şiddetin amacını şöyle açıklar; “kurbanın kendine olan saygısını kaybettirmek, korkutmak, kendini güçsüz hissettirmesini sağlamaktır” (1998, 192).

Pıtırcık’a baktığımızda, onun da annesi tarafından duygusal istismara

uğradığını söyleyebiliriz. Pıtırıcık, bir gün okula gittiğinde arkadaşlarından birinin pul koleksiyonu yaptığını görür. Merak eder ve o da böyle bir koleksiyon yapmak ister. Öğle yemeği için eve gelir ve düşüncesini annesine anlatır. Annesi ise oğlunu desteklemek yerine umursamaz tavırlarla onu dinleme gereği bile duymaz. Ayrıca içindeki o heyecanı söndürerek bu gibi tuhaf buluşlarla başını ağrıtmamasını söyler: “Öğlen eve gittiğimde, hemen anneme bana birkaç pul vermesini söyledim. Bu da nereden çıktı? Git ellerini yıka, tuhaf buluşlarınla başımı ağrıtmaya lütfen, dedi annem” (Gosciny, 2003a, 75).

Pıtırıcık’ın annesi, gerek sözel şiddet gerekse duygusal istismarının yanında oğluna fiziksel şiddet de uygulamaktadır. Fiziksel şiddetin tanımı farklı kurum ve kişilere göre çeşitlilik göstermektedir. Bu alanda genel bir tanım yaptığımızda fiziksel şiddet; “çocukların ya da ergenlik dönemindeki genç bireylerin anne ve babaları ya da kendilerine bakmakla yükümlü olan bireyler tarafından kötü davranış ve tutumun uygulanmasıdır” (Polat, 2001, 89; Schmitt ve Krugman, 1992).

Annesinin sözünden çıkmaması, kızıp bağırdığı zaman hemen sessizleşmesi, Pıtırıcık’ın anne tarafından kaba kuvvetle de karşılaştığının belirtilerini bize vermektedir. Sonunda da Pıtırıcık, annesinin fiziksel şiddetine de maruz kaldığını anlatır: “Anneler de, yıl içinde yaptığımız şeyleri anlatıp çok gülüyorlardı. Biz çok şaşırдық, çünkü o şeyleri yaptığımızda hiç de gülmemişti annelerimiz, aksine bizi dövdükleri, bile olmuştu” (Gosciny, 2002c, 21).

Bacaksız’a da annesi Pakize Dönmez tarafından fiziksel şiddet uygulanmıştır. Bacaksız bir gün arkadaşlarıyla çeşme başında dikilmektedir. Zengin olduğu için Fesleğen Sokağı çocuklarıyla konuşmayan Ferit, okulda bir gösteri sunmaya çalışmış, sabote edildiği için gerçekleştirememiştir. Bunun dışında korkudan sahnede altına işemiş ve annesiyle evin yolunu tutmuşlardır. Çeşme başında bekleyen Bacaksız Bahri bu durumu bilerek ardından laf atmıştır. Ancak tam bu sırada Pakize Dönmez bakkaldan eve dönmektedir ve her şeyi işitmiştir. İlk önce oğluna bağırmış ‘musibet’ diyerek seslenmiştir: “Bacaksız’ın annesi, elinde ekmek zeytin, bakkaldan dönüyordu: Bak şu Bacaksız müsibete! diye yürüdü üzerine” (Ilgaz, 2005a, 83).

Pakize Dönmez, hırsını alamaz ve ardından dayanamayarak Bacaksız'a vurur. Hem de kız arkadaşı Sarı Sevil'in yanında... Bacaksız bu sırada hem fiziksel şiddetle karşılaşmış hem de aşağılanmış. Özellikle bir kız arkadaşının yanında bu duruma düşmesi, onun gelişiminde oldukça önemli yıkımlara neden olacak bir olay olarak açıklanabilir:

«A1 şunları da zıkkımlanırın evde! Düş önüme!»
Şaşkınlıktan Sevil'in karşısında dikilip duruyordu. Annesi dayanamadı, kığına bir şaplak indirdi:
«Yürü! Daha duruyor. Bacaksız seniii!...» (İlgaz, 2005a, 83).

Pıtırıcık'a baktığımızda; annesinin onu yaramaz bir çocuk olarak kabullenmesi sonucu yapılan bütün hatalardan onu suçladığını görürüz. Hatta bir gün Pıtırıcık'ın annesinin bir arkadaşı, kızıyla onlara oturmaya gelir. Şirin olduğu gibi görünmeyen bir kızdır. Pıtırıcık'la yalnız kaldıklarında yapmacık tavırlarını bir kenara koyar, gerçek davranışlarını sergiler. Bahçeye çıktıklarında kahramanımızın topunu alarak gol atmaya çalışır ve garajın camını kırar. Olay üzerine anneler gelir ve Pıtırıcık daha bir şey söylemeye vakit bulamadan annesinin hakaretleriyle karşılaşır. Ayrıca bir – özellikle kız- arkadaşının yanında gururuyla oynanır. Şirin ise olaylardan habersiz gibi kenara çekilerek çiçek koklamaktadır. Anne, Pıtırıcık'ı dinlemeye yönelmemiştir.

“Anneler koşarak geldiler. Benim annem, garajın penceresini görünce durumu hemen çaktı.
"Pıtırıcık!" dedi. "Böyle sert oyunlar oynayacağına, arkadaşınla ilgilenen daha iyi edersin, Hele bu konuk, Şirin gibi tatlı biri olunca.” (Gosciny, 2002a, 111)

Bacaksız, okula başladıktan sonra tatil günleri de ikiye düşmüştür. Hafta içi okula gidip ödevlerini yetiştirmekten oyuna fazla vakit kalmamaktadır Daha çok cumartesi ve pazar günleri oyun oynayacaktır, fakat öğretmenin verdiği derslerden yine oyun oynama süresi kısıtlanmıştır. Bir gün dayanamaz ve sıkıntısını annesine söyler:

“Anne be”, dedi. “Bu öğretmen neden bu kadar çok ödev veriyor bize? Pazar gelecek diye ödüm kopuyor”
(...)
Madem bütün pazar yazı yazdıracak bu öğretmen, pazarları da kapatmasın okulu! (İlgaz, 2005c, 41).

Annesinin kendisine ses çıkarmamasını fırsat bilerek ödevin son sayfasını tamamlamayacağını ve çeşme başına gidip arkadaşlarıyla oynayacağını dile getirir. İşte Bacaksız Bahri, bu düşüncelerini açıkladıktan hemen sonra annesi, onun oyun oynama vaktinden çalarak kendisine su taşımasını ister.

Son sayfayı yazmıyorum. Öğretmen de ne yaparsa yapsın!
 (...)
 Çorba içtim mi doğru çeşme başına!
 Aman şu bakracı doldur da getiriver. Birikmiş bulaşıklar var mutfakta.
 (...) kovayı koluna taktığı gibi, doğru çeşme başına. Seksek Ali göründü köşe başından
 Gene mi su taşıyorsun annene? dedi onu suçlar gibi (Ilgaz, 2005c, 41-42).

Çocuk okul, ödev ve işlerden arta kalan zamanında oynamaya çalışmaktadır. Çocuğun anne tarafından kullanılması söz konusudur. Ayrıca kahramanımıza su taşıma yeni bir durum da değildir. Çünkü arkadaşı Ali ‘gene mi’ sözüyle bunun daha önceden de gerçekleştiğini aktarmaktadır. Çocuğun, işçi gibi kullanılması da şiddet türlerinden istismar olarak değerlendirilir. Daha yedi yaşlarında olan kahramanımız, ödevlerden başını kaldırdığında anneye yardım etmeye çalışmaktadır. Oyun çağında olan Bahri, çocukluğunu doyasıya yaşayamamaktadır. Ödevlerin çokluğundan yakınmanın yanında dinlenme ve oyun saatlerinde de çeşmeden eve su taşımak zorunda kalır. Yörükoğlu, kendi isteğiyle çalışan çocuğun olmadığını belirterek çocukluğun oyun, öğrenim ve yetişme çağı olduğunu savunur (Yörükoğlu, 1992, 220). Evlerde çalışan çocuk işçilerin daha az özgür oldukları bilinen bir gerçektir. Çocuklar çok değişik şartlar altında çalıştırılmaktadır. Kimisi aile işlerinde yardımcı olarak çalışır, kimisi çiftlik işlerine ya da tarım sektöründe aile üyelerine yardım eder (Ennew, 1998, 25). Bahri de annesine yardım etmektedir. Serinin son kitabında köylerine yakın bir yere çadır kuran turistlere çeşitli ürünler satarak aileye katkı sağlanmaktadır. Türkiye’de çalışan çocuklar konusunda Devlet İstatistik Enstitüsü 1994 yılında yaptığı çalışma sonucunu Bulutay şöyle açıklamaktadır:

“Bu araştırmada iki tür çalışma ayrılmıştır: i) İktisadi işlerde çalışma ii) Ev işlerinde çalışma. Ev işlerinde çalışma evde yapılan iktisadi nitelikte yapılan işleri kapsamaz. Burada ev işlerinde kastedilen çamaşır yıkama, kardeşlere bakma, yemek pişirme, eve yakacak, su taşıma gibi etkinliklerdir” (Bulutay, 1995, 9).

Bacaksız'ın annesi Pakize Hanım, oğlunun okumasını istemektedir. İncelenen eserlerde bunun iki nedeni olabileceği belirlenmiştir. İlk olarak geçim sıkıntısı çeken aile, çocuğunun okumasıyla daha iyi şartlarda ve daha yüksek gelirlerle çalışmasını arzulamaktadır. Böyle bir düşünce olumlu kaygı içerisinde değerlendirilmektedir: "Sen okuyup yazmayı öğren de gerisine karışma. Senden para isteyen mi var" (Ilgaz, 2005a, 73).

Annenin sahip olduğu ikinci düşünce çocuğu, duygusal anlamda yıpratıcı ve üzücü özellik taşımaktadır. Çünkü şımarıklıklarından bıkan anne, bir an önce oğlunun okula gitmesini isteyerek başından uzaklaştırma niyetindedir. Okul olayı her ne kadar çoğul olarak anlatılsa da içinde bizim kahramanımız ve ailesi de yer almaktadır.

Eğer Fesleğen Sokağındaki ana babalar, okulların açılma gününü sabırsızlıkla bekliyorlarsa, çocukları için vezir düşü gördüklerinden değildir. İşi büyütmeyle. Sırf çocukların, başlarından bir an önce gitmeleri içindir. Bu sokağın haylazları, onlara etmediklerini bırakmamış, ocaktaki çorbalarıyla birlikte sabırlarını da kaç kez taşımışlardır (Ilgaz, 2005a, 6).

Pıtırıcık'a baktığımızda anne okul konusunda çocuğunu okutma çabasındadır. Bir gün arkadaşı Lüplüp'le okula gitmezler ve onların deyimiyle okulu asarlar fakat yapacak bir şey bulamazlar. Çünkü annelerinin görmesi sonucunda cezalandırılacaklarını bilmektedirler (bkz. Resim 6).

"Annelerimiz görebilirdi. Akşamki tatlı yatardı, okulda denetmenler bizi bir parça kuru ekmek, birazcık da suyla karanlık odaya kapatırlardı" (Gosciny, 2003b, 48).

3.2.2. Baba – Çocuk İlişkisi ve Şiddet

Çocuk gelişiminde baba-çocuk ilişkisinin önemli bir yer tuttuğu bilinmektedir. Bu kısımda, erkek olan ana karakterlerimizle babaları arasındaki ilişki irdelenmiş ve babaların çocuklarına uyguladıkları şiddet aktarılmaya çalışılmıştır.

Şiddetin yaşanma anında, çocuk üzerinde etkileri olabildiği gibi şiddetin yaşanmasından sonra da ortaya çıkan etkileri bulunmaktadır (Uçar, 2003, 100). Hatta çocuğun psikolojik ve sosyolojik hayatında derin yaralar almasına neden olabilmektedir. Çocuğun sosyal anlamda olgunlaşması ebeveynlerin ona yaklaşımıyla ilgilidir. Çocuğun babası ile sağlıklı bir iletişim kurabilmesinin sonucunda, ondan öğrendiği kültürel değerlerle toplumda gelişmiş bir yapı sergileyebilir. Baba çocuğa ne kadar çok ilgi ve sevgisini verirse çocuk da o kadar olumlu tavırlar sergileme yoluna gider. Fakat eserlerde babaların olumsuz dediğimiz ve şiddet boyutuyla ortaya çıkan bir takım tutum ve davranışları yer almaktadır.

Eserlere baktığımızda; Bacaksız, babasının verdiği karpuzu eve götürmeye çalışır. Fakat karpuz o kadar büyüktür ki kucağına alıp nasıl taşıyacağını düşünmeye başlar:

“Hepsi güzeldi ya, eve nasıl götürecekti bu alamet karpuzu? Kamyonun tekerleği kadar vardı. (...) Bacaksız da kamyon tekerleği gibi yuvarlaya yuvarlaya götüremez miydi, bu koskocaman karpuzu?” (İlgaz, 2004, 7).

Kahramanımız, babasının kamyon tekerleklerini yuvarlaması gibi karpuzu yuvarlamak ister. Karpuz, bir müddet düzgün bir şekilde yuvarlanır fakat yokuş aşağı inerken öyle bir hızlanır ki, Bahri ardından yetişemez ve karpuz yolun sonunda kaybolur. Kendi kendine söylenir. Suçun babasında olduğunu bilmektedir:

Ufacık tefecikti. Çırpı gibi bacakları... Gövdesini zor taşıyordu. Babası bütün bunları bilmezmiş gibi altı kiloluk karpuzu oturtuvermişti kucağına. Bu kadar küçük kucağa beş altı kiloluk nasıl sığardı? Böyle olurdu işte! Karpuz alır başını giderdi önünden! (İlgaz, 2004, 19).

Tam on beş kiloluk bir adamdır Bacaksız. Kendi ağırlığının yarısı kadar olan bir karpuzu eve götürmeye çalışmıştır. Başarısız olacağı kesindir. Kendi de bunun farkındır, fakat babasına bir şey söyleyemez.

“Al şu karpuzu!» dedi babası, «Kimseye göstermeden götür eve! Tamam mı?» (...) Ağırdı. (...) En azından, beş kilo çekerdi. Belki de o kadar değildi de Bacaksız'a öyle geliyordu. Kamburunu çıkara çıkara bir süre taşıdı karpuzu. Şaşılacak şey! Yürüdükçe ağırlaşıyordu. (...) Çöp gibiydiler. Nerdeyse «Çıt!» diye kırılacaklardı. Bu bacaklarda iş olsa, hiç ona «Bacaksız» diye ad takarlarmıydı? Taaa Cide'lerden beri taşıyordu bu adı. Mahalledeki çocuklar da nerden

duymuşlardı, kendisine taa oralarda böyle dediklerini? (Ilgaz,2004,8).

Bacaksız Bahri'nin, karpuzu düşürmesinde en büyük etken babadır. Çünkü karpuz kahramanımızın taşıyabileceğinden çok ağırdır. Şartlar zorlanmış, ama yine de olmamıştır. Karpuzun ağırlığı, taşıma kapasitesinin çok üstündedir. Oysa çocuk güdülenirken kapasitesini bilerek ona göre davranmak ve sorumluluk vermek gerekir (bkz. Yavuzer, 2001a, 172).

Bacaksız Bahri karpuzu düşürdüktan sonra ne yapacağını bilemez. Sokaktan geçenlere, karpuzunu görüp görmediklerini sorar. Liseli bir genç de ona akıl verir. Bu çocuğun söyledikleri kahramanımızın aklına yatar. Suç hep babasındadır fakat bunu söyleyemez. Söyleyemediği gibi de ondan çok korkmaktadır. Bu nedenle manavdan kendi parasının yettiği kadar bir karpuz almayı düşünür:

İyisi sen git yenisini al manavdan! Taşıyabileceğin kadarını al ki bu sefer, elinden kaçıramayasın!
Abi doğru söylüyordu. Suç hep babasıdaydı. Kendinden büyük karpuzu kucağına oturtursa böyle olurdu işte!" (Ilgaz, 2004, 17).

Bahri, manavdan kendi parasıyla bir karpuz alır. Eve götürecektir. Annesi de karpuzun kabak olduğunu anlayınca atacak ve bu olay da kapanacaktır. Bahri sonuçta eve bir karpuz getirmiş olacaktır. Bahri, yalan söylemektedir. Bunun altında yatan iki neden vardır: İlk olarak babasını taklit etme yolunda ilerleyen ve kendisine rol model olarak babayı seçen kahramanımız, babası gibi yalan söylemekte, bazı olayları saklamaktadır. Babası da manava giden karpuzların içinden bir tanesini eve ayırmış ve manava söylememiştir. Bahri'ye kimseye göstermemesini tembih etmiştir. Ne babasının ne de kendisinin çok da kötü bir şey yaptığını düşünmemektedir:

"Onun neden böyle söylediğini bilmiyor değildi, Bacaksız. Bu karpuz, manava giden karpuzların arasından seçilmişti. Bir tek kuruş verilmeden en irisi, en güzeli, en olgunu onların olmuştu. Bu kadar karpuzu taşıyan şoförün, içlerinden bir tanesini seçip alma hakkı yok muydu? Belki de göz payı, taşıma payı, elleme payıydı bu!.. Ne olursa olsun koskocaman karpuz onlarındı işte! Daha olmazsa çıkarır, kuruş kuruş parasını da sayardı babası." (Ilgaz, 2004, 7).

İkinci nedene geldiğimizde, korku duygusu karşımıza çıkar. "Çocuğu aşığılamak, korkutmak, anne-babanın ihmalcı ve öfkeli yaklaşımları çocuğun

sağlıklı gelişiminin önünde engel oluşturacaktır” (Polat, 2006, 267). Babasından öyle korkmaktadır ki, dayak yememek için yalan söylemektedir. Çünkü her yanışında babasının dayağı ile karşılaşmıştır: “Babası karpuzu değil, Bacaksız’ı keserdi. Hele bir karpuzu tanırsa...” (Ilgaz, 2004, 31).

Pıtırıcık’a baktığımızda, o da babasından şiddet görmektedir. Fakat Bahri kadar yoğun olmamakla birlikte babasının çocuğıyla anlaştığı, uyum içinde olduğu dönemler de yaşanmaktadır. Pıtırıcık babasından Bacaksız’ın korktuğı kadar korkmamaktadır. Pıtırıcık babasına düşüncelerini özgürce söyleyebilmekte ve babası onu anlamaya çalışmaktadır. Hatta bazen çok sinir olsa da susmayı tercih ederek oğlunu mutlu eder:

Ben her şeyimi topladım, ama kovamı bulamadım.
 "Yok zararı, gidelim," dedi babam.
 Ama ben daha çok ağlamaya başladım.
 (...)
 "Nereye bıraktın kovanı?" dedi babam.
 Ben, belki şimdi doldurduğumuz çukurun dibinde kaldığıı söyledim.
 (...)
 Ben daha çok ağlamaya başladım.
 Babam da, peki, kovamı arayacağını ama şu zırlıtyı lütfen kesmemi söyledi.
 Babaların en kıyağıdır babam! (Gosciny, 2002c, 40-41).

Bacaksız’da özellikle fiziksel şiddet uygulayan Apti Dönmez, Bahri’nin karpuzu düşürme olayında sözel şiddete başvurmuş ve olağan gücüyle bağırarak hakaret etmiştir:

“Seni miskin, seni beceriksiz, seni sakar herif seniii!.. Yürü bakalım çeşme başına!.. Al şu kovayı! Şu fırçayı da al! Kamyonu pırl pırl yıkayacaksın, tamam mı? Sana sıpalar gibi şu kaba karpuzu yedirmezsem akşam, bana da Apti Dönmez demesinler! Yürü Bacaksız, doğru çeşme başına! Tamam mı!”(Ilgaz, 2004, 34).

Ceza olarak kamyoneti yıkamasını isteyen baba karşısında Bacaksız, suskun bir şekilde yerini almış ve olayda hatasını kabullenerek çeşme başına gitmiştir. Arabanın üstünde kontak anahtarını görmüş, çalıştırmak istemiş ama babasının tokadından az öce kurtulduğı için bu düşüncesinden vazgeçmiştir (bkz. Resim 13). Çünkü bu sefer de hata yaparsa dayaktan kurtulması imkânsız hale gelecektir.

Tam, anahtarı çevirip arabayı yürütmenin sırasıydı ama, babasının tokadından az önce kurtulmuştu. Yeniden cezaya çarptırılması ağır gelirdi bu kez. Hem cezası da iki kat... Ne iki katı, dört kat, sekiz kat olurdu. İyisi mi, avadanlık sandığını, paşa paşa açmalı, hortumu eline almalı, çeşmenin musluğuna geçirmeliydi. (Ilgaz, 2004, 36).

Bacaksız'da baba modeli daha çok şiddet yanlısı olarak karşımıza çıkar. Şiddetin öğelerinden olan güç ve cinsiyet, bu seride önemli bir yer alır. Baba, erkektir ve güçlüdür. Dediği yapılır, dayağı yenir düşüncesi yoğun olarak hissedilmektedir. **Pıtırıcık**'ta baba, oğluna şiddet uygulamanın yanında komşularıyla da kavga etmektedir. Kahramanımızın babası, oğluna aldığı bisikletle komşuları Bay Sivrikulak'a hava atmaktadır ve komşusunun söylediği olumsuz düşünce yüzünden ona hakaret etmekte ve bunu oğlunun yanında yapmaktan çekinmemektedir: “Kapa çeneni!” dedi babam. “Sen bisikletten ne anlarsın!”(Gosciny, 2003b,12).

Pıtırıcık'ın babası sözel şiddet uygulamasının yanında fiziksel şiddete de başvurmuştur. Pıtırıcık bu olayı görmüş ve şöyle aktarmaktadır:

“Birbirlerini itip kakma faslı bitince, Bay Sivrikulak, “Aklıma bir şey geldi,” dedi.
 (...)
 “Ödle!” dedi Bay Sivrikulak.
 “Ben mi? Ben mi ödleğim?” diye bağırdı babam. “Görürsün sen!” (Gosciny, 2003b, 4).

Aynı zamanda Bay Sivrikulak da kahramanımızın babasına hakaret ederek karşılık vermektedir. Bu kavga, Pıtırıcık'ın gözleri önünde yapılmakta ve olumsuz örnek olmaktadır.

“Niye öyle aptal aptal gülüyorsunuz?” diye sordum Bay Sivrikulak'a.
 “Ne budala şeysin be Sivrikulak!” dedi babam.
 “Öyle mi?” dedi Bay Sivrikulak.
 “Öyle!” diye yanıtladı Babam.
 Bay Sivrikulak geldi babamı itti. Babam bisikletimle birlikte çiçeklerin üstüne düştü
 “Kapa çeneni!” dedi babam. “Valla acıyorum sana, yalnızca acıyorum!”
 (Gosciny, 2003b, 12-13).

Balcıoğlu, beslenme, korunma gibi ihtiyaçların doyuma ulaşmasından sonra tehlike içinde bulunmamasına rağmen kendi türüne saldıran, işkence eden, yaralayan, öldüren tek canlının insan olduğunu savunur (bkz. Balcıoğlu, 2001, 36).

Pıtırıcık'ın babası ve komşu Bay Sivrikulak'ın tartışmasına baktığımızda, Balcıoğlu'nun bu düşüncesinin isabetli bir saptama olduğu görülmektedir. Babanın, özellikle oğlunun yanında, bu tür davranışlar sergilemesi, erkek çocuğu olumsuz yönde etkilemektedir. Erkek çocukların daha çok babayı kendine örnek aldığını düşündüğümüzde kahramanımızın arkadaşlarıyla sürekli tartışması ve kavga etmesini yadırgamamak gerekir.

“Babam Bay Sivrikulak’a
 “Cimri herif” dedi ve bana kendi saatini verdi.
 (...)
 Bay Sivrikulak babama;
 “Gerizekalı şakalar yapacağına, git daha iyisini becer!” dedi
 (...)
 “Bir çöp tenekesine bindirdim,” dedi babam (Gosciny, 2003b, 15-17).

Her ne kadar küçükler büyükleri kendilerine örnek olsa da bazı durumlar karşısında küçükler beklenilenden çok daha olgun düşünüp yetişkinleri kendilerine hayran bıraktırılabilmektedirler. Pıtırıcık, babası ve komşuları Bay Sivrikulak'ın hareketlerini onaylamamaktadır: “N’apalım,” dedi Dalgacı, “Böyledir babalar. Maskaralıkları bir türlü bitmez. Göz kulak olmazsak bisikletleri kırarlar, bir taraflarını incitirler.” (Gosciny, 2003b, 18).

Şiddet ve tehdit birbirini destekleyen iki olgu gibidir. Söz konusu olan, niyetlerin açıklanması ve bunların gerçekleştirilebileceğine karşı tarafından inandırılmasıdır (Michaud, 1991, 54). Bacaksız'ın babası Apti Dönmez, genel olarak emir cümlelerini kullanmasının yanında tehdit edici sözlere de yer vermektedir. Bacaksız'ın kaçak sigara sattığını öğrenen baba, böyle bir davranışı bir daha tekrarlamaması konusunda Bacaksız'ı öyle bir uyarır ki, kahramanımız hayır bile diyemez (bkz. Resim 14). Bahri, çatışma ve kaygıdan kurtulmak için o anda babası ne derse boyun eğmektedir. Bu durum da olumsuz savunma düzenekleri içinde yer almaktadır (Uzuner, 2006, 6). «Bacaksızın üstüne yürüdü» «Bir daha yapacak mısın doğru söyle! Böyle bir durumda, kim çıkar da 'Yaparım' diyebilirdi» (Ilgaz, 2005d, 81).

Bir başka alıntıda ise, yine baba aynı baskıcı tavrı kullanmaktadır. Dediğinin

kabul edilmesini zorunlu kılmakta ve tehditkar bir tavır içerisine girmektedir:

«Hele şuna bakın, Şu Bacaksız'a! Nerden öğrendin sen bunları? Bir daha ağzına alacak mısın bu lafları? Ha? Alacak mısın, Malboro'ları, Kent'leri?»
 «Yok, baba, almayacaam!»
 «Söz mü?»
 «Söz baba! (Ilgaz, 2005d, 83).

Pıtırıcık'a baktığımızda tehdit edici sözlere genel olarak yer verilmemektedir. Her ebeveyn çocuğunun iyiliği için belirli kurallar koyar, ama bunların hepsinin listelenmesi mümkün olmayabilir. Mühim olan babaların örnek olmasıdır. Pıtırıcık'ın babası pipo içmektedir. Bir gün arkadaşı Lüplüp, Pıtırıcık'a puro içmeyi teklif eder (bkz. Resim 5). Pıtırıcık bu teklifi ailesinin ona bu konuda yasak getirmediğini açıklayarak kabul eder:

“Lüplüp annemle babamın puro içmeyi bana yasak edip etmediklerini sordu. Düşündüm, hayır, doğrusu annemle babam, odamın duvarlarına resimler yapmamı, evde konuklar oldu mu sofrada konuşmamı, gemimle oynamak için banyoyu doldurmamı, yemekten önce pasta yememi, kapıları çarpmamı, parmaklarımı burnuma sokmamı, sövmemi yasakladılar, ama puro içmemi hiçbir zaman yasaklamadılar” (Goscinnny, 2003b, 20).

Pıtırıcık eve geldiğinde kendini kötü hisseder. Duman der ve bayılır. Babası da o sırada evde oturup puro içmektedir. Kendine geldiğinde Pıtırıcık, annesini babasını uyardığını duyar:

“Şu içtiğin piponun leş gibi koktuğunu hep söylüyorum sana!” Babamın elinden piposunu aldığı gibi açık duran pencereden bahçeye fırlattı. Babam gidip buldu piposunu ama puro içtiğim o günden beri, evde onun pipo içmeye hakkı yok” (Goscinnny, 2003b, 27).

Bacaksız'ın babası Apti Dönmez ise hem sigara hem de alkol kullanmaktadır. Manavdan parasının yettiği kadar kabak bir karpuz almak isteyen Bacaksız'a manav şaşkın gözlerle bakar. Çünkü Apti Bey'in karpuz sevmediğini bilir. Onun sadece içkisinin yanına meze için taze soğan ya da turp istediğini Bacaksız'a da anlatır: “Hani baban da bilir keyfini Allah için! Yarım şişe içer ama, temiz içer... Yanından turpunu, salata, soğanını eksik etmez!” (Ilgaz, 2004,25).

Bacaksız evden kaçtığında kapı önünde bekleyip sigara içer: "Şoför Apti hâlâ giremiyordu içeri! (...) Şoför Apti önce bir sigara yaktı, bir iki soluk çektikten sonra aralık kapıyı itip girdi içeri. (Ilgaz, 2004, 82).

Bunun dışında Bahri, sigara satarken babasının sigara içtiğini açıklar: "Babası da öyleydi. Günde üç paket birinci sigarası içerdi" (Ilgaz, 2005d, 59) .

Her iki yazar da bu örnekleri olumsuzlamıştır. Pıtırıcık'ta yazar, kahramanımıza denetmiş ve hasta olmasıyla onun bu davranışının kötü olduğuna ikna etmiştir. Bacaksız'da ise yazar, kahramanımızın ağzından büyüyünce sigara içmeme sözünü aktarır: "Ben büyüseme hiç içmem" (Ilgaz, 2005d, 60) .

Bahri, yapıca arkadaşlarından ufaktır. Boy ve kilosundan ötürü takma adı vardır. Bu durumdan kendisi hiç hoşnut değildir. Fakat bir gün babasının da ona takma adıyla seslenmesi onu oldukça incitmiştir. Hele bu takma adın arkadaşının yanında söylemesi onu kırmıştır. Bu durumu arkadaşına belli etmemeye çalışan Bahri, durumu şakaya vurdurmaya çalışarak olumlu savunma düzeneği oluşturmaktadır:

«Yürü! Daha duruyor! Bacaksız seniii!..» Doğru muydu koskoca bir babanın, çocuklara uyararak, kendisine 'bacaksız' diye çıkışması. Babasının bu azarına katlanırdı ama, Gülten'in yanında da olur muydu bu!
«Peki, peki,» dedi, «Gidiyorum.» Havayı biraz yumuşatmak için babasından saklı, yüzünün bir yarısıyla şöyle bir gülümsedi Gülten'e.
'Durma üzerinde Gülten'ciğim' demek istiyordu. 'Bütün bunlar, kuru gürültü. Aldırdığım yok. Görüyorsun işte!'
Ama babası, öfkesini yenememişti. Bacaksız'ı ensesinden yakaladığı gibi, birden ayaklarını yerden kesivermişti (Ilgaz, 2005d, 80).

Babanın oğluna duygusal istismarda bulunması onun psikolojisinde derin yaraların açılmasına neden olmaktadır. Babanın bu davranışı oğlunda duygusal ezime yol açmıştır. Çünkü bu durumdan kendisi de hoşnut değildir. Özellikle babasından bu sözü duyması daha yıkıcı olmaktadır. Lakap takma da bir tür şiddettir (Polat, 2001, 95).

Pıtırıcık babası tarafından daha çok sözlü şiddete maruz kalmaktadır. Tatil

dönüşü baba biraz dinlenmek ister. Anne odaları toplayıp bavul boşaltma işi ile meşguldür. Sesiz bir şekilde bir parça pamuğun arasına mercimek yerleştirip filizlendirebileceğini önerirler. Pıtırıcık bu konuyla ilgili babasına sürekli sorular sorar. Merakından ötürü azar işitir. Baba dinlenmek istediğini bağıarak dile getirir ve dayak isteyip istemediğini sorar. Pıtırıcık yıkıma uğrar. Duygusal bir çöküntü yaşamaktadır. Baba, dinlenme uğruna çocuğunun üzerinde nasıl bir şiddet uyguladığının ve onu nasıl bir karamsarlığa sürüklediğinin farkına varmaz:

"Ne oldu yine?" diye bağırdı babam.

"Mercimeklerden sap çıkmıyor," dedim.

"Sana bir güzel dayak atayım mı?" diye bağırdı babam.

Ben, evi bırakıp gideceğimi, çok mutsuz olduğumu, beni bir daha görmeyeceklerini, çok özleyeceklerini, o mercimek hikayesinin palavra olduğunu söyledim (Gosciny, 2002c, 101-102).

Bacaksız'ın babasından bir an bile görmediği şiddet yok gibidir. Her yaptığı işten, davranıştan, hareketten suçlu bulunur ve şiddete maruz kalır. Bu nedenle çare olarak kaçmayı tercih eder. Evden kaçınca Külüstür'ün altına gizlenir. Dayak yiyeceğinden emin olduğundan eve gitmeyi aklından bile geçirmez: "Eve gitse mutlaka dayak vardı bu akşam. Babası, yoldan dönmüştü, tersliği üzerindeydi. Bütün suçları Bacaksız'ın üzerine yıkacaktı" (Ilgaz, 2004, 71).

Apti Bey, Bacaksız Bahri'nin meraklı arkadaşlarından biri olan Paytak Yılmaz'a oğlunun suçunun büyük olduğunu açıklar: Bahri'nin suçu şunlardır: "Koskocaman olgun karpuzu kaçırmış elinden de..." (Ilgaz, 1998d, 77).

Ayrıca sadece karpuzu düşürmekle kalmaz baba bu suçun yanına eklemeler de yapar: "Karpuzu kaçırdı, yerine para verip, kabak karpuzu aldı. Yaptıkları yetmiyormuş gibi bir de başını alıp kaçtı, edepsiz! Bir elime geçirsem, ah bir elime geçirsem onu!..." (Ilgaz, 2004, 78).

Bacaksız bu diyalogları duymuştur. Babasının sinirli olduğunu anlamış ve karşısına çıktığında dayak yiyeceğini düşünmektedir. Bu nedenle eve gelmenin hiçbir mantıklı yanı kalmamıştır.

"Bacaksız o kadar aptal değildi. İçerden kapıyı açsın da, "buyur beni istediğin gibi pataklayabilirsin" mi desindi. Babası ensesinden yakalayınca bacakları havada kırık masa gibi sallansın mıydı? Yere bırakır bırakmaz da, iki yanağına birer tokat... Öyle yağma yok!.." (Ilgaz, 2004, 50).

Bir ara Bacaksız'ı babası yakalamak üzereyken Kerem'le Elif'in babası olan Şoför Salih, onu kurtarıp kendi evine götürür. Dayaktan kaçırır. Bir süre burada saklanan Bahri, babasının evde olmadığını duyunca çok sevinir:

"Haydi in bakalım!" dedi Şoför Salih İnemiyordu korkudan:
 "Babam..."
 "Baban evde yok! İzmir'e gitti, yarın gelecek!.. Yarına kadar da unuttur olanı biteni!"
 demek ne dayak vardı, ne de azar!
 "Yaşasın!" diye bağırdı.." (Ilgaz, 1998d, 67).

Baba Apti Dönmez, arabasının aküsü boşaldığından eve geri döner. Tam da Salih amcası onu eve getirmektedir. Babası o kadar sinirlidir ki, Bahri korkudan kapıyı açmaz:

"Hele insin o!" diye bağırdı, "Ona ben öyle bir karpuz yediririm ki, tadını bir daha unutamaz!"
 "Gözlerini açarak Bacaksız'ın üzerine doğru yürüdü
 "İn çabuk arabadan! Daha duruyor!"
 "Aç!" diye bağırdı, "İçerden aç, bastır kolu da!...
 "Aç diyorum, şu kapıyı!" (Ilgaz, 2004, 50).

Bacaksız da geceyi dışarıda geçireceğini anlamıştır. Çünkü babasının bir eline geçtiği takdirde neler olacağını şöyle açıklar: "İşte o zaman eline geçer, geberene kadar yerdı dayağı. İki ayağını yavaşça yere vurup hızını aldı, demirlerin üzerine tavuklar gibi tünedi yeniden" (Ilgaz, 2004, 75).

Arkadaşları, Bahri'nin dayak yiyeceğinden emindir. Merakla bu sahneleri görmeye, görmeseler de duymaya çalışırlar (Ilgaz, 2004, 51). Apti Dönmez kapı önünde oğlunun gelmesini beklerken Bacaksız'ın arkadaşlarına ona neler yapacağını anlatır:

"Yani..." dedi Paytak, "Biraz okşayacaksın, öyle mi?"
 "Ne biraz! Pestilini çıkaracağım Bacaksız'ın! Ah bir elime geçirsem onu!"
 (...)
 "Haklısın Amca!" dedi Sevil. "Bugün doğrusu çok üzmüş seni!"

“Üzme de laf mı! Hele bir elime geçsin! Bak, nasıl ayırıyorum bacaklarını (...)
 “Canı cehenneme!” dedi babası, “İsterse gelmesin! Bugün çektirdi Bacaksız bana.” (Ilgaz, 2004, 77-81).

Seksek Ali'nin babası Hayri Bey'le yolda karşılaşır ve oğlunu aradığını söyler. Hayri Bey ortaya birkaç fikir atar. Konuşma sırasında babasını kışkırtır ve çocukların zamane olduğundan onların bir kovboy gibi etrafı birbirine kattığından söz eder. Ayrıca babası onu bulduğunda neler yapabileceğini Hayri Bey'e şöyle açıklar:

"Bilir sonunda dayak yiyeceğini... Gidemez!"
 Hayri Bey : "Acınmaz bunlara" diyerek babasını kışkırtır.
 "Canı cehenneme!" dedi babası, İsterse gelmesin! Bugün çektirdi Bacaksız bana." (Ilgaz, 2004, 81).

Bacaksız, Salih amcasının kendisini babasından kurtardığına sevinmekte ve onun tüm iyi yanlarını düşünerek babasıyla kıyaslamaktadır. Tepkisini babasının yüzüne söyleyemediğinden sürekli kendi kendine düşünür: "Babamda hele hiç iş yok! Bugün ne güzel de çalıştırdı Ford'u şu Salih Amca. Doğrusu birinci sınıf şoför" (Ilgaz, 2004, 71).

Çocuk ihmali, daha gizli olan, çocuğun beslenmesine, eğitimine, sağlığına özen göstermeme durumunu içeren ebeveyn davranışlarıdır (Yıldırım, 1998, 27). Böyle bir ihmal, Bacaksız adlı seride açıkça gözler önüne serilmektedir. Baba, Külüstür denilen kamyonetini çocuktan daha fazla önemsemektedir. Ayrıca eve aldığı birkaç parça erzak da evine gösterdiği ilginin azlığını açıklamaktadır. Fakat bu durumun altında yatan gerçek nedeni de Bacaksız şöyle dile getirmektedir:

Şu Külüstür'e atlar bütün gün didinip dururdu. Kazandığı parayı hani tutup ev getirse bari! Tüm paraları, hep Külüstür'ün benzinine, yağına yatırır. Bak hele, sen eve kahvaltılarda yağ getirme, peynir getirme, külüstür'e yedir kutu kutu yağları! Şu liralarda Külüstür'ün vergisine, Külüstür'ün onarımına, lastiklerine. Şu demet demet paralar mı? Şu beş yüzlükler de aybaşılarında bonolara! Yani bütün kazandıkları hep Külüstür'e! Çoluk çocuk ne yer, ne içer, ne giyer, kimse sormaz! (Ilgaz, 2004, 37).

Bahri'nin babası aynı zamanda oğlunun okuluyla da ilgilenmemektedir. Hatta okuyup okumaması umurunda bile değildir. Çünkü onun için ilk sırada eve ekmeğin girmesidir. “Çoğunlukla gecekondu kesiminde yaşayan, göçlerle buralara gelip

yerleşmiş olan insanlar karşılaştıkları engelleri aşmak, sorunları çözmek için saldırgan davranışlardan, şiddet eylemlerinden yararlanırlar” (Balcıoğlu, 2001, 43). Kendisi ekmek parası derindedir. Bu nedenle baba, oğlunu eğitirken bile şiddete yönelir:

"Sen okula başlasan ne yazar, başlamazsan ne yazar!"dedi, "Ama ben, Külüstür'ün aküsünü yenilemezsem, araba zıncı diye durur. Eve ne bir lokma girer, ne de bir tek zeytin tanesi... Tamam mı?" (Ilgaz, 2005a, 38).

Apti Dönmez, oğlunun okulu, öğretmenleri, dersiyle de meşgul olmaz. Zaten babaların her zaman okula gidip çocuklarını sorması beklenmemektedir. Onların görevi çalışmaktır sadece:

Fesleğen sokağının hemen tüm çocukları yoksun kalmamışlardı öğretim ve eğitim nimetlerinden. Yedi yaşındakiler anneleriyle, ablalarıyla, seyrek de olsa babalarıyla gelip yazılmışlardı Hacıbaba ilkokuluna. Babalar iş gücü sahibiydiler, öyle her istenilen zamanda okulda bulunamazlardı (Ilgaz, 2005a, 40).

Bahri bir türlü okumayı sökmemiştir. Babası bu durumu kendine sindiremez ve bir gün onu karşısına alarak okumayı öğretmeye çalışır. Bilemediği için de tehdit eder. Tekrar sorduğunda bilemezse dayak kaçınılmazdır:

"...teker teker harfleri sordu. Gördü ki Bahri harflerin "Ha"sını bile bilmiyor! Aldı eline kalemi. Tam yirmi dokuz harfi sırasını atlamadan, defterine teker teker yazdı. Canım, o kadar da bilgisiz değildi Apti Dönmez. «Öğren bunları!» dedi, «gözünü patlatırım senin!» Babasının cetveli yoktu, öğretmen gibi. Beş kardeşi vardı. Bacaksız harfleri hele bir çıkaramasın, beş kardeşin beşi de ensesinde patlardı. Öğretmen harfleri iki, üç ayda öğretememişti ama, Apti Dönmez ondan önce başarmıştı bu işi! (Ilgaz, 2005a, 26)

Bacaksız bıkmıştır alfabeden. Çünkü okulda da şiddet görmekte ve babası da bu duruma sesini çıkarmamaktadır. Evde babası okulda öğretmen hep dayakla karşılaşır (Ilgaz, 2005a, 34).

Pıtırıcık'a baktığımızda özellikle eğitim alanında Bahri kadar şiddetle karşılaşmadığını görürüz. Genel olarak dikkati çeken sözel şiddet olmaktadır. Pıtırıcık, sene sonunda karnesini almıştır. Haylaz bir öğrenci olan kahramanımızın

karnesi pek de iyi değildir. Babası tarafından imzalanması gereken karneyi nasıl ailesine sunacağını, babasının önüne nasıl koyacağını düşünmektedir. Babasının her zaman vereceği örneği de tahmin etmekte ve buna pek de inanmamaktadır. Çünkü babası her zaman kendisinin her konuda birinci geldiğini savunmaktadır. Çocuğunun aldığı herhangi bir başarısız sonuçta onu üzmemekten kaçınmamaktadır.

“O kadar yavaş gidiyordum ki. Babamın bütün söyleyeceklerini biliyordum. Ufakken o, sınıfın hep birincisi olurdu, babası onunla övünürdü, eve hep ödülleri, madalyalarla gelirdi. Ah keşke onları gösterebilseydi bana, ama işte, ne yazık ki evlendiğinde, taşınırken, hepsini yitirmişti. Sonra, bu kafayla gidersem hiçbir yere varamayacağımı, yoksul olacağımı, insanların beni parmakla gösterip "İşte okulda kötü notlar alan Pıtırık," diyeceklerini, benimle alay edeceklerini söyleyecekti. O, iyi bir eğitim görmem için, yaşama karşı hazırlıklı olmam için, canını dişine takıyordu, bense nankörün biriydim, anneciğime babacığımaya verdiğim üzüntüye bile aldırımıyordum. Bu akşam da meyve yemeden girecektim yatağa, sinema konusunu da gelecek karnede görüşecektik. (Goscinnny, 2002a, 100).

Çocuklara kendi geçmişimizle ilgili abartılar sunulmamalıdır kıyaslamak ya da geçmişte istediğimiz, fakat bizim başaramadığımız beklentileri onlara uygulamaya kalkışmamalıyız. Ebeveynin kendinin tatmin etmesi pahasına çocuğa baskı ve zor kullanma başarısızlığı arttırmaktadır (Yavuzer, 2001a, 172). Bazen de anne ve babalar, geçmiş yaşantılarında kendilerinin yapamadıkları bir takım davranış ve tutumları çocuklarından beklerler. İyi ve güzel olduğuna inandıkları her şeyi çocuklarında görmeyi amaçlarlar. Onların mükemmel olmasını isterler. Kendi düşüncelerini uygulamaya çalışırlar. Oysa ki çocuğun düşünce ve davranışları, ilgi alanları, inandıkları şeyler ailesininkinden çok farklı olabilmektedir. Bu gibi davranış ve tutumlar, çocuk üzerinde olumsuz etkilere yol açabilmektedir. Aynı zamanda anne ve baba geçmişte nasıl yetiştirilmişse onlar da çocuklarını aynı şekilde yetiştirme düşüncesine sahip olabilir. Bütün bu tutumlar olumsuzluk teşkil etmektedir (bkz. Yavuzer, 2001, 133-135)

Yapılan bütün bu incelemeler sonucunda aslında şiddetin öğretildiği sonucuna varılmıştır. Anne ve babanın çocuklarına uyguladığı şiddet onların kişilik gelişimlerini olumsuz etkileyerek kimlik bunalımına okmuş ve şiddeti onlar da uygulamaya çalışmışlardır. Sivri'nin de belirttiği gibi;

“çocuğun bizler tarafından nasıl bir canavara dönüştürüldüğünü ve etrafına şiddet uygulamaya başladığını, bir yaşamın, düzeyi ne olursa olsun yanlış davranışlar sonucu nasıl anlamsızlaştırılıp yitirildiğini gözler önüne sermek, çocuğu nasıl yetiştirelim sorusuna bir yanıt bulabilmek ve çocuk istismarına neden olan davranışların, şiddetin hazırlanış ve ortaya çıkış aşamasını psikososyal açıdan irdelemek ve toplumda bu noktada az da olsa duyarlılık oluşturabilmektir. Çünkü sorunu yaratanlar bizlersek onu çözecek olan da yine bizleriz. Yeter ki kendimizi bu noktada sorgulamaya başlayalım” (Sivri, 2003, 81).

ifadesi, aslında şiddetin aile kaynaklı olduğu ve bunu önlemenin de aile ile birlikte çözülebileceğine dikkat çekmektedir. Annenin ve babanın farkında olmadan uyguladıkları şiddet, çocukların gözünden yansıtılarak yorumlanmış ve gelişimlerdeki olumsuz etkilerine dikkat çekilmeye çalışılmıştır. Ayrıca yazarlar, çocukların şiddete bakış açısını mizahi bir dille yorumlamış ve bu konuya dikkat çekip düşündürmek istemişlerdir. Görünenin altında yatan gerçeği aktarmaya çalışmışlardır. Her iki yazar da çocuklara yöneltilen şiddeti olumsuzlamış ve bu karşı çıkışı çocukların dilinden aktarmışlardır. Bu bölümde sadece ailenin çocuklarına uyguladığı şiddet değil, aile kavramı, aile ilişkileri, aile yapıları da ele alınmıştır. Ailede içi ilişkiler de karşılaştırmalı olarak incelenmeye çalışılmıştır. Her iki toplumda da aile ilişkilerinin nasıl yaşandığına değinilerek şiddetin her toplumda olduğu gerçeğine ulaşılmıştır.

4. BÖLÜM

SONUÇ VE ÖNERİLER

Günümüzde bilimsel ve teknolojik gelişmeler bir çok alanda yeniliklerin yaşanmasına olanak sağlamaktadır. Aynı zamanda edebiyat alanında da bu yenilikler yaşanmaktadır. Çocuğun bir birey olarak ele alınması, ona değer verilmesi edebiyat alanındaki gelişmelerle ortaya çıkmıştır. Çocuğun değer kazanmasıyla edebiyatta yerini alma süreci ve çocuk eğitimi ile ilgili çalışmalar her geçen gün ivme kazanmaktadır.

Toplumun temel taşı olan aile ve aile ilişkileri o toplumun gelişmesinde önemli bir yer tutmaktadır. Çünkü aile toplumun temel taşı olarak bilinmektedir. Ailenin yetiştirdiği fertlerle toplumun devamı sağlanmaktadır. Çocukların gelişiminde yaşanan tutarlı ve olumlu gelişmeler onların toplumda kendine güvenen, ayakları üzerinde durabilen kişiler olmasında büyük önem taşımaktadır. Böylece sağlıklı toplumların oluşması ve devamı sağlanır. Fakat şiddetin çocukla bütünleşmesi bütün olumsuzlukların temel taşı olarak düşünülebilir. Şiddetin çocuğun gerek fiziksel gerekse ruhsal gelişiminde olumsuz etkileri bilinmektedir.

Bu karşılaştırmalı çalışmada, René Goscinny'nin *Küçük Pıtırık* serisi ile Rıfat Ilgaz'ın *Bacaksız* serisinde aile ilişkileri ve şiddet ögesi metin odaklı ve karşılaştırmalı bir yöntemle incelenmiştir.

4.1 SONUÇ

Bu çalışma ile çocuk ve gençlik edebiyatının tüm karşı çıkışlara rağmen varlığını sürdürmekte başarılı bir alan olduğu ve bu özelliğini koruyarak edebiyatın vazgeçilmez bir parçası olduğu sonucuna varılmıştır. Genel olarak edebiyata ait tüm ilke ve amaçların bu alan için de geçerli olduğu düşüncesinden hareketle çocuğun edebiyatta özne durumuna gelmiş olması, bu tezin ortaya koyduğu en önemli basamağı oluşturmuştur.

Bu çalışmada, Türk Edebiyatı'nın önde gelen yazarlarından Rıfat Ilgaz'ın Aralık 2004 ile Ekim 2005 yılları arasında 14. baskısı yapılan *Bacaksız serisi* ile, Fransız Edebiyatı'nın tanınmış isimlerinden René Goscinny'nin 2002-2003 yıllarında 6. baskısı yapılan, Vivet Kanetti tarafından Türkçe'ye *Pıtırık* olarak kazandırılan serideki ana karakterlere, aile yapılarına ve ilişkilerine değinilmiş; şiddet ögesi açısından metinler irdelenmiş, aile içinde uygulanan şiddetin, çocukların ruhsal ve fiziksel açıdan gelişimleri üzerindeki olumsuz etkileri üzerinde durulmuş; metin odaklı ve ruhbilimsel ve toplumbilimsel eleştirinin ışığında karşılaştırılmaya çalışılmıştır. Her iki yazarın ailede ve toplumda şiddet olgusunu ele alış biçimleri ve şiddeti olumlayıp olumlamadıkları incelenmiş ve çocuk ve gençlik edebiyatı açısından bunun önemine dikkat çekilmeye çalışılmıştır.

Genel edebiyatın bir alt dalı olan karşılaştırmalı edebiyat ile çocuk ve gençlik edebiyatının bir disiplin olarak görülüp yaşadığı gelişim süreci incelendikten sonra ana karakterlerin karşılaştırılması yapılmıştır. Tezin ikinci bölümünü oluşturan bu incelemeyle birlikte kısaca kişilik, karakter tanımlarından söz edilmiştir. Sadece ana karakterlere değil, arkadaş çevresini oluşturan kişilere de yer verilmiştir. Arkadaş

çevresi, eserlerde önemli bir yer tutar. Ayrıca onlar da ailelerinden şiddet görmüş ve gelişimlerinde bir çok olumsuzluklar yaşayarak etraflarına farklı tavır ve davranışlar sergilemişlerdir. Şiddetin çocukların hayatında nasıl algılandığına, onları nasıl etkilediğine değinilmiş ve her çocukta bu etkiler değişik boyutlarda aktarılmaya çalışılmıştır. Yazarlar, şiddeti sadece ana karakterle değil onların çevresinde bulunan karakterlerle de işleyerek şiddet olgusuna dikkat çekmeye çalışmışlardır.

Çalışmamızın ana kısmı olan üçüncü bölümde; her iki eserdeki ana figürlerin aile bireyleri, açıkçası, anne ve babasıyla olan ilişkisi, yaşam biçimleri, dünya görüşleri ortaya konularak ailenin çocuklarına uyguladığı şiddet karşılaştırılmaya çalışılmıştır. Aile ilişkisi ve şiddet üzerine odaklanmış olan bu çalışmada, çocuk ve gençlik edebiyatı ile örtüşen iki yazarın eserleri kaynak olarak ele alınmıştır. Bunlardan birincisi Fransız edebiyatının seçkin ismi René Goscinny; diğeri ise, Türk edebiyatına ömrünü veren Rıfat Ilgaz'dır. Yazarların eserlerinde çocuk kahramanlara yer vererek birbirine benzer konulara değinmiş olmaları, bu tezin oluşumundaki temel noktayı belirlemiştir.

Her iki eserde de ana figürler erkektir. Çalışmada, *Bacaksız* serisinde merkezi konumdaki çocuk figürü Bahri Dönmez incelenirken; *Pıtırıcık* serisinde merkezi konumdaki erkek figürü Pıtırıcık ele alınmıştır. Yapılan inceleme sonunda, yazarların, ana kahramanlarını gerçeğe uygun bir şekilde yaratıp, çocuğun ilkokul dönemine ait yaşantısının, olaylara bakış açısının, aile ile olan iletişiminin, ailenin çocuklara uyguladıkları şiddetin ne derece yaşandığına ve etkilerine tanık oluyoruz. Bunun yanında **Pıtırıcık** eserinde anne, daha etkin bir şekilde yer alırken **Bacaksız**'da ise, daha silik ve iletişim açısından daha geri planda yer almaktadır. Annenin daha baskın olduğu ve ailede belli bir söz hakkının bulunduğu **Pıtırıcık**'da baba, anneye göre daha sessiz ve uyumludur. Oğluyla daha olumlu ve daha iyi ilişkiler sergiler. **Bacaksız**'da baba oldukça otoriter, baskın, şiddet yanlısı, çocuğa karşı sorumsuz bir tutum içerisinde yer alır ve oğluna karşı daha soğuk bir tavır takınır. Şiddetin nerede olursa olsun yıpratıcı ve yok edici etkisi üzerinde ailenin rolünün büyük olması önemli bir noktadır.

İki eserde de şiddet olgusu, yeri geldiğinde sözel, duygusal yeri geldiğinde fiziksel olarak yaşanmakta ve çocukların pembe düşlerini karartabilmektedir. Her iki yazar, çocuğa uygulanan şiddeti olumsuzlamakta hem ruhsal hem de fiziksel açıdan gelişimlerini nasıl etkilediklerini gözler önüne sermektedir. Çocuğun o masum düşlerine, anne ve baba tarafından nasıl şiddet olgusunun yerleştirildiğine dikkat çekilmektedir. Şiddetin doğuştan gelmediği, taklit ve duygulanımla oluştuğu sonucundan yola çıkarak şiddetin öğretildiği gerçeğine varılır.

Farklı iki dönemde yaşamış olan iki yazar, toplumların ana çizgilerinin oluşmasında önemli bir yere sahip olan ailenin çocuklara uyguladığı şiddet açısından bakıldığında uluslara göre değişiklik sergileyebilmesine rağmen çocuğa yaklaşımında benzer bir sonuca vardıkları görülmüştür. Aile içinde şiddet gören çocukların hayatlarına mercek tutarak onların toplumda bir birey olarak yer alma çabasına da değinmişlerdir.

Ana karakterlerin isimleri de dikkati çeken bir diğer noktadır. Kahramanlarımızdan biri Bacaksız'dır. 'sız' eki eksiklik ifade eden bir ektir. Bir şeyden yoksun olma, yerine getirememe, aşağılama anlamlarını katmaktadır. Gerçek adı Le Petite Nicolas olan Pıtırıcık'da da durum farklı değildir. Asıl başlıkta 'küçük' kelimesi vardır. 'Küçük'de birçok olay, davranış ve harekette başarısız olma, erişememe, yapamama gibi olumsuzluk ifade eden bir kelimedir. Fakat eserlere bakıldığında içerikle tam ters bir durum ortaya çıkmaktadır. Kahramanlarda, adlarının aksine her şeye karşı bir başkaldırı vardır. Etrafındaki insanlara adlarının çok üstünde değerlendirme yapmalarını sağlayarak toplumda kendilerine yer edinirler. Her iki seri arasındaki kahraman ve isim ilişkisi ile onlara yüklenen anlamın değeri açısından benzerlikler önemli bir saptamadır.

Her iki eser, çocuğun hangi ulusta olursa olsun ama az ama çok mutlaka şiddete maruz kaldığını ortaya koymaktadır. Şiddete biraz da mizahi olarak yaklaşımları ve insanları bu açıdan düşündürmeleri bakımından da birbirlerine bezemektedirler. Çocuğun şiddet karşısında bile sessiz kalmasını, ne olursa olsun ailelerine olan koşulsuz sevgi ve bağlılıklarını çocuksu saf bir dünya bakışıyla

göstermeye çalışmaları önemlidir. Çocukların o masum dünyasını sade ve akıcı bir dille yansıtılmaları da eserlerin evrensel boyutta değer kazanmasında etkili olmaktadır.

Karşılaştırmalı Edebiyat Biliminin diğer bilimlerle olan yakın bağı psikoloji, sosyoloji gibi alanların verilerinden yararlanma olanağı sunmuştur. Edebiyat incelemeleri nasıl diğer alanların verilerinden yararlanabiliyorsa, diğer alanlar da edebi eserleri kullanarak inceleme çalışmalarını bu yönde yürütebilir. Ayrıca çalışmanın, Türkiye'de karşılaştırmalı edebiyat alanında yapılacak olan çalışmalarla birlikte bu alana katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

4.2. ÖNERİLER

René Goscinny'nin *Küçük Pıtırık* serisi ile Rıfat Ilgaz'ın *Bacaksız* serisinde aile ilişkilerinin ve şiddet ögesinin incelendiği bu çalışmanın, karşılaştırmalı edebiyat alanında bundan sonra yapılacak çalışmalara katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Çocuk-aile-şiddet incelemesi yapılan çalışma, bu iki eserle sınırlı kalmamalı, diğer edebi eserlerde de incelenmeye devam edilmelidir. Çocuk istismarının ülkeden ülkeye farklılık içerdiği için evrensel bir tanımla yapılamamaktadır. Ayrıca kimi ülkelerde şiddet, olumlanmakta ve bir terbiye aracı olarak görülmektedir. Kabullenilmiş gerçeklik olarak algılanan şiddetin yok edilmesi için çalışmaların artırılması önem taşımaktadır.

Eserlere çocuğun aile ilişkileri ve aile içi yaşanan şiddet açısından bakılmıştır, fakat aynı eserlerde çocuk, arkadaş ilişkileri ve şiddet ile okul-öğretmen-çocuk bağlamında şiddetin nasıl yaşandığı hakkında bir çalışmanın yapılabileceği söylenebilir.

KAYNAKÇA

- Aksoy, E. (1984). "Satre'ın Romanlarına Bir Sosyolojik Yaklaşım". Altı Aylık FDE Dergisi, Sayı 14.
- Aydın, K. (1999). *Karşılaştırmalı Edebiyat: Postmodern Bağlamda Algılanış*. İstanbul: Birey Yayıncılık.
- Aydoğmuş K., Baltaş A, Baltaş Z, Davaslıgil Ü, Güngörmüş O, Konuk E, Korkmazlar Ü, Köknel Ö, Navaro L, Oktay A, Razon N, Yavuzer H. (2004). *Ana-Baba Okulu*. İstanbul: Remzi Kitabevi
- Aytaç, G. (1997). *Karşılaştırmalı Edebiyat Bilimi*. Ankara: Gündoğan Yayınları.
- Aytaç, G. (2001). *Karşılaştırmalı Edebiyat Bilimi*. Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.
- Aytaç, G. (2003). *Karşılaştırmalı Edebiyat Bilimi*. İstanbul: Say Yayınları.
- Balcıoğlu, İ. (2001). *Şiddet ve Toplum*, İstanbul: Bilge Yayıncılık.
- Barrett, Michele (1995). *Günümüzde Kadına Uygulanan Baskı ve Marksist Feminist Çözümler*. (Çev: Şen Sür). İstanbul: Pencere Yayınları.
- Belge, M. (1998). *Edebiyat Üstüne Yazılar*. İstanbul: İletişim Yayınları.
- Bezirci, A. (1989). *Rıfat Ilgaz*. İstanbul: Çınar Yayınları.
- Bilen, M. (2004). *Sağlıklı İnsan İlişkileri*. Ankara: Anı Yayıncılık:
- Bilen, M. (1983). *Ailede, Kurumlarda ve Toplumda Sağlıklı İnsan İlişkileri*. Ankara: Teknik Basım Sanayi Matbaası.
- Bulutay, T. (1995). *Türkiye'de Çalışan Çocuklar*. Ankara: Devlet İstatistik Entitüsü Matbaası.
- Ciravoğlu, Ö. (2000). *Çocuk Edebiyatı*. İstanbul: Esin Yayınevi.
- Cüceloğlu, D. (1999). *İçimizdeki Çocuk*. İstanbul: Remzi Kitabevi.

- Çağdaş, A. (2002). *Anne-Baba- Çocuk İletişimi*. Ankara: Nobel Yayınları.
- Çağdaş, A., Seçer, Z. (2002). *Çocuk ve Ergende Sosyal ve Ahlak Gelişimi*. Ankara: Nobel Yayınları.
- Dilidüzgün, S. (2005). “*Türkiye’de Çocuk Edebiyatına Bakışlar ve Çağdaş Çocuk Edebiyatı*”. Çocuk ve İlk Gençlik Edebiyatı Kurultayı, 11-12 Kasım 2005 Bildiriler Kitabı.
- Doğan, İ. (2000). *Akıllı Küçük. Çocuk Kültürü ve Hakları Üzerine Sosyo- Kültürel Bir İnceleme*. İstanbul: Sistem Yayıncılık.
- Dönmezer, İ. (1999). *Ailede İletişim ve Etkileşim*. İstanbul: Sistem Yayınları.
- Enginün, İ. (1999). *Mukayeseli Edebiyat*. İstanbul: Dergâh Yayınları.
- Ennew, J. (1998). *Sokak Çocukları ve Çalışan Çocuklar*. (Çev. Ç. Öztekin). Ankara: Unicef Türkiye Temsilciliği Yayını
- Erwin, P. (2000). *Çocuklukta ve Ergenlikte Arkadaşlık* (Çev: Osman Akınhay) İstanbul: Alfa Yayınları.
- Goldmann, L.(2005). *Roman Sosyolojisi*. Ankara: Birleşik Kitabevi.
- Forster, E. M. (2001). *Roman Sanatı*. (Çev. Ü. Aytür) İstanbul:Adam Yayınları.
- Gosciny, R. (2002a). *Küçük Pıtırık*. (Çev. V. Kanetti). İstanbul: Can Yayınları.
- Gosciny, R. (2003a). *Pıtırık Satranç Oynuyor*. (Çev.V. Kanetti). İstanbul:Can Yayınları.
- Gosciny, R. (2003b). *Pıtırık’ın Bisikleti*. (Çev. V. Kanetti). İstanbul: Can Yayınları.
- Gosciny, R. (2003c). *Pıtırık Pazara Gidiyor*. (Çev. V. Kanetti). İstanbul: Can Yayınları.
- Gosciny, R. (2002b). *Pıtırık Futbolcu*. (Çev. V. Kanetti). İstanbul: Can Yayınları.
- Gosciny, R. (2002c). *Pıtırık Tatilde*. (Çev. V. Kanetti). İstanbul: Can Yayınları.
- Gosciny, R. (2002d). *Pıtırık Kampta*. (Çev. V. Kanetti). İstanbul: Can Yayınları.
- Gosciny, R. (2002e). *Pıtırık’a Bir Öpücük*. (Çev. V. Kanetti). İstanbul: Can Yayınları.
- Güleryüz, H. (2006). *Yaratıcı Çocuk Edebiyatı*. Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Gültekin, A. (1991). *Kinder- und Jugendliteratur in der Türkei in Österreich (Anaytischer Themenvergleich)*. Eskişehir Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi Doktora Tezi.

- Gültekin, A. (1996). *Dünden Bugüne Türk Çocuk ve Gençlik Edebiyatı*. Eskişehir Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, Cilt 6, Sayı 1, s.83-91.
- Gültekin, A. (2002). *Karşılaştırmalı Edebiyat Öğretimi İçin Bir Model Önerisi*, (Edit. Gültekin, A.), Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Karşılaştırmalı Edebiyat Bölümü 1. Ulusal Karşılaştırmalı Edebiyat Sempozyumu, Eskişehir: OGÜ Yayınları.
- Gündüz, S. (2003). *Öykü ve Roman Yazma Sanatı*. İstanbul: Toroslu Kitaplığı
- Güneri, F. Y. (1996). “Aile İçinde Kadına Yöneltilen Şiddet” Evdeki Terör: Kadına Yönelik Şiddet. İstanbul: Mor Çatı Kadın Sığınağı Vakfı.
- Ilgaz,R. (1994). *Kırk Yıl Öce Kırk Yıl Sonra*. İstanbul: Çınar Yayınları.
- Ilgaz,R. (2005a). *Bacaksız Okulda*.İstanbul: Çınar Yayınları.
- Ilgaz,R. (2005b). *Bacaksız Tatil Köyünde*. İstanbul: Çınar Yayınları.
- Ilgaz,R. (2005c). *Bacaksız Paralı Atlet*. İstanbul: Çınar Yayınları.
- Ilgaz,R. (2004). *Bacaksız Kamyon Sürücüsü*.İstanbul: Çınar Yayınları.
- Ilgaz,R. (2005d). *Bacaksız Sigara Kaçakçısı*.İstanbul: Çınar Yayınları.
- İçli, T.G. (1995). *Ailede Kadına Karşı Şiddet ve Kadın Suçluluğu*. Ankara: Devlet Bakanlığı Kadının Statüsü ve Sorunları Genel Müdürlüğü, Bizim Büro Basımevi.
- Kayhan, Ü.(2007).*Aile Yapısı ve İlişkileri*.Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları:1740.
- Kefeli, E.(2000). *Karşılaştırmalı Edebiyat İncelemeleri*. İstanbul: Kitabevi .
- Kıbrıs, İ. (2006). *Çocuk Edebiyatı*. 3.Baskı. Ankara: Tek Ağaç Yayınları.
- Koç, C. (2006). *Sevgi Soysal'ın “Şafak” ve Julia Alvarez'in “Kelebekler Zamanında” Romanlarındaki Kadın Figürlerin Tipolojik Karşılaştırılması*. Eskişehir: Osmangazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Karşılaştırmalı Edebiyat Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
- Koşmak, F. (2005). Gewalt in Alfred Döblins Werken “Berlin Alexanderplatz” und “Die beiden Freundinnen und ihr Giftmord” (Ein literatursoziologischer Vergleich). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü,

- Yabancı Diller Anabilim Dalı, Almanca Öğretmenliği Programı, yayınlanmamış Doktora Tezi.
- Köknel, Ö. (1996). Bireysel ve Toplumsal Şiddet. Altın Kitapları Basımevi.
- Kula, O. B. (1992). *Alman Kültüründe Türk İmgesi*. Cilt I. Ankara: Gündoğan Yayınları.
- Lindenfield, G.(1997). *Kendine Güvenen Çocuk Yetiştirme*. (Çev: G. Tümer). Ankara: HYB Yayıncılık.
- M.E.B. (2002). *Türkçe Sözlük*, İstanbul: Milli Eğitim Basımevi .
- Michaud, Y. (1991) *Şiddet* (Çev: C. Muhtaroglu). İstanbul: İletişim Yayınları.
- Mutlu, E. (1999). Televizyon ve Toplum. Ankara: TRT Basın ve Yayın Müdürlüğü Yayınları.
- Nazlı, S. (2003). *Aile Danışmanlığı*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Necatigil, B. (1993). *Edebiyatımızda İsimler Sözlüğü*. İstanbul: Varlık Yayınları.
- Neydim, N. (2003). “Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Tarihine Sosyolojik Değişimler Açısından Genel Bir Bakış”. Çoluk Çocuk Dergisi, Ankara: Kök Yayıncılık.
- Nirun, N. (1994). *Sistemik Sosyoloji Yönünden Aile ve Kültür*. Ankara: Atatürk Kültür Merkezi Yayını.
- Oğuzkan, F. (2000). “İyi Bir Kitabın Çocuğun Ruhsal ve Düşünsel Gelişmesine Katkısı Var mıdır?. 99 Soruda Çocuk Edebiyatı. (Haz. M.R. Şirin) İstanbul: Çocuk Vakfı Yayınları.
- Onur, B. (1995). *Gelişim Psikolojisi*. İstanbul: İmge Kitabevi.
- Onur, B. (2007). *Çocuk Tarih ve Toplum*. İstanbul: İmge Kitabevi.
- Özgentürk, N. (2004). *Bir Yudum İnsan Yolculukları 2*. İstanbul: Alfa Yayınları.
- Özgüven, İ.E. (2001). *Ailede İletişim ve Yaşam*. Ankara: Pdrem Yayınları.
- Özkalp, E. (2007). *Davranış Bilimlerine Giriş*, 6. Baskı, Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları: 1355.
- Öztunalı Kayır, G. (1996). “Kadınlar ve Psikolojik Şiddet”. Evdeki Terör: Kadına Yönelik Şiddet, İstanbul:Mor Çatı Kadın Sığınağı Vakfı; Tekin, Gözütok.
- Öztürk, K. (1998). *Edebiyatlar Arası Etkileşim*. (Edit: A.O. Öztürk), Karşılaştırmalı Edebiyat Araştırmaları. Konya: Selçuk Üniversitesi Basımevi.
- Polat, O.(2001). *Çocuk ve Şiddet*. İstanbul: Der Yayınları.
- Polat, O.(2006). *Ensest*. İstanbul: Nokta Kitap.

- Rousseau A.-M., Pichois Cl. (1994). *Karşılaştırmalı Edebiyat*, (Çev: M. Yazgan). İstanbul: M.E.B.
- Saydur, M. (1994). *Rıfat Ilgaz'lı Yıllar*. İstanbul: Çınar Yayınları.
- Semerci, M.- Çolaker, Ö. (2006). “*İpek Ongun'un Arkadaşlar Arasında, Aydoğan Yavaşlı'nın Kolej Günlüğü ve Ayfer Gürdal Ünal'ın Takma Adı Gagalı Adlı Eserlerdeki Tiplerlerin Karşılaştırılması*”, (Yayına Haz. B. Baytekin- T. F. Uluç), T.C Sakarya Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Alman Dili ve Edebiyatı Bölümü 11. Uluslararası Karşılaştırmalı Edebiyat Bilimi Kongresi. Sakarya: Sakarya Üniversitesi Basımevi, s.69-75.
- Sever. S. (2003). “*Sürecini Bütünleyen Bir Araç: Edebiyat*” Çoluk Çocuk Dergisi. Ankara: Kök Yayıncılık.
- Sivri, M. (2003) *Kafka'nın “Babama Mektubu” ve Susanna Tamaro'nun “Öyle Bir Çocukluk (Tek Ses İçin)” Adlı Öyküsünde Kötü Tanımlanmış Çocukların Dramı ve Şiddetin Kaynağı*. Çocuk Edebiyatına ve Çocuk Hekimliğine Yansıyan Şiddet Sempozyumu. Eskişehir: Osmangazi Üniversitesi Basımevi, s.81-98.
- Sözer, E. (Edit). (2006). *Öğretmenlik Mesleğine Giriş*. 5.Baskı. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları
- Sümer, N. (1997). (Edt: OPya Çitci) "Kültür Yasa ve Aile İçi Şiddet" 20. Yüzyılın Sonunda Kadınlar ve Gelecek Konferansı. (19-21 Kasım 1997). Ankara: Türkiye ve Orta Doğu Amme İdaresi Enstitüsü Yayınları.
- Sünbül, A.M. (2005). Ankara: Odunpazarı Belediyesi Yayınları.
- Şirin, M.R. (2000). *Çocuk Edebiyatı*. İstanbul: Çocuk Vakfı Yayınları.
- Şirin, M.R. (2006). *Çocuğa Adanmış Konuşmalar*. İstanbul: İz Yayıncılık.
- Tekin, M. (2002). *Roman Sanatı I*. İstanbul: Ötüken Yayınları.
- Tekin, M., Gözütok F.D. (1996). Ankara Gecekondularında Yaşayan ve Şiddete Karşı Eğitim Alan Kadınların Eşlerarası Şiddet Açısından Konumları: “Şiddete Uğrayan Kadınlar Yasal Haklar, Fırsatlar ve Bunları Kullanma Amaçlı Bilgilendirme / Bilinçlendirme Projesi” Ankara: Kadın Dayanışma Vakfı.
- Turan, Ü. (1998). “Kadına Yönelik Şiddet”. 4. Ulusal Kadın Çalışmaları Toplantısı: “Kadın Sorunlarının Çözümüne Doğru Yöntem, Strateji ve Politikalar” İzmir:

- Ege Üniversitesi Kadın Sorunları Araştırma ve Uygulama Merkezi ve Ege Kadın Araştırmaları Derneği.
- Türküm, S.(Edit) (2007). *Anne Baba Eğitimi*. 5.Baskı. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları
- Uçar, M.A. (2003). *Aile İçi Şiddet ve Aile Koruma Yasası*.Ankara: Yetkin Yayınları.
- Ulağlı, Serhat. (2006). *İmgebilim "Öteki" nin Bilimine Giriş*. Ankara: Sinemis Yayınları.
- Uzuner, Y. (Edit) (2006). *Çocukta Ruh Sağlığı ve Uyum Bozukluğu*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları
- Ülsever, Ş. (2005). *Karşılaştırmalı Edebiyat ve Edebi Çeviri*. Eskişehir: Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Basımevi,
- Wolff, S.(1986). *Problem Çocuklar ve Tedavi*. (Çev. A.Oral, S. Kara): Say Yayınları.
- Yavuzer, H. (2001). *Çocuk ve Suç*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Yavuzer, H. (2001a). *Çocuk Eğitimi El Kitabı*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Yıldırım, A. (1998). Sıradan Şiddet. İstanbul : Boyut Matbaacılık.
- Yıldırım, F. (1998 Ağustos- Ekim). "Saldırganlık ve Cinsiyet İlişkisi". Mülkiyeliler Birliği Dergisi. C: XXII, S.210-212.
- Yörükoğlu, A. (1992). *Değişen Toplumda Aile ve Çocuk*. 4.Baskı, İstanbul: Özgür Yayın Dağıtım.
- Zeynel, T.(2004). "Türkiye'de Aile İçi Şiddet" XIII. Dünya Kriminoloji Kongersinde Sunulan Tebliğler(Rio de Janeiro, 10- 15. 08. 2003). Suçla Mücadele Bağlamında Türkiye'de Viktimolojik Alan Araştırması ve Değerlendirmesi İstanbul: Beta Baim Yayıncılık.

İnternet Kaynakları

(20.08.2007). "http://tr.wikipedia.org/wiki/R%C4%B1fat_Ilgaz"

(29.08. 2007). www.gosciny.net.

(29.08.2007)."http://en.wikipedia.org/wiki/Ren%C3%A9_Gosciny"

Ek 1. RIFAT ILGAZ

Mehmet Rıfat Ilgaz, 7 Mayıs 1911'de Cide'de doğmuştur. Yalnız annesinin dediklerine göre doğum tarihi Şubat 1910'dur. Evin yedi çocuğundan sonuncusu olarak dünyaya gelir. Kastamonu Öğretmen okulunda okur ve Türkçe öğretmeni görev yapar (Necatigil, 1993,167). 1936'da Ankara Gazi Eğitim Enstitüsü Edebiyat bölümüne girer ve 1938'de mezun olur. Vereme yakalanır ve çeşitli dönemlerde Sanatoryumda yatar. İstanbul'da kaldığından dolayı hem öğretmenlik yapar, hem de Edebiyat Fakültesi Felsefe Bölümüne devam eder.

II. Dünya Savaşı'na denk gelen bu dönemler daha sonra edebiyatında da oldukça etkili olur.1944'te yayınladığı Sınıf kitabıyla hapishaneye atılır ve altı aya çarptırılır. Daha sonra öğretmenlik ve öğrencilik şansını kaybeder. 1947'den sonra hayatı dergi ve gazetecilik ile şiir yazarak geçer. 1974'te emekli olan Ilgaz, Cide'ye yerleşir.1981'de gözaltına alınır. Genel sorgudan sonra serbest bırakılır. Oğlu Aydın Ilgaz ile yaşamak üzere İstanbul'a döner. 7 Temmuz 1993'te evinde vefat eder ve Zincirlikuyu Mezarlığı'na, Asım Bezirci'nin yanına defnedilir.

Hayatı boyunca beş kez evlenir. (1931-1974). İlk eşi Nuriye Hanım'dan kızı Gönül, İkinci eşi Rikkat Hanım'dan oğlu Aydın ve kızı Yıldız, sonuncu eşi Afet Hanım'dan kızı Defne dünyaya gelir (Bezirci,1989).

Her fırsatta Kastamonu'ya olan sevgisini dile getiren Ilgaz, eserlerinde de doğduğu şehri ve insanlarını anlatmaktan geri kalamamıştır. Kastamonu'nun yeri ve

önemi onun için apayrı bir yer tutmaktadır. Cide, yazar için yeşil ve mavinin hiç solmadığı masallardaki düş ülkesidir (Ilgaz,1987, 20). Cide'ye bir annenin çocuğuna olan bağlılığı gibi bağlıdır. Öyle ki yapıtlarında bile mutlaka Cide bulunmaktadır. Bazı romanlarında ise Cide'yi konu alarak – özellikle Sarı Yazma, Yıldız Karayel, Halime Kaptan ve Karadenizin Kıyıcığında gibi romanlarında- yöreyi, insanlarını anlatmıştır. sevme nedenlerini Mehmet Saydur şöyle aktarmaktadır:

“Cide'yi sevmemin, yapıtlarımda yansıtmamın doğayla toplumla ilişkilerimin orada başlanması... Geniş olanaklar içinde... babamın sevilen bir memur olması; okulda mahallede bir arkadaş çevremi bulunuşu... Tertemiz bir denizden her bakımdan yararlanmam. Öğretmenlerimden ilgi ve takdir görmem... Doğa güzelliği... Halkımın ezilmişliği... En mutlu günlerimin orada geçmesi...(Anılarla dolu rahat bir çocukluk dönemi... İlkeliği bir yana bolluk içinde...)” (Saydur,1994,25-26).

Edebiyat hayatına ise, 1926 yılında başlar. Rıfat Ilgaz, II. Dünya Savaşı döneminde öğretmenlik yaparken hayatında ve çevresinde gördükleriyle toplumcu bir anlayışa yönelir. Şiirin de kullandığı dil ise anlattığı konuların tarzına uygun bir şekilde sadedir. 1940'lı ve 50'li yıllarda yoğun bir şekilde dergicilikle uğraşır. Zaten zamanın ekonomik -ve biraz da siyasi- şartları daha hacimli eserlere (kitaplara) pek izin vermez. Özellikle Rıfat Ilgaz'ın takdir ettiği Nazım Hikmet'in ana hatlarını ortaya koyduğu toplumcu bir edebiyat anlayışı gelişir. Bu dönemde özellikle Sabahattin Ali ve Aziz Nesin'le birlikte çıkardıkları Markopaşa, Türk siyasi edebiyat tarihinde çok önemli bir yere sahiptir. Mizah yoluyla ülkedeki gidişatı eleştiren yazılara yer veren yayın kısa sürede büyük ilgi toplar ve iyi bir satış seviyesine ulaşır. 1956 yılında İlhan Selçuk'un çıkardığı Dolmuş dergisinde bir hikaye serisi yayınlamaya başlar. Daha sonra bu yazılar Hababam Sınıfı romanı olur. Yazar Stepne takma adıyla yazdığı için bu hikayelerin kime ait olduğu da ilginç tartışmalar yaratır. Daha sonra Ilgaz, diğer Hababam Sınıfı oyunlarını da yayınlar. Rıfat Ilgaz romanlarının çoğunu 1970'li yıllarda yazar. Toplumcu Gerçekçi anlayışını devam ettirir. Yazarın öykücülüğü özellikle mizah alanında gelişir. Yaşamının son dönemlerinde yazar özellikle *anı* ile çocuk edebiyatı türüne ağırlık verir. Öğretmenlik yıllarından kalma bir idealizmle özellikle yeni nesile yönelik çalışmaları

tercih eder. Çocuk romanları yeni bir süreç için hazırlık görevi görür. Zaten *Okutmak Üzerine* şiirinde şöyle der:

“Sınıfın ozanıyım mimli
Hababam Sınıfı’nın yazarıyım ünlü
Kim ne derse desin, çocuklar için yazdım
Hep.

...
İki iş tuttum ömür boyu
Çocukları okutmaktı ilk işim
İkincisi,
Yazdıklarımı çocuklara okutmak”
(20.08.2007).

http://tr.wikipedia.org/wiki/R%C4%B1fat_Ilgaz

Şiirdeki dizeler Rıfat Ilgaz’ın çocuklara olan sevgisini ve ilgisini kısa ve öz bir şekilde dile getirmektedir. 83 yıllık yaşamını ise şu şiiriyle özetlemiştir:

Ben ölmedim, beni öldüremediler de,
Yaşıyorum, yaşıyorum işte...
Tek suçumuz, hür insanlar gibi konuşmak,
Kitaplar suç ortağım...
Kapandı kapımıza dergi kapakları,
Ara ki bulasın sayfalarda
Şair Rıfat Ilgaz’ı...

Düştükse itibardan
Yaşıyoruz yaşıyoruz işte!yaşıyoruz dedik, yaşıyoruz be!
Heeey fincancı katırları
(Özgentürk, 2004, 125).

Şiir Kitapları: Yarenlik (1943), Sınıf (1944), Yaşadıkça (1947), Devam (1953), Üsküdar Sabah Oldu (1954), Soluk Soluğa (1962), Karakılçık (1969), Uzak Değil (1971), Güvercinim Uyur mu (1974), Kulağımız Kirişte (1983), Ocak Katırı Alagöz (1987), Çocuk Bahçesi (1995), Bütün Şiirleri (1983): 9 cilt olarak, Bütün Şiirleri: 1927-1991 (2004).

Romanları: Hababam Sınıfı (1957), Pijamalılar (Bizim Koğuş) (1959), Karadenizin Kıyıcığında (1969), Halime Kaptan (1972), Meşrutiyet Kırathanesi (1974), Karartma Geceleri (1974), Sarı Yazma (1976), Yıldız Karayel (1981), Apartıman Çocukları (1984), Hoca Nasrettin ve Çömezleri (1984), Hababam Sınıfı İcraatın İçinde (1987).

Anı Kitapları: Yokuş Yukarı (1982), Kırk Yıl Önce Kırk Yıl Sonra (1986), Dördüncü Bölük (1992): Damian Croft tarafından İngilizce'ye çevrildi, Milet Publishing tarafından yayınlandı.

Köşe Yazarlığı: Nerde Kalmıştık, Cart Curt.

Öykü Kitapları: Radarın Anahtarı (1957), Don Kişot İstanbul'da (1957), Kesmeli Bunları (1962), Nerde O Eski Usturalar (1962), Saksığanın Kuyruğu (1962), Şevket Ustanın Kedisi (1965), Garibin Horozu (1969), Altın Ekicisi (1972), Palavra (1972), Önceden *Don Kişot İstanbul'da* adıyla yayınlandı, Tuh Sana (1972), Çatal Matal Kaç Çatal (1972), Bunadı Bu Adam (1972), Keş (1972) Al Atını (1972), Hababam Sınıfı Uyanıyor (1972), Hababam Sınıfı Baskında (1972), Hababam Sınıfı Sınıfta Kaldı (1972), Rüşvetin Alamancası (1982), Sosyal Kadınlar Partisi (1983), Çalış Osman Çiftlik Senin (1983), Şeker Kutusu (1990).

Çocuk Edebiyatı: Bacaksız Kamyon Sürücüsü, Bacaksız Okulda, Bacaksız Paralı Atlet, Bacaksız Tatil Köyünde, Bacaksız Sigara Kaçakçısı, Öksüz Cıvcıv, Küçük Cekmece Okyanusu, Cankurtaran Yılmaz, Kumdan Betona, Çocuk Bahçesi(Şiir).

Tiyatro Oyunları: Hababam Sınıfı Uyanıyor, Hababam Sınıfı Baskında, Hababam Sınıfı Sınıfta Kaldı, Türk Çocukları Türk Çocukları, Çatal Matal Kaç Çatal (1972), Abbas Yola Giden.

Ödülleri: 1982 Yıldız Karayel ile Madaralı Roman Ödülü, 1982 Yıldız Karayel ile Orhan Kemal Roman Armağanı, 1987 Ocak Katırı Alagöz ile Ömer Faruk Toprak Şiir Ödülü, 1993 *Edebiyatçılar Derneği* Onur Ödülü.

Ek 2. RENÉ GOSCINNY

René Goscinny ise 14 Ağustos 1926'da Fransa'nın Paris şehrinde dünyaya gelmiştir. İki yaşındayken ailesiyle Argentine'ya taşınır. Buenos Aires'te babasının Matematik öğretmeni olarak çalıştığı Fransız okuluna kaydolar. Kendisinden altı yaş büyük olan Claude adında bir ağabeyi vardır. Buenos Aires'te mutlu bir çocukluk geçirir. Sınıfındaki herkesi güldürmeyi alışkanlık haline getirir, bazen de bunun bedelini öder. Çizmeye bu dönemde başlar. İlk çalışmalarını adı Notre Voix and Quartier Latin olan okul bülteninde yayımlar. Kasım 1943'te, 17 yaşında iken Güzel Sanatlar'dan mezun olur. Bir ay sonra babası beyin kanamasından vefat eder. Bir lastik fabrikasında bulduğu ilk işini bıraktığı zaman reklam şirketinde genç bir çizer (ressam) olarak tanınmaya başlar. 1945'te Annesiyle birlikte New York'a amcasının yanına gider. Amerikan ordusuna katılmak istemediğinden Fransa'ya döner ve Fransız ordusuna katılır. Onbaşılığa yükselir. Alayda ressam olarak tanınır, ordu için resimler çizer ve posterler oluşturur. Ertesi yıl New York'a geri döner. Bu süreç hayatının en zor zamanlarını oluşturur. İşsiz, parasız ve yalnızdır.

1948'e kadar küçük bir stüdyoda çalışır. Dört çocuk kitabını yayımladığı Kunen Publishers'da sanat yönetmeni olarak göreve başlar. 1952'de Jijé, olarak bilinen Joseph Gillain, Morris ismiyle ondan daha çok tanınmış Maurice de Bévère ile tanışır. Morris ile 1955-1977 yıllarında Red-Kit serisini çıkarırlar. Dünya Basın Ajansı'nın şefi (Georges Troisfontaines) ile tanışır. Onu ikna ederek 1951'de Paris'e geri dönmesini sağlar. Ajansın merkez binasında çalışırken Albert Uderzo ile tanışır.

Bu, uzun sürecek bir arkadaşlığın başlangıcıdır. Bonnes Soirées'te beraber bir takım çalışmalara imza atarlar. 1955'te Jean-Michel Charlier, Albert Uderzo and Jean Hébrad'ın bulduğu sendikaya katılır. Daha sonra Agostini, takma adını kullanarak Jean-Jacques Sempé ile Küçük Pıtırıcık'ı yazar.

1956'da Tintin dergisiyle işbirliği yapar. Ardından çeşitli insanlarla değişik dergilerde yazar. 1959'da sendika güldürü dergisi olan Pilote'ı çıkarır. En ünlü dergi yazarları arasında yerini alır. Derginin ilk sayısında Underzo ile ünlü karakter *Astérix*'i yayımlar. Bu seri onun dünya çapında tanınmasını sağlar. Küçük Pıtırıcık serisini yeniden yazmaya koyulur. Goscinny, Küçük Pıtırıcık serisini ve *Jehan Soupolet* diye anılan *Jehan Pistolet*'i yeniden yazmaya, aynı zamanda Godard ile *Jacquot le Mousse* ve *Tromblon et Bottaclou*'e başlar. 1960 yılında derginin baş editörü olur. 1967'de Gilberte Pollaro ile evlenir. İleride yazar olacak Anne Goscinny adında kızı dünyaya gelir. 5 Kasım 1977'de 51 yaşında iken kalp krizi geçirip hayata gözlerini kapar. d'Agostini ve Stanislas takma adlarıyla yazılar yazar.

Pıtırıcık Serisini, Albert Uderzo ile Asterix ve Oumpah-pah'ı, yaratan, Red Kit'in en güzel maceralarını yazan çağdaş bir yazardır. Asterix çizgi filmleri de en çok izlenen çizgi filmlerdendir ve içinde o kadar çok gizlenmiş espri vardır ki, sıkılmak mümkün değildir. Yirminci yüzyılın en iyi mizahçılarından biridir ve sınırsız ve zeka dolu esprileri vardır. Asterix ve Pıtırıcık'ı -ya da asıl ismiyle "Küçük Nicolas"- yazmış olması bile ne denli olağanüstü biri olduğunun kanıtıdır.

Ödülleri:

1974 yılında uluslararası en iyi komik karakter artisti ödülünü aldı (Adamson Award)

2005'te de Amerika'da ödüle layık görüldü.

Yazdığı eserlerden bazıları şöyledir:

Asteriks Sezar'ın Hediyesi
Asteriks Korsika'da
Asteriks Tanrılar Sitesi

Asteriks ve Normanlar
 Asteriks ve Şehrazad
 Asteriks Büyük Hendek
 Asteriks Belçika'da
 Asteriks Şefler Savaşı
 Asteriks Olimpiyatlarda
 Asteriks Büyük Yolculuk
 Asteriks'in Oğlu
 Asteriks İspanya'da
 Asteriks Oburiks ve Şirketi
 Asteriks Fitneci
 Asteriks ve Gotlar
 Asteriks Sezar'ın Tacı
 Asteriks Lejyoner
 Asteriks ve Kazan
 Asteriks Britanya'da
 Asteriks Galya Kalkanı
 Asteriks Oburiks Zor Durumda
 Asteriks Gül ve Kılıç
 Asteriks ve Kara Altın
 Asteriks İsviçre'de
 Asteriks Kâhin
 Asteriks ve Altın Orak
 Asteriks ve Kleopatra
 Asteriks Galya Turu
 Asteriks / Galyalı Asteriks
 Asteriks: Britanya'da
 Asteriks ve Latraviata
 Asteriks: 12 Görev

Pıtırık'ın Bisikleti
 Pıtırık Kampta
 Pıtırık Pazara Gidiyor
 Pıtırık Tatilde
 Küçük Pıtırık
 Pıtırık'a Bir Öpücük
 Pıtırık Futbolcu
 Pıtırık Satranç Oynuyor

Red Kit Daltonlar Kaçıyor / Hayalet Kasaba
 Red Kit Yargıç / 20. Süvari
 Red Kit Tehlikeli Geçit / Komik Savaş
 Red Kit Red Kit Joss Jamon'a Karşı / Dinamit
 Red Kit Red Kit Pot Poker'e Karşı / Mavi Ayak
 Red Kit Batı Sirki / Hızlı Parmaklar
 Red Kit Dalton Kuzenler / Kaçak Daltonlar
 Red Kit Apaçi Kanyonu / Belalı Miras
 Red Kit Red Kit'in Cesareti / Kasabanın Yıldızı
 Red Kit Red Kit'in Sevgilisi / Ödül Avcısı
 Red Kit Nazlı Leydi / Gezgin Satıcı
 Daltonlar Firarda / Red Kit Serüvenleri 3

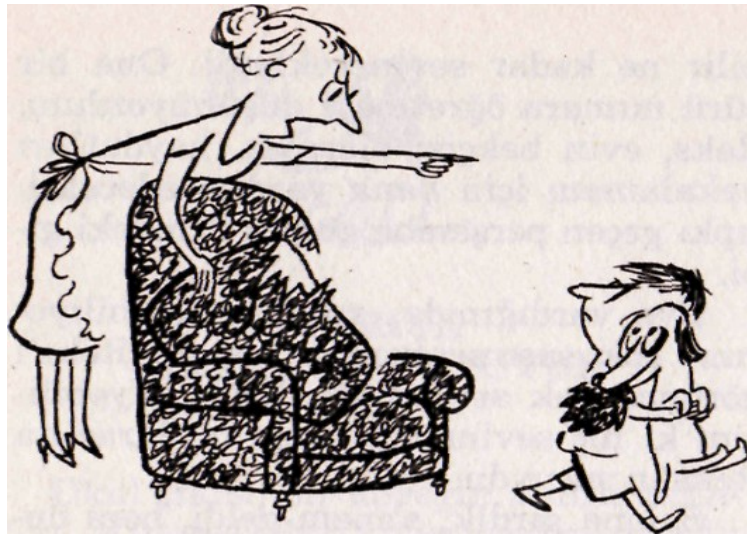
RESİMLER

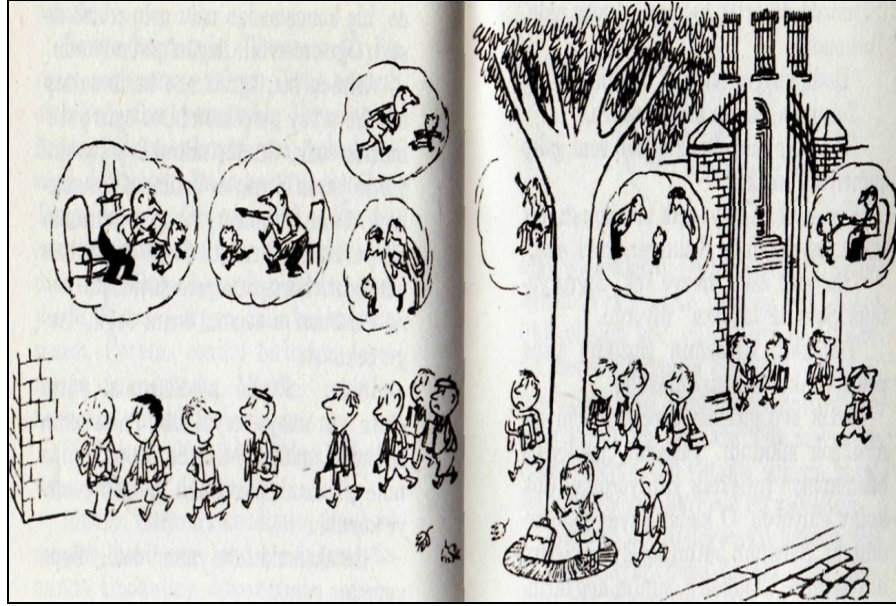
Resim 1. Doğum Günü Armağanı

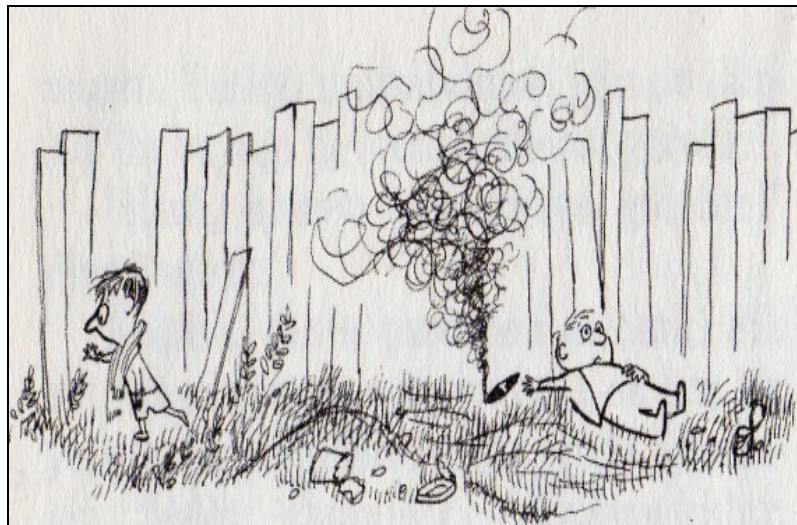
Resim 2. Büyük Bir Futbol Maçı

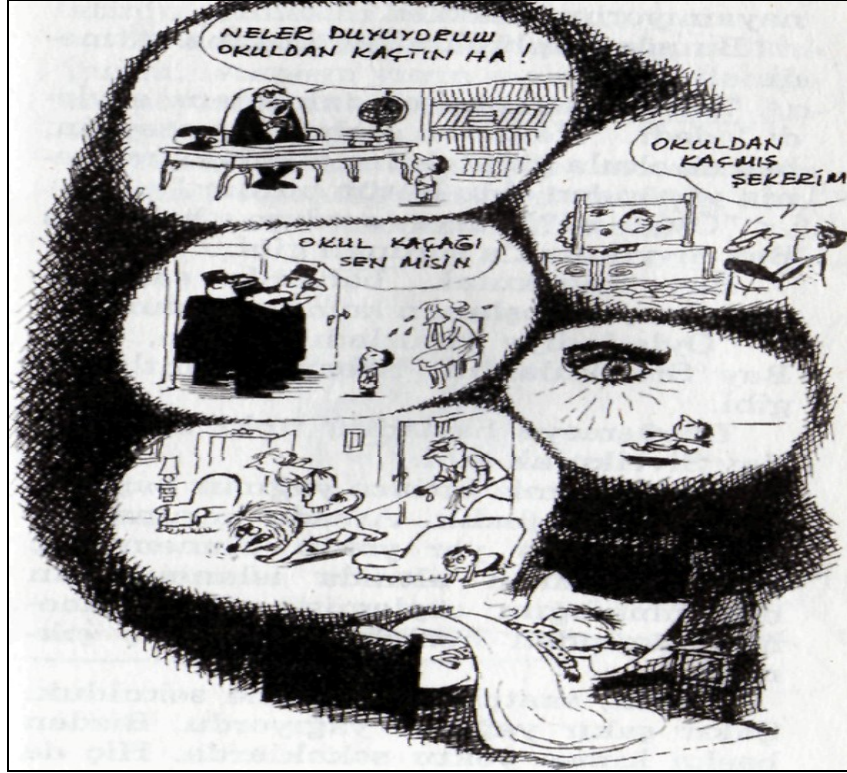
Resim 3. Pıtırıcık Bir Köpek Buluyor

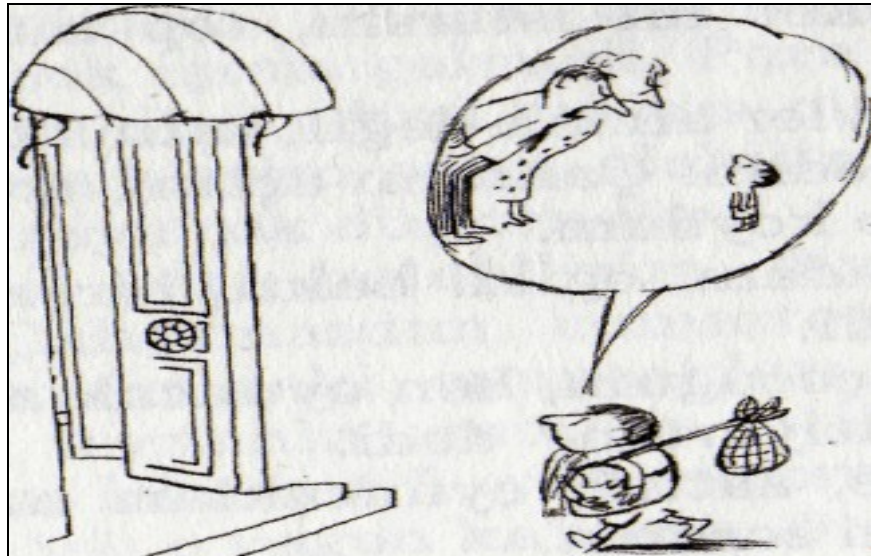
Resim 4. Karneleri Alıyoruz

Resim 5. Büyük Bir Serüven

Resim 6. Ne Güzel Eğlendik

Resim 7. Evden Kaçıyorum

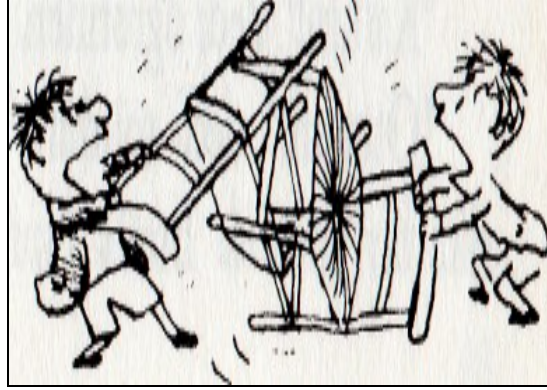
Resim 8. Eve Bir Kız Geliyor

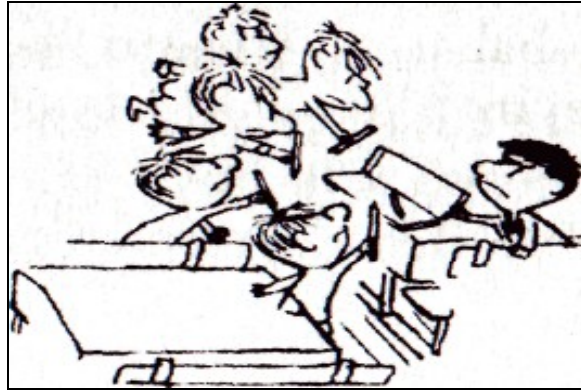
Resim 9. Doktorlar

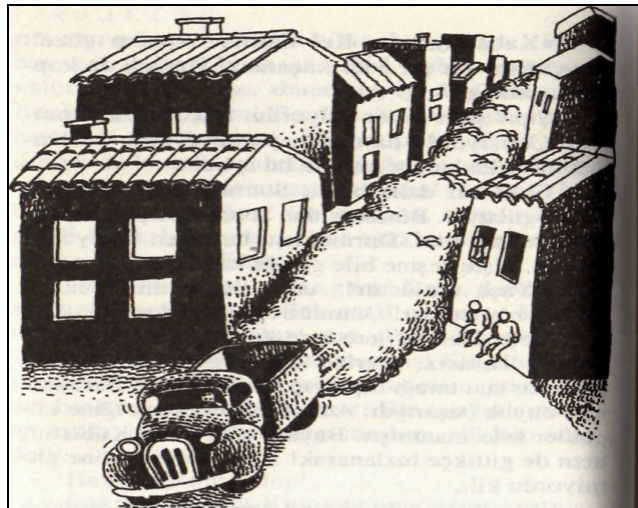
Resim 10. Gizli Bildiri

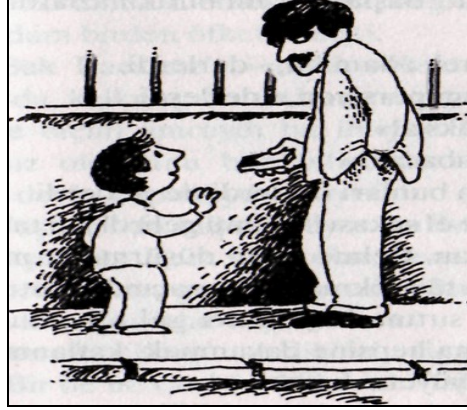
Resim 11. İskemle Savaşı

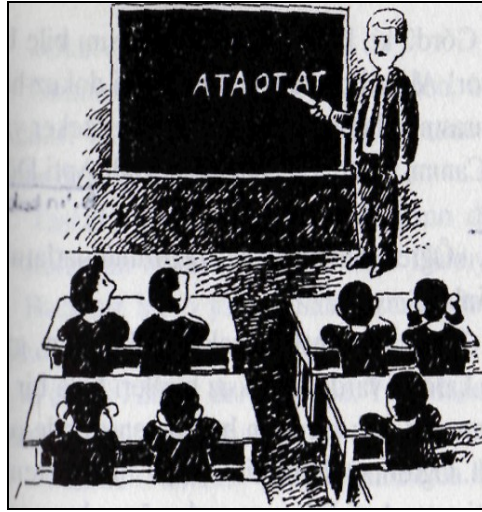
Resim 12. Boya Kalemleri

Resim 13. Bacaksız Kamyon Sürücü

Resim 14. Bacaksız Sigara Kaçakçısı

Resim 15. Bacaksız Okulda

Resim 16. Bacaksız Paralı Atlet